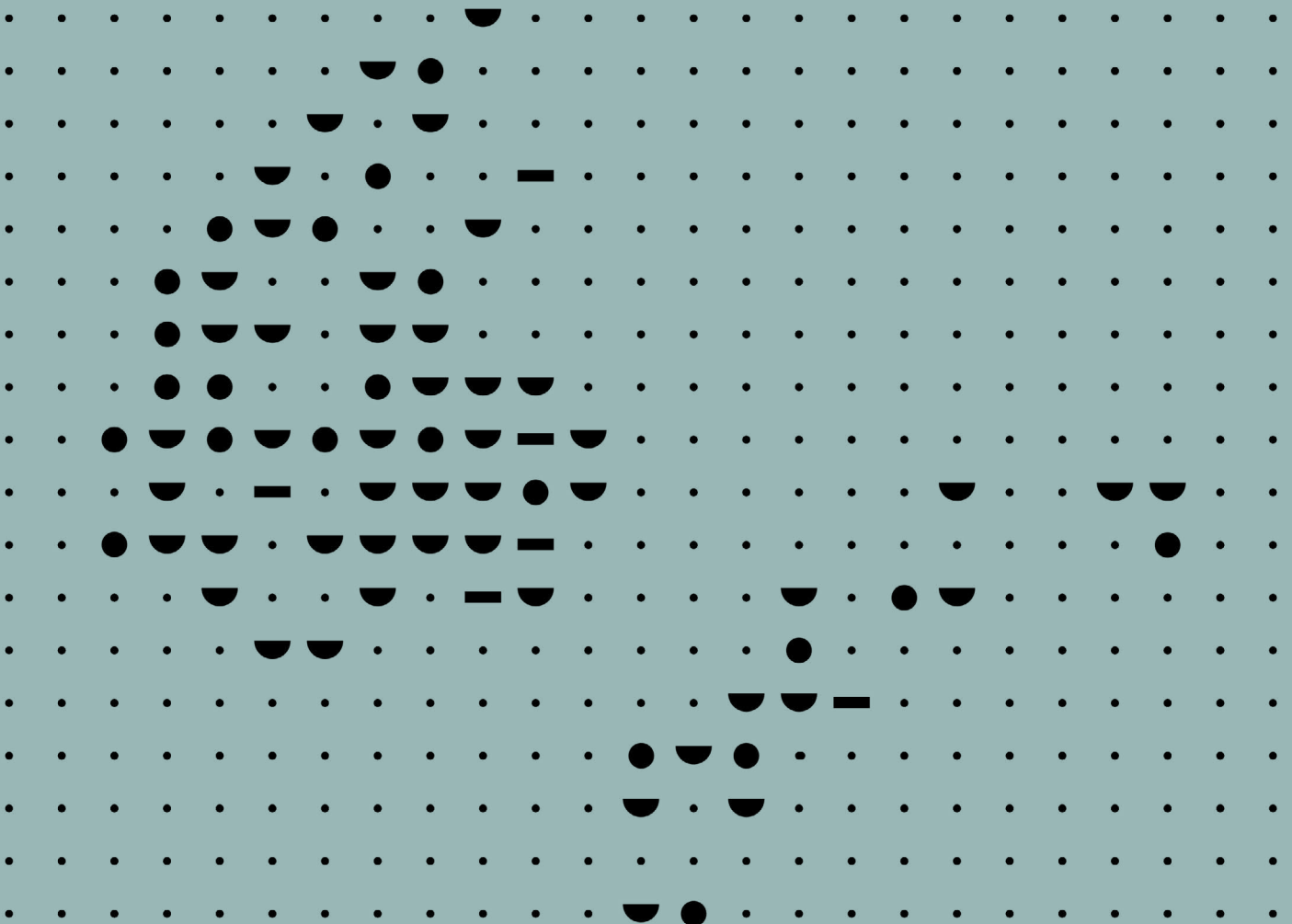

NORGES
DOMSTOLER

Årsmelding 2023

Domstoladministrasjonen

Innhold

I.	Leders beretning	3
I.	Jodiheddjiid čilgehus	6
II.	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	9
III.	Årets aktiviteter og resultater	27
IV.	Styring og kontroll	49
V.	Vurdering av fremtidsutsikter	69
VI.	Årsregnskap	79

I. Leders beretning

Gode resultater 2023

I 2023 har domstolene i Norge nok en gang levert gode resultater. Saksbehandlingstiden er gått ned, og stadig flere tingretter er innenfor Stortingets krav til hvor raskt saker skal behandles. Dette skyldes mange forhold: Domstolene ble tilført ekstra ressurser i etterkant av pandemien, noe nedgang i antall innkommende saker og den nye og mer effektive domstolstrukturen. Domstolenes medarbeidere gjør hver dag en god jobb for å sikre at vi i Norge har et av verdens aller beste rettsvesen. «Rule of law index», den største internasjonale studien av rettssystemene i hele verden, viser at vi har svært solide domstoler med høy tillit fra befolkningen.

Gode resultater er en inspirasjon til videre innsats. Kvalitativt gode, effektive og tillitvekkende domstoler er blant de viktigste forutsetningene for et fungerende samfunn som vårt.

Krevende økonomi i 2023

2023 var et år med store kontraster for Norges domstoler. Budsjetttrammen vi fikk gjennom statsbudsjettet, medførte i praksis en reduksjon i rammen på cirka 100 millioner kroner. Styret så seg nødt til å innføre ansettelsesstopp og en rekke andre tiltak for å håndtere den meget krevende situasjonen. Den økonomiske situasjonen ble noe bedre da domstolene ble tilført ekstra midler gjennom Stortingets behandling av revidert

nasjonalbudsjett, og under nysalderingen rett før jul. Det er vi glade for, disse midlene bidrar til å lette domstolenes økonomi. Men det er krevende å styre virksomheten når økonomien er uforutsigbar.

Grunnfinansieringen må styrkes

En budsjettanalyse produsert av Metier viser at domstolene ikke har tilstrekkelig budsjetttramme til å kunne finansiere helt nødvendige utgifter, som for eksempel digitalt utstyr og domstollokaler. Under budsjettbehandlingen i Stortinget høsten 2023, ble det besluttet å styrke den totale rammen for domstolene i 2024 med 40 millioner ut over Regjeringens budsjettforslag. Det er bra, og det gjør at vi ikke har behov for ansettelsesstopp i 2024. Vi mener dette bør være en varig økning av domstolenes budsjett. Det er likevel ikke tilstrekkelig til at domstolene kan ha en bærekraftig drift på sikt. Det må være rom for en utvikling av domstolene som kan lede til et bedre tilbud til befolkningen, styrker samarbeidet med de profesjonelle aktørene og bidrar til at domstolene er attraktive arbeidsplasser for våre medarbeidere. Domstoladministrasjonen håper derfor at Stortinget vil løfte grunnfinansieringen av domstolene med ca. 150 millioner kroner frem mot 2027. Uten et betydelig løft i finansieringen, vil det være svært vanskelig å sikre forsvarlig drift fra 2025 og fremover.

Domstolstrukturen fungerer

2023 var det andre hele året med ny domstolstruktur i første instans. Resultatene er svært gode. Dagens struktur for ting- og jordskifterettene fungerer vesentlig bedre enn den gamle strukturen gjorde. Vi har oppnådd sterkere fagmiljø og raskere saksbehandlingstid, uten økning i de økonomiske rammene. Domstolledere, dommere og saksbehandlere har gjort en imponerende jobb, som både har gjennomført sammenføring av enheter med ulike tradisjoner og kultur, og samtidig har oppnådd gode faglige resultater. Strukturen er et godt kompromiss mellom behovet for effektiv drift og hensynet til kompetansearbeidsplasser i distriktene. Vi håper derfor den vil bli stående urørt i tiden som kommer.

Siden domstolene i første instans fortsatt har rettssteder på mer enn 90 lokasjoner, er dette en kostbar struktur. Vi forventer at politiske myndigheter er villige til å finansiere kostnadene ved den. Domstolenes lokaler må være funksjonelle, verdige og trygge. Utstyret på et lite rettssted må være like godt som på et større i storbyene.

Rettspolitisk arbeid

Domstoladministrasjonen, både styret og administrasjonen, har i 2023 arbeidet mye med rettspolitiske spørsmål. Vi har overfor politiske myndigheter understreket at Domstolkommisjonens andre rapport, *NOU 2020:11 – Den tredje statsmakt*, domstolene i endring, må følges opp. Domstolene må være samfunnets foretrukne og viktigste konfliktløser. Da må de kontinuerlig moderniseres og endres i takt med

samfunnet ellers. I rapporten la kommisjonen frem en rekke forslag på områder som systemet for utnevning av dommere, disiplinærordningen for dommere, finansieringen av domstolene og lønnsfastsettelse for dommere. Selv om dialogen med og politiske myndigheter er god, ble det ikke noen betydelig fremdrift på disse områdene i 2023. Kommisjonen laget også forslag til endringer i Grunnloven, som vil styrke vernet av domstolenes uavhengighet. Grunnlovsendringene må behandles av Stortinget innen utgangen av vårsesjonen i 2024. Arbeidet med disse temaene vil derfor fortsette med uforminskert styrke i 2024.

Domstolene på Arendalsuka

I 2023 deltok Norges domstoler på Arendalsuka for første gang. Vår deltagelse var et tett samarbeid mellom domstolene i Agder og Domstoladministrasjonen. Vi er så heldige at både tingretten og jordskifteretten har egne lokaler i Arendal, slik at det er økonomisk lite krevende for oss å delta der. Domstolene hadde egne arrangementer i tinghuset i Arendal. Oppmøtet på de ulike arrangementene varierte, men i sum kom det mye folk til tinghuset. Domstoladministrasjonen hadde to arrangementer i egen regi, om barn i domstolene og om hvordan kunstig intelligens kan bli tatt i bruk i rettsvesenet. Det var godt oppmøte på disse arrangementene. Evalueringen viser at dette var vellykket, og vi tar sikte på å delta på nytt i 2024.

Rekruttering til domstolene

Vi er bekymret for rekrutteringen til Norges domstoler. Over år har vi sett at det er krevende å få tak i kandidater til jordskifterettene. Innstillingsrådet for dommere har varslet en bekymring for rekrutteringen også til dommerstillinger i de alminnelige domstolene. Styret ga derfor sin tilslutning til at det skal iverksettes en egen satsing på markedsføring av domstolene som arbeidsplass. Målsettingen er å sikre god tilgang på kompetente og motiverte medarbeidere i domstoler i hele landet.

Samisk rettssenter

For å fortsette arbeidet med å styrke samisk rettssikkerhet, satte Domstoladministrasjonen i mars ned et utvalg som skulle utrede hvordan arbeidet med samisk i justissektoren kan organiseres og samordnes. Et bredt sammensatt utvalg med representanter fra hele justissektoren konkluderte med at det bør opprettes et senter for samisk språk i justissektoren. Styret i Domstoladministrasjonen sluttet seg til dette, og ønsker ha et slikt senter i Tana. Det bør samtidig også bygges kompetanse i lulesamiske og sørsamiske områder. Domstoladministrasjonen har orientert justis- og beredskapsministeren om arbeidet.

Viktig internasjonalt arbeid

Vi ønsker denne gang å trekke frem det gode arbeidet som gjøres av medarbeidere i Domstoladministrasjonen og domstolene i internasjonale prosjekter. Det er viktig for oss at også andre land har et godt fungerende rettsvesen, som folk har tillit til. Gjennom EØS-midlene, og en egen avtale med Utenriksdepartementet om å styrke domstolene på Balkan, bidrar våre medarbeidere til viktig arbeid for rettsstaten i land som ligger nær oss. Dette arbeidet finansieres i all hovedsak av andre kilder enn over domstolenes budsjett, men er like fullt viktig for oss. I tillegg til å bidra til kompetanse i domstoler i andre land, høster våre medarbeidere viktige erfaringer.

Takk til alle medarbeidere

Vi vil takke alle medarbeidere i Norges domstoler for deres betydelige innsats gjennom hele 2023. De har levert svært gode resultater – til beste for alle i hele Norge.

Cecilie Østensen Berglund
Styreleder

Sven Marius Urke
Direktør

I. Jodiheddjiid čilgehus

Álggahus stivrajodiheaddji ja direktivrra bokte

Buorit bohtosat 2023:s

2023:s lea Norgga duopmostuoluin vuot oktii leamašan buorit bohtosat. Áššemeannudan áigi lea buorránan, ja eambo diggegottit čuovvolit Stuorradikke gáibádusa man jodánit áššit galget meannuduvvot. Dása leat mánga siva: Duopmostuolut leat ožžon eanet resurssaid manjá pandemiija, sisabohtán áššiid mearri lea niedjan ja dat ođđa ja beaktileabbo duopmostuollostruktuva. Duopmostuollobargit dahket beaivválaččat buori barggu sihkkarastit ahte Norggas lea okta máilmmi buoremus riektivuogádat. «Rule of law index», dat stuorámus riikkaidgaskasaš riektivuogádagaiddutkkus olles máilmmis, čájeha ahte mis lea nanu duopmostuolut nanu luohhtámušain álbmogis. Buorit bohtosat leat inspirašuvdna viidásat barguide. Kvalitatiiva buori, beaktilis ja luohtehahtti duopmostuolut lea okta dain deháleamos eavttut doaimmi servvodahkii, nu go mis lea.

Gáibideaddji ruhtadilli 2023:s

2023:s ledje stuorra kontrástat Norgga duopmostuoluin. Bušehttarámma maid oaččuimet stáhtabušehtas mielddisbuvttii praktihkas sullii 100 millijovvna kruvnnu unnideami. Stivrri fertii danin čadáhut virgádangildosa ja muđuid eará doaimmaid gieđahallat dán erenoamáš váttis dili. Ruhtadilli buorránii veaháš go duopmostuolut ožžo

lassi ruđa Stuorradikki reviderejuvvon stádabušehtas, ja seastindoaimmaid bokte ovdalaš juovllaid. Dat illudahtii, go dát ruđat geahppudedje duopmostuoluid ruhtadili. Muhto lea hástalus stivrret doaimma go ruhtadilli lea eahpediehttevaš.

Vuodđoruhtadeami ferte nannet

Bušehttaguorahallan maid Metier lea dahkan, čájeha ahte duopmostuoluin váilo su.200 millijovvna kruvnnu jahkásaš rámmas ruhtadit dárbbášlaš goluid, nu go ovdamearka dihti digitála rusttegiid ja duopmostuollolanjaid. Bušehtameannudeamis Stuorradikkis čakčat 2023:s, mearriduvvui nannet duopmostuoluid 2024 ollislaš rámma 40 millijovnnain mii lei eanet go Ráđđehusa bušehttaárvalus. Dat lea buorre, ja dat mearkkaša ahte mii eai dárbbáš bissehit virgáideamiid 2024:s. Mii oaivvildat dat berre leat bastevaš lassáneapmi duopmostuollu bušehttii. Dat ii leat lihkká doarvái duopmostuoluid guhkitáigge ceavzilis ovdáneapmái. Dat ferte leat sadji ovdánahttit duopmostuoluid gos lea vejolašvuohta nannet fáldadaga álbmogii, nannet ovttasbarggu profeshuneala aktevvraiguin ja váikkuhit dasa ahte duopmostuolut leat geasuheaddji bargosajit min bargiide. Duopmostuollohálddahas doaimu danin ahte Stuorradiggi nanne vuodđoruhtadeami duopmostuoluide su. 160 millijovvna kruvnnuin jahkái. Nanu ruhtadan lassánemiin haga, de šaddá hui váttis sihkkarastit dohkálaš doaimma 2025:s ja ovddosguvlu.

Duopmostuollostruktuvara doaimá

2023:s lei dat nubbi olles jahki ođđa duopmostuollostruktuvarrain vuosttaš instánsas. Bohtosat leat hirbmat buori. Otná struktuvra digge- ja eananjuohkinrivttiin doaimá mealgat buoret go dat ovddeš struktuvra dagai. Mii leat olahan buoret fágabirrasa ja johtileabbo áššemeannudanáiggi, lasitkeahhtá ekonomalaš rámaid. Duopmostuollojođiheadjit, duopmárat ja áššemeannudeaddjit leat dahkan mearkkašahti buori barggu, geat leat sihke čađahan ovttadagaid ovttastahttima iešguđetge tradišuvnnain ja kultuvrrain, ja leat seammás olahan buoriid fágalaš bohtosiid. Struktuvra lea buorre kompromissa gaskal beaktilis doaimma dárbbuide, ja beroštupmi gelbbolašbargosajiide boaittobeale guovlluide. Mii doaivut danin ahte dat bissu nu boahtevaš áiggi. Duopmostuolul vuosttaš instánsas leat ain riektebáikkid eambo go 90 sajiin. Dat lea divrras struktuvra. Mii vuordit ahte politihkalaš eiseválddiin lea dáhttu ruhtadit daid goluid. Duopmostuoluid lanjat fertejit leat funktonála, árvosačča ja oadjebasa. Bargoávdnasat unnit riektebáikkiin fertejit leat seamma buori go stuorra gávpojiin.

Riektepolitihkalaš bargu

Duopmostuollohállddahas, sihke stivra ja hálldahas, lea 2023 rájes bargan ollu riektepolitihkalaš gažaldagain. Mii leat deattuhan politihkalaš eiseválddiide ahte Duopmostuollokommišuvnna nuppi raporta, NOU 2020:11 - Den tredje statsmakt, domstolene i endring, ferte čuovvovuvvot. Duopmostuolul fertejit leat servvodaga oidon ja deháleamos riidočoavdit. Dalle fertejit álohii ođasmahttot dađistaga go servvodat muđuid rievda. Raporttas ovddidii kommišuvdna mánja iešguđetlágan árvalusaid nugo duopmáriid nammadan vuogádaga, duopmáriid disiplinæraortnega, duopmostuoluid ruhtadeapmi, ja bálkámeroštallama duopmáriidda. Váikke gulahallan min ja

politihkalaš eiseválddiid gaska lea buorre, de ii lean mearkkašahti ovdáneapmi daid beliin 2023:s. Kommišuvdna ráhkadii maid árvalusaid mo rievdadit Vuodđolága, mii livččii nannet duopmostuoluid sorjjakeahtesvuoda suodjaleami. Vuodđolágarievdamana ferte meannuduvvot Stuurradikkis ovdal 2024 giđdasešuvnna. Bargu daid temáin joatkkašuvvo danin olles leavttuin 2024:s.

Duopmostuolul Arendalvahkus

2023:s oassálaste Norgga duopmostuolul vuosttaš gearde Arendalvahkus. Min oassálastin lei ovttasbargu gaskal Agder duopmostuoluid ja Duopmostuollohállddahas. Mii leat nu lihkkui ahte sihke diggegottis ja eanajuohkinrievttis ledje sierra lanjat Arendalas, nu ahte ii leat ruđalaččat váttis searvat doppe. Duopmostuolul ledje sierra doalut Arendala diggvisttis. Man ollu olbmot bohtet daid iešguđetge doaluide molsašudde, muhto oppalohkáid bohte ollu olbmot fitnat Arendala diggevisttis. Duopmostuollohállddahas ledje guokte doalu doppe, mánáid birra duopmostuolul ja man láchkáid koanstajierbmi sáhtta geavahišgoahtit riektevuogádagas. Dat bohte ollu olbmot daid doaluide. Árvvoštallan čájeha ahte dát lihkostuvai bures, ja min ulbmil lea oassálastit ođđasit 2024:s.

Rekrutteren duopmostuoluide

Mii leat fuolastuvvat rekruteremin Norgga duopmostuoluide. Jagiid čađa leat oaidnán ahte lea váttis gávdnat kandidáhtaid eanajuohkinriektái. Duopmáriid virgáibidjanráđdi leat maid ovddidan fuolastuvvama duopmárvirggiid rekruteremii maiddaid dábálaš duopmostuoluin. Stivrra lea danin gurrasan dasa ahte bidjo johtui sierra doaimma márkanfievrridit duopmostuoluid bargosadjin. Ulbmil lea fitnet movttiidahtton mielbargiid alla gelbbolašvuodain duopmostuoluide miehtá riikka.

Sámi riekteguovddáš

Bargu nannet sámi riektesihkarvuoda, ásahe Duopmostuollohálddahus njukčamánu sierra lánvegeotti mii galggai čielggadit mo bargu sámi justiasurggiin sáhtá organiseret ja ovttastahttit. Viiddis ovttastahtton lánvegeotti olles justiasuorggis celke ahte berre ásahe sámegiela guovddáša justiasuorggis. Duopmostuollohálddahusa stivra guorrasii dasa, ja dáhttot dákkár guovddáša Detnui. Seammás berre maid hukset gelbbolašvuoda julevsámi ja lullisámi guovlluide. Duopmostuollohálddahus lea dieđihan barggu justiasa- ja gearggusvuodaministarii.

Dehálaš riikkaidgaskaš bargu

Mii dáhttot dán háve čalmmustahttit dan buori bargu maid mielbargit Duopmostuollohálddahusas ja duopmostuoluin dahket riikkaidgaskaš prošeavttain. Dat lea dehálaš midjiide ahte maiddái eará riikkain lea nanu doaimmi riektevuogádat, masa olbmui lea luohttámuš. EØS- ruđain, ja sierra šiehtadusain Olgoriikadepartemeanttain nannet duopmostuoluid Balkanis, váikkuhit min mielbargit dehálaš bargui riektastádivi riikkas mii lea min lánka.

Dát bargu ruhtaduvvo eará gálvui go duopmostuolu bušehtas, muhto lea lihkká seamma dehálaš midjiide. Dasa lassin váikkuhit gelbbolašvuotti duopmostuoluide eará riikkain, ja nu háhket min mielbargit maiddái dehálaš vásáhusaid.

Giitu buot mielbargiide

Mii háliidat giitit mielbargiid Norgga duopmostuoluin sin mearkkašahhti barggu ovddas olles jagi 2023:s. Sii leat buvttahan hui buori bohtosiid – buorin buohkaide olles Norggas.

Cecilie Østensen Berglund
Stivrajođiheaddji

Sven Marius Urke
Direktevra

II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Domstolenes rolle i samfunnet

Sammen med Stortinget og regjeringen, er domstolene en av de tre statsmaktene i Norge. Etter Grunnloven er domstolene tillagt dømmende kompetanse, med Høyesterett som øverste domstol. Domstolene behandler både sivile saker og straffesaker. De skal sikre individene rettigheter som kommer frem av Grunnloven, lover og internasjonale konvensjoner som staten er bundet av. Dommerne må derfor være uavhengige av den lovgivende og den utøvende makt, og den dømmende kompetansen kan ikke legges til andre.

Domstolenes rolle i samfunnet er nærmere utdypet i domstolenes idé- og verdigrunnlag, hvor blant annet domstolenes uavhengighet og arbeidet med å sikre og fremme rettssikkerheten og verne om rettssamfunnet er fremhevet. Det er videre understreket at domstolene til enhver tid skal ha høy tillit i samfunnet. Arbeidet i domstolene skal være preget av kvalitet, integritet, respekt, service, åpenhet og effektivitet.

Domstolene og dommere skal være selvstendige i sin dømmende virksomhet, og kan ikke instrueres i hvordan de skal håndtere en sak.

Siden det skjer en betydelig utøving av makt i domstolene, er det i et demokratisk samfunn viktig at det er stor grad av åpenhet og offentlighet i alle rettsinstanser.

Organiseringen av domstolene

Høyesterett

Høyesterett er landets øverste domstol og har sete i Oslo. Domstolen ledes av justitarius Toril Marie Øie og har 19 øvrige dommere. Høyesterett behandler anker over avgjørelser truffet av lavere domstoler, både i sivile saker og straffesaker. Domstolen har myndighet på alle rettsområder, men tar ikke stilling til skyldspørsmålet i straffesaker.

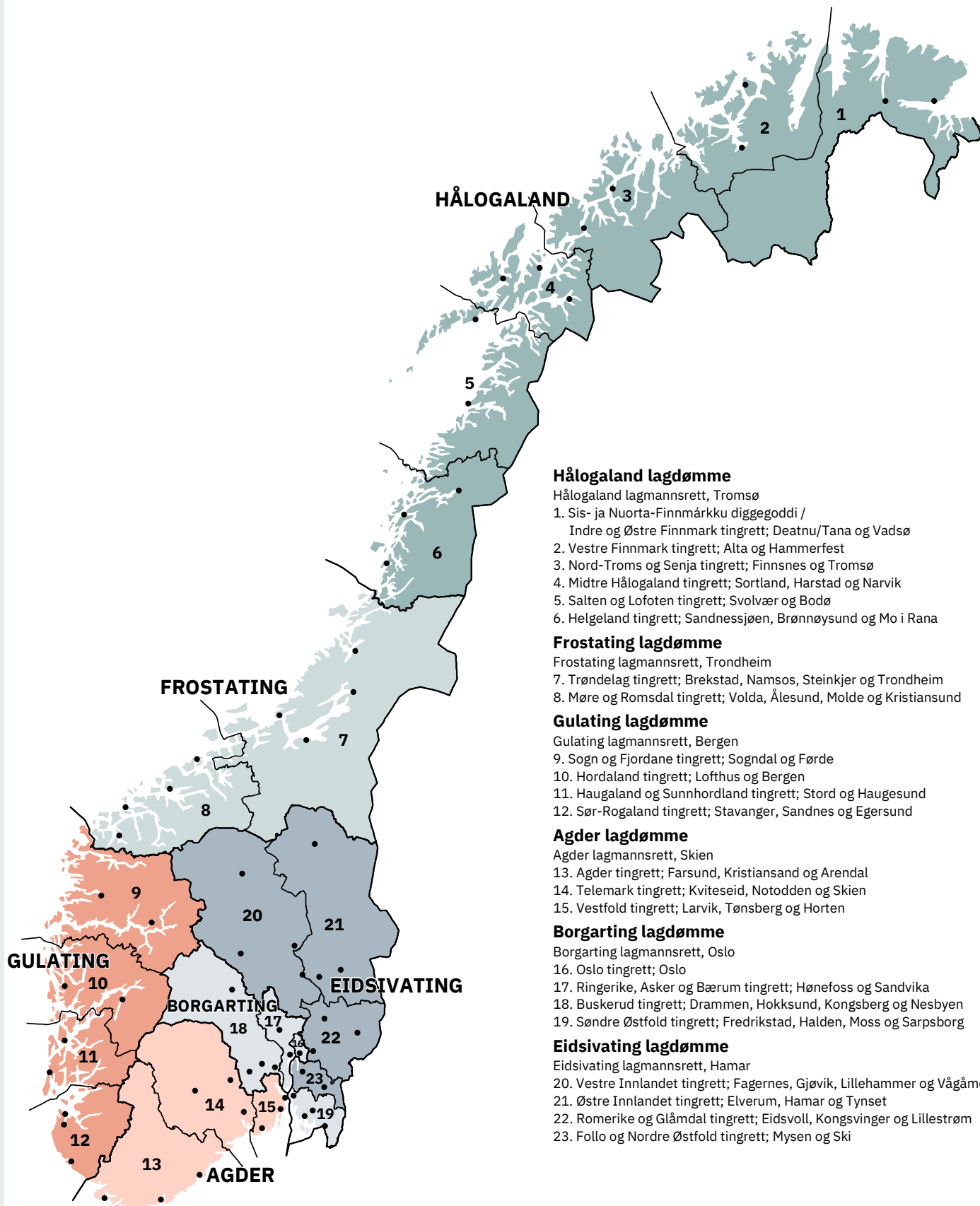
Lagmannsrettene

Lagmannsrettene behandler anker over rettsavgjørelser i sivile saker og straffesaker. Ankene kommer fra tingrettene og jordskifterettene i lagdømmet, samt fra Trygderetten. Det er seks lagmannsretter i landet, Borgarting lagmannsrett i Oslo, Eidsivating lagmannsrett på Hamar, Agder lagmannsrett i Skien, Gulating lagmannsrett i Bergen, Frostating lagmannsrett i Trondheim og Hålogaland lagmannsrett i Tromsø. Alle lagmannsrettene setter jevnlig rett andre steder i lagdømmet enn der domstolen har fast sete.

Tingrettene

Tingrettene behandler i første instans alle saker som hører under de alminnelige domstolene. Det er 23 tingretter. Hver tingrett, med unntak for Oslo tingrett, har flere likestilte rettssteder for å sikre geografisk nærhet til brukerne av domstolene. Til sammen er det 59 rettssteder i landet.

DE ALMINNELIGE DOMSTOLENE

Hålogaland lagdømme

Hålogaland lagmannsrett, Tromsø

1. Sis- ja Nuorta-Finnmárkku diggegoddi / Indre og Østre Finnmark tingrett; Deatnu/Tana og Vadsø
2. Vestre Finnmark tingrett; Alta og Hammerfest
3. Nord-Troms og Senja tingrett; Finnsnes og Tromsø
4. Midtre Hålogaland tingrett; Sortland, Harstad og Narvik
5. Salten og Lofoten tingrett; Svolvær og Bodø
6. Helgeland tingrett; Sandnessjøen, Brønnøysund og Mo i Rana

Frostating lagdømme

Frostating lagmannsrett, Trondheim

7. Trøndelag tingrett; Brekstad, Namsos, Steinkjer og Trondheim
8. Møre og Romsdal tingrett; Volda, Ålesund, Molde og Kristiansund

Gulating lagdømme

Gulating lagmannsrett, Bergen

9. Sogn og Fjordane tingrett; Sogndal og Førde
10. Hordaland tingrett; Lofthus og Bergen
11. Haugaland og Sunnhordland tingrett; Stord og Haugesund
12. Sør-Rogaland tingrett; Stavanger, Sandnes og Egersund

Agder lagdømme

Agder lagmannsrett, Skien

13. Agder tingrett; Farsund, Kristiansand og Arendal
14. Telemark tingrett; Kviteseid, Notodden og Skien
15. Vestfold tingrett; Larvik, Tønsberg og Horten

Borgarting lagdømme

Borgarting lagmannsrett, Oslo

16. Oslo tingrett; Oslo
17. Ringerike, Asker og Bærum tingrett; Hønefoss og Sandvika
18. Buskerud tingrett; Drammen, Hokksund, Kongsberg og Nesbyen
19. Søndre Østfold tingrett; Fredrikstad, Halden, Moss og Sarpsborg

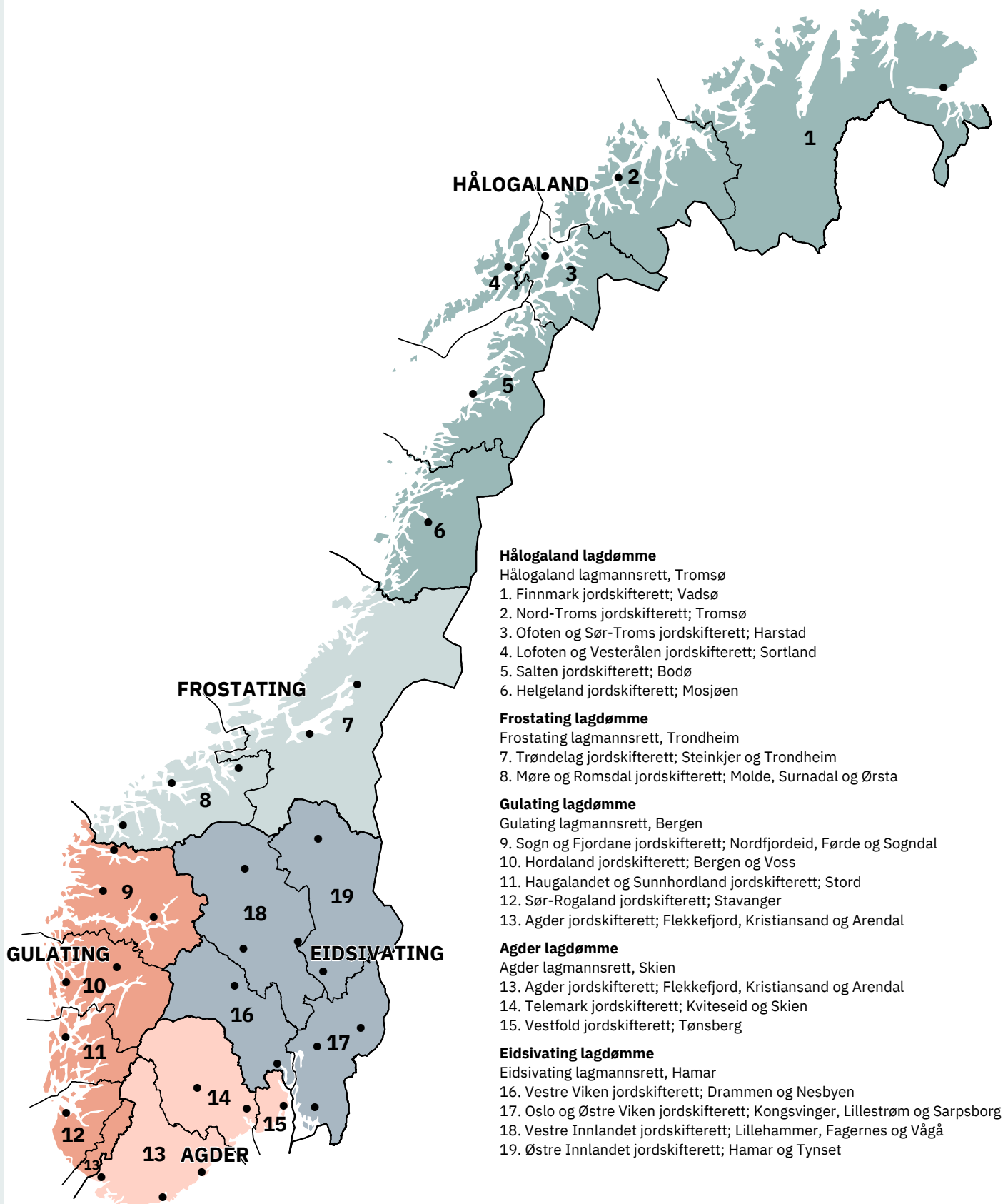
Eidsivating lagdømme

Eidsivating lagmannsrett, Hamar

20. Vestre Innlandet tingrett; Fagernes, Gjøvik, Lillehammer og Vågåmo
21. Østre Innlandet tingrett; Elverum, Hamar og Tynset
22. Romerike og Glåmdal tingrett; Eidsvoll, Kongsvinger og Lillestrøm
23. Follo og Nordre Østfold tingrett; Mysen og Ski

JORDSKIFTERETTENE

Hålogaland lagdømme

- Hålogaland lagmannsrett, Tromsø
- 1. Finnmark jordskifterett; Vadsø
- 2. Nord-Troms jordskifterett; Tromsø
- 3. Ofoten og Sør-Troms jordskifterett; Harstad
- 4. Lofoten og Vesterålen jordskifterett; Sortland
- 5. Salten jordskifterett; Bodø
- 6. Helgeland jordskifterett; Mosjøen

Frostating lagdømme

- Frostating lagmannsrett, Trondheim
- 7. Trøndelag jordskifterett; Steinkjer og Trondheim
- 8. Møre og Romsdal jordskifterett; Molde, Surnadal og Ørsta

Gulating lagdømme

- Gulating lagmannsrett, Bergen
- 9. Sogn og Fjordane jordskifterett; Nordfjordeid, Førde og Sogndal
- 10. Hordaland jordskifterett; Bergen og Voss
- 11. Haugalandet og Sunnhordland jordskifterett; Stord
- 12. Sør-Rogaland jordskifterett; Stavanger
- 13. Agder jordskifterett; Flekkefjord, Kristiansand og Arendal

Agder lagdømme

- Agder lagmannsrett, Skien
- 13. Agder jordskifterett; Flekkefjord, Kristiansand og Arendal
- 14. Telemark jordskifterett; Kviteseid og Skien
- 15. Vestfold jordskifterett; Tønsberg

Eidsivating lagdømme

- Eidsivating lagmannsrett, Hamar
- 16. Vestre Viken jordskifterett; Drammen og Nesbyen
- 17. Oslo og Østre Viken jordskifterett; Kongsvinger, Lillestrøm og Sarpsborg
- 18. Vestre Innlandet jordskifterett; Lillehammer, Fagernes og Vågå
- 19. Østre Innlandet jordskifterett; Hamar og Tynset

Særdomstoler og andre domstollignende forvaltningsorgan

Jordskifterettene

Jordskifteretten er en særdomstol som arbeider med saker knyttet til fast eiendom. Deres kompetanse er nærmere regulert i jordskifteloven. Jordskifteretten er førstestans, og lagmannsretten, deretter Høyesterett, er ankeinstans. Det er i dag 19 jordskifteretter. Ti av disse har to eller flere rettssteder for å sikre nærhet til eiendommene som jordskifterettens saker knytter seg til. Totalt er det 34 rettssteder.

Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark

Finnmarkskommisjonen ble opprettet i samsvar med Stortingets vedtak om Finnmarksloven fra 2005. Kommisjonen skal kartlegge eksisterende bruks- og eierrettigheter som folk i Finnmark har ervervet på grunnlag av langvarig bruk. Rettighetskartleggingen omfatter den grunnen som Finnmarkseiendommen (FeFo) overtok ved finnmarkslovens ikrafttredelse i 2005. Kommisjonen skal under visse forutsetninger også utrede krav om rettigheter til fiskeplasser i sjø- og fjordområder i Finnmark, samt interne forhold i reindrifta. Kommisjonens utredninger kan bringes inn for Utmarksdomstolen for Finnmark.

[Les mer om Finnmarkskommisjonen på domstol.no.](#)

Utmarksdomstolen for Finnmark er en særdomstol som behandler de rettighetstvister som kan oppstå når Finnmarkskommisjonen har kartlagt bruks- og eierrettigheter. Domstolen er opprettet i samsvar med finnmarksloven, og har vært i virksomhet siden 2014. Avgjørelser fra Utmarksdomstolen kan ankes direkte til Høyesterett.

[Les mer om Utmarksdomstolen for Finnmark på domstol.no.](#)

Domstoladministrasjonen

Domstoladministrasjonen (DA) er et selvstendig forvaltningsorgan med eget styre. Gjennom sin virksomhet skal Domstoladministrasjonen ivareta og støtte opp under domstolenes og dommernes uavhengighet, og arbeide for at virksomheten til enhver tid møter samfunnets krav og forventninger.

Domstoladministrasjonen har ansvaret for den sentrale administrasjonen av domstolene i Norge. Den har også en overordnet arbeidsgiverfunksjon for de alminnelige domstolene og jordskifterettene.

Høyesterett står i en særstilling blant de norske domstolene. Det reflekteres også i samarbeidet med Domstoladministrasjonen, der Høyesterett har en rekke egne løsninger som skal sikre domstolens uavhengighet.

Domstoladministrasjonens ansvar overfor domstolene i første og andre instans omfatter blant annet

- styring og budsjett
- organisasjonsutvikling
- kompetansetiltak
- kommunikasjonsarbeid
- drift og utvikling av IKT-systemene

Domstoladministrasjonen har det overordnede administrative ansvaret for Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark.

Styret for Domstoladministrasjonen

Domstoladministrasjonens styre består av ni medlemmer. De skal påse at administrasjonen av domstolene skjer på en forsvarlig og hensiktsmessig måte. Styret behandler saker som er viktige for Domstoladministrasjonen, som blant annet budsjettforslag for Norges domstoler, og fordeling av budsjettmidler innenfor rammene som er fastsatt av Stortinget. Styret skal i tillegg gi generelle retningslinjer for Domstoladministrasjonens virksomhet.

Sju av de ni medlemmene i styret blir utnevnt av Kongen i statsråd, og to av medlemmene blir valgt av Stortinget.

Styret for perioden 1. august 2023–31. juli 2025 består av:

Styreleder: Cecilie Østensen Berglund, høyesterettsdommer
 Vara: Arne Ringnes, høyesterettsdommer

Nestleder: Tor Christian Carlsen, tingrettsdommer
 Vara: Håkon Rastum, sorenskriver

Medlem: Marianne Vollan, førstelagmann
 Vara: Tormod A. Sletten, lagdommer

Medlem: Arnulf O. Prestbakmo, jordskifterettsleder
 Vara: Arve Konstali, jordskifterettsleder

Medlem: Hallvard Østgård, advokat
 Vara: Ingvild Thorn Nordheim, førstestatsadvokat

Medlem: Anne Helsingeng, advokat
 Vara: Ingrid Skog Hauge, advokat

Medlem: Marit Nybakk, tidligere stortingsrepresentant
 Vara: Karin Woldseth, tidligere stortingsrepresentant

Medlem: Kårstein Eidem Løvaas, tidligere stortingsrepresentant
 Vara: Ingebrigt S. Sørfohn, tidligere stortingsrepresentant

Medlem: Tommy Solvang, IKT rådgiver
 Vara: Bente Andersen, seksjonssjef

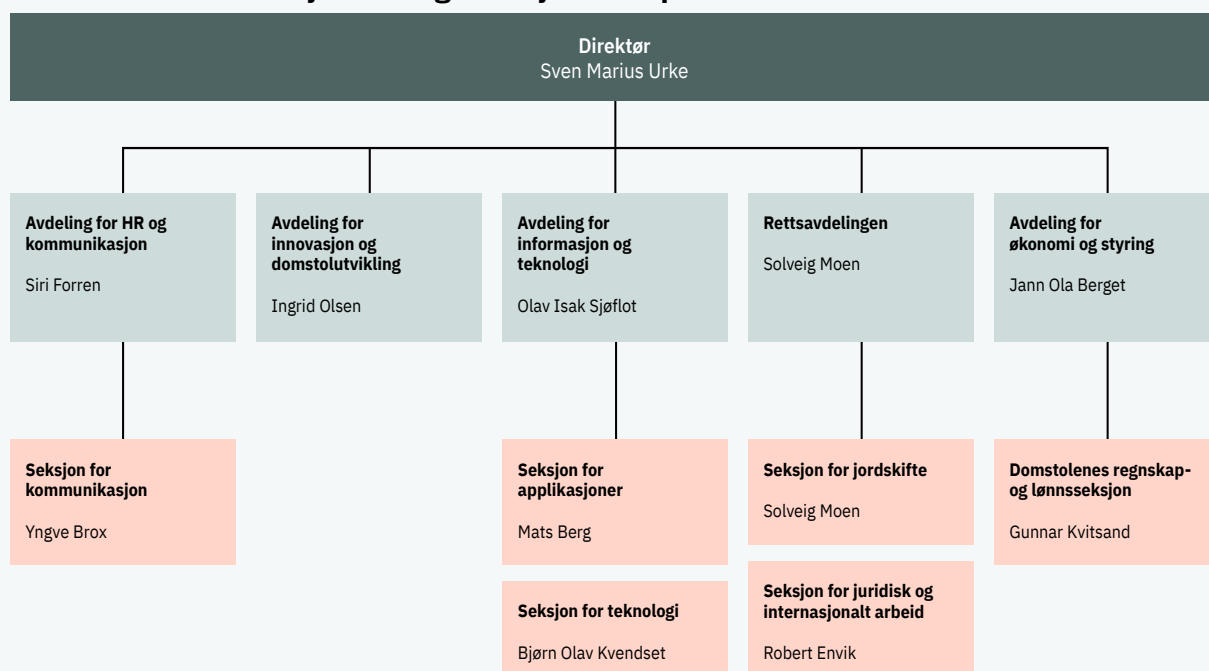
Ledelsen i Domstoladministrasjonen består av:

Direktør: Sven Marius Urke

Avdelingsdirektører:

- HR og kommunikasjon: Siri Forren
- Informasjon og teknologi: Olav Isak Sjøflot
- Innovasjon og domstolutvikling: Ingrid Olsen
- Rettsavdelingen: Solveig Moen
- Økonomi og styring: Jann Ola Berget
- Kommunikasjonsdirektør: Yngve Brox

Domstoladministrasjonen	166,0	165,3
Fast ansatte	154,0	153,7
Midlertidige ansatte	9,0	8,6
Åremålsansatte	1,0	1,0
Vikarer	2,0	2,0

Domstoladministrasjonens organisasjonskart per 31.12.2023

Ansatte i Norges domstoler per 31.12.2023

	Antall av ansattnavn	Summer av årsverk
Domstoladministrasjonen	166,0	165,3
Fast ansatte	154,0	153,7
Midlertidige ansatte	9,0	8,6
Vikarer	2,0	2,0
Åremålsansatte	1,0	1,0
Finnmarkskommisjonen	10,0	9,6
Fast ansatte	10,0	9,6
Høyesterett	74,0	73,3
Embedsmenn	22,0	22,0
Fast ansatte	51,0	50,8
Midlertidige ansatte	1,0	0,5
Jordskifterett	237,0	231,6
Avvikende midlertidige ansatte	3,0	3,0
Embedsmenn	80,0	79,9
Fast ansatte	141,0	136,2
Midlertidige ansatte	11,0	10,6
Vikarer	2,0	1,9
Lagmannsrett	296,0	293,1
Avvikende midlertidige ansatte	4,0	4,0
Embedsmenn	172,0	171,3
Fast ansatte	115,0	112,8
Midlertidige ansatte	2,0	2,0
Vikarer	3,0	3,0
Tingrett	1 186,0	1 160,9
Avvikende midlertidige ansatte	9,0	9,0
Embedsmenn	380,0	379,5
Fast ansatte	624,0	603,1
Midlertidige ansatte	146,0	143,7
Vikarer	27,0	25,6
Utmarksdomstolen	4,0	1,0
Midlertidige ansatte	4,0	1,0
Totalsum	1 973,0	1 934,7

Merknad til tabellen:

Avvikende midlertidige ansatte: Konstituert dommer som ikke er ansatt i domstolen fra før.

Avvikende faste ansatte: Konstituert dommer som til vanlig er embetsdommer i en annen domstol.

Tilsynsutvalget for dommere

Tilsynsutvalget for dommere er et disiplinærorgan som behandler klager på dommere. Utvalget er utnevnt av Kongen i statsråd. Ordningen gjelder foruten de faste embetsdommerne også midlertidige dommere og dommerfullmektiger. Tilsynsutvalget består av to representanter for allmennheten, en advokat, to dommere fra de alminnelige domstolene og en jordskiftedommer. Domstoladministrasjonen er sekretariat for Tilsynsutvalget for dommere.

[Les mer om Tilsynsutvalget på domstol.no.](#)

Innstillingsrådet for dommere

Innstillingsrådet er det sentrale organet ved dommerutnevnelser. Rådet er et eksternt, selvstendig og uavhengig organ. Dommere i Høyesterett, lagmannsrettene, tingrettene, jordskifterettene og Utmarkdomstolen for Finnmark blir

utnevnt av Kongen i statsråd etter innstilling fra Innstillingsrådet for dommere. Domstoladministrasjonen er sekretariat for Innstillingsrådet for dommere.

[Les mer om Innstillingsrådet på domstol.no](#)

Sidegjøremålsregisteret for dommere

Sidegjøremålsregistret er en oversikt over tillitsverv, investeringer og annet som en dommer har ved siden av jobben sin. Registeret gjør det lettere for parter/advokater å gjennomføre undersøkelser rundt habiliteten til dommeren. Alle dommere skal registrere sidegjøremålene sine i Sidegjøremålsregisteret. Den siste stillingen før utnevningen eller ansettelsen som dommer blir også registrert sammen med dommerforsikringen til dommeren.

[Les mer om Sidegjøremålsregisteret på domstol.no.](#)

Nøkkeltall fra 2023

Tingrettene

I 2023 kom det inn to prosent flere tvistesaker til tingrettene enn i 2022. Antallet avviklede saker er nesten uendret fra året før. Restansene av tvistesaker har økt noe gjennom 2023 (+ 4 prosent). 26 prosent av tingrettene var utenfor Stortingets mål om en saksbehandlingstid på seks måneder. Det er en reduksjon fra 2022. De største kategoriene blant tvister som kom inn til domstolene var:

- Alminnelige tvistesaker (46 prosent)
- Saker etter barneloven (21 prosent)
- Overprøving ved tvangsvedtak (10 prosent)
- Arbeidsrettssaker (7 prosent)

Siden 2006 har rettsmekling vært et tilbud ved alle tingrettene og lagmannsrettene. I tingrettene ble det i 2023 avholdt rettsmøtninger i 1945 saker (1878 i 2022), og 1501 saker er registrert som forlikt etter rettsmekling (1393 i 2022).

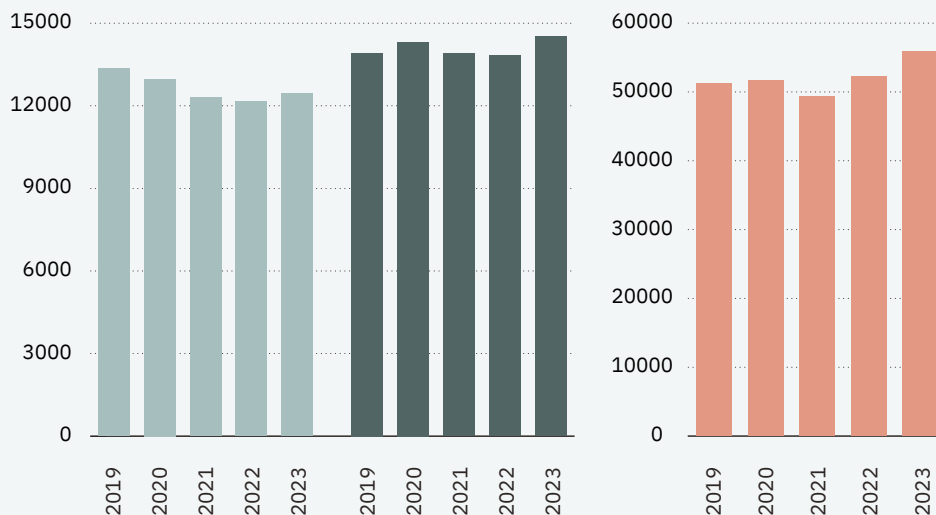
I 2023 var det en økning i antall innkomne MED-saker til tingrettene (+ 5 prosent). Det kom inn vesentlig flere ENE-saker sammenlignet med året før. Antallet avviklede MED-saker er nesten uendret fra 2022 til 2023. Antallet straffesaker i restanse har økt gjennom 2023. Antallet straffesaker med over seks års strafferamme i tingrettene har ligget på rundt 900 saker per år. Slik er det også i 2023, med 903 innkomne saker. Samlet viser årsstatistikken at gjennomsnittlig saksbehandlingstid er uendret for avgjorte meddomsrettssaker i 2023, sammenlignet med 2022, og ligger på 2,7 måneder. Færre av tingrettene er utenfor målsettingen for saksbehandlingstid i meddomsrettsakene i 2022 (seks i 2023, mot sju i 2022).

Saksavvikling 2023

Sakstyper i tingrettene	Antall saker i 2023 (endring fra 2022)			Gj. snittlig sakbeh.tid	Domstoler utenfor mål	Mål
	Innkomne saker	Avgjorte saker	Restanse			
Tvistesaker	12 453 (2 %)	12 224 (-)	6 268 (4 %)	5,3 md. (- 0,3)	6 (8)	6 md.
Enedommer-saker	55 934 (7 %)	55 815 (7 %)	1 655 (8 %)	0,3 md. (- 0,1)	0 (0)	1 md.
Meddomsretts-saker	14 507 (5 %)	13 940 (-)	3 634 (18 %)	2,7 md. (-)	6 (7)	3 md.

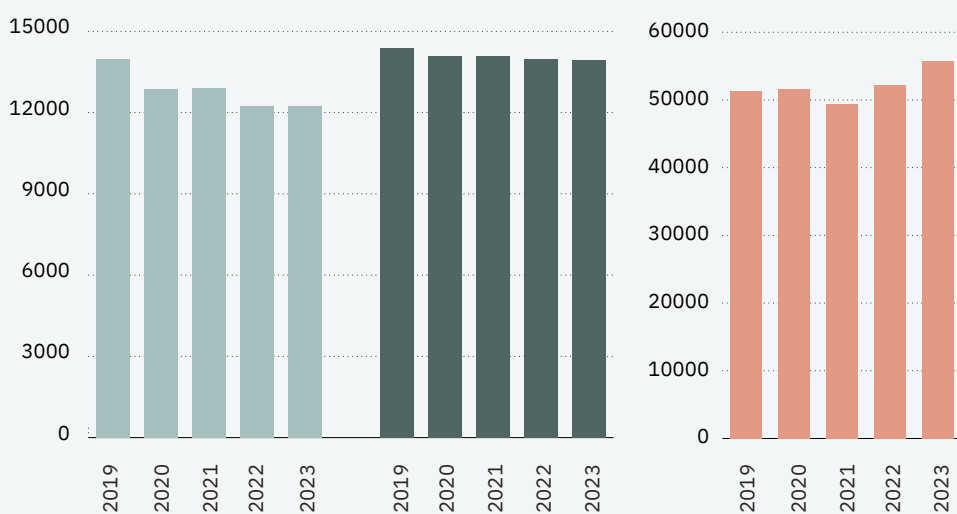
Innkomne saker i tingrettene 2019–2023

- Sivile tvistesaker
- Meddomsrettssaker
- Enedommersaker

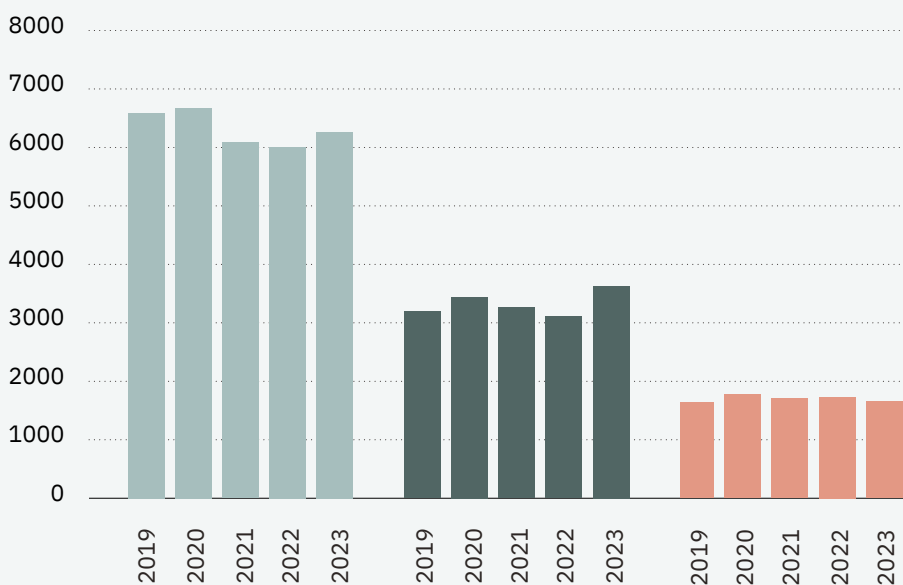
Avgjorte saker i tingrettene 2019–2023

- Sivile tvistesaker
- Meddomsrettssaker
- Enedommersaker

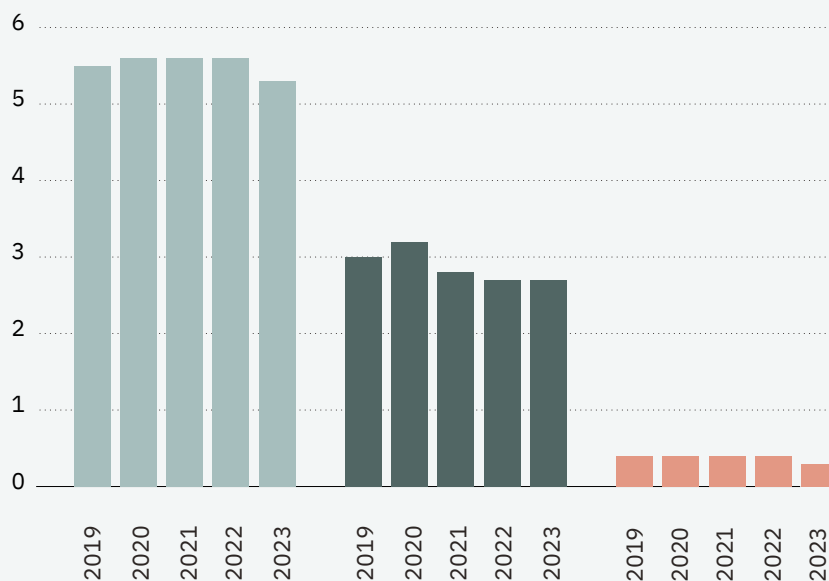
Antall saker i restanse 2019–2023

- Sivile tvistesaker
- Meddomsrettssaker
- Enedommersaker

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid (md.)

- Sivile tvistesaker
- Meddomsrettssaker
- Enedommersaker

Lagmannsrettene

For anker over dom i sivile saker økte saksinngangen med åtte prosent i 2023, sammenlignet med 2022, mens avviklingen av saker gikk ned med to prosent. Lagmannsrettene avviklet omtrent samme antall saker som det som kom inn, og antallet foreliggende saker er nesten uendret.

Lagmannsrettene fikk i 2023 inn noen flere straffeanket til ankeprøving enn i 2022. Av de sakene som ble henvist til behandling, var det en reduksjon i alle de fire sakstypene. Lagmannsrettene har behandlet omtrent samme antall saker som det som har kommet inn, og antall saker i restanse er nesten uendret gjennom 2023.

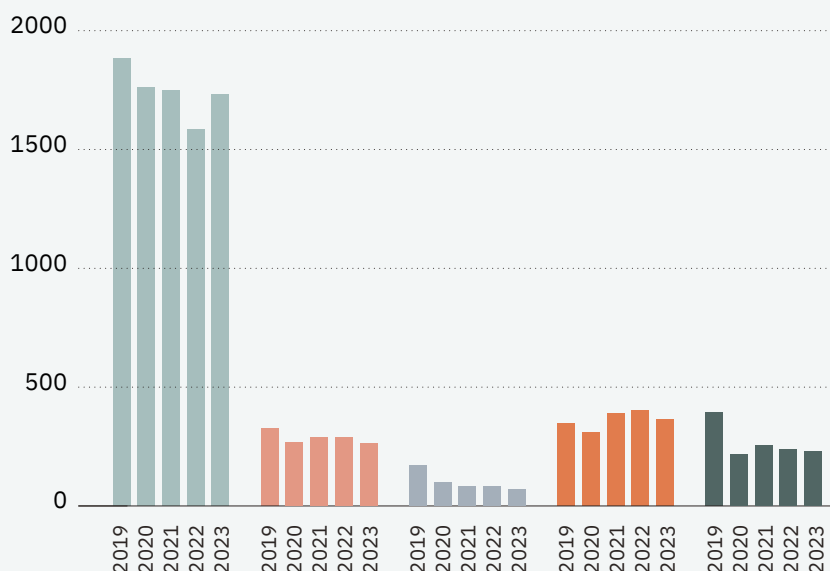
Saksbehandlingstiden har det siste året blitt redusert i alle sakstypene. For sivile ankesaker ble den redusert med 1,0 måned. Samlet for alle lagmannsrettene var saksbehandlingstiden i 2023 under målet på seks måneder i sivile anker over dom, og for første gang på lang tid klarte samtlige seks av lagmannsrettene målsettingen som er satt av Stortinget. Samtlige av lagmannsrettene hadde saksbehandlingstider som var lengre enn målet på tre måneder i straffesakene.

Saksavvikling 2023

Sakstyper	Innkommne saker	Avgjorte saker	Restanse	Gj.snittlig saksbeh.tid	Domstoler utenfor mål	Mål
Anke over dom i sivile saker	1 730 (8 %)	1 726 (-2 %)	656 (1%)	4,6 (-1,0)	0 (2)	6 md.
Anke over dom i straffesaker	2 584 (1 %)	2 536 (-2 %)	206 (11 %)	0,9 (-0,1)		
Fagdommer	269 (-)	271 (-13 %)	86 (-10 %)	4,2 (-0,2)	6 (6)	3 md.
Begrenset anke straffesak	69 (-15 %)	69 (-22 %)	24 (-)	4,1 (-0,4)	6 (6)	3 md.
Bevisanke under 6 år	364 (-10 %)	363 (-14 %)	179 (1 %)	5,5 (-0,3)	6 (6)	3 md.
Bevisanke over 6 år	231 (-3 %)	231 (-13 %)	108 (-)	5,8 (-0,4)	6 (6)	3 md.

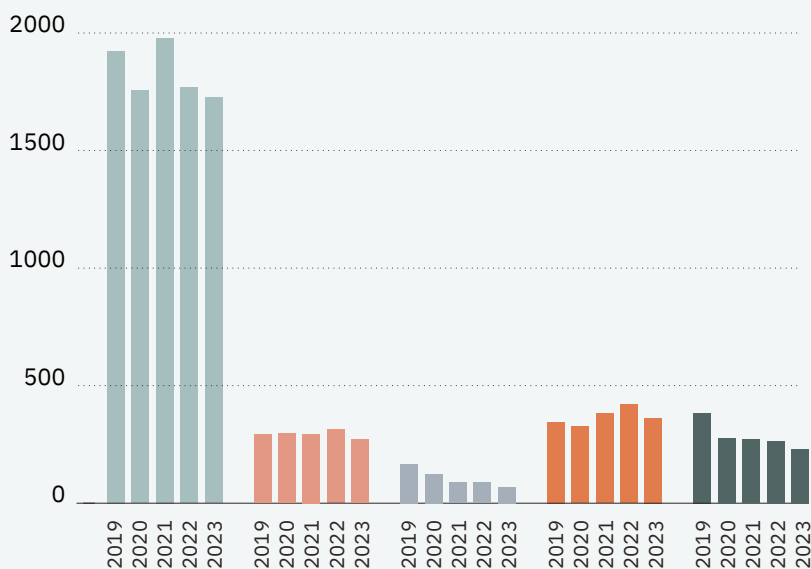
Innkomne saker 2019–2023

- Anke over dom i sivile saker
- Fagdommersaker
- Meddomsrett – avgrenset anke
- Bevisanke under 6 års strafferamme
- Bevisanke over 6 års strafferamme

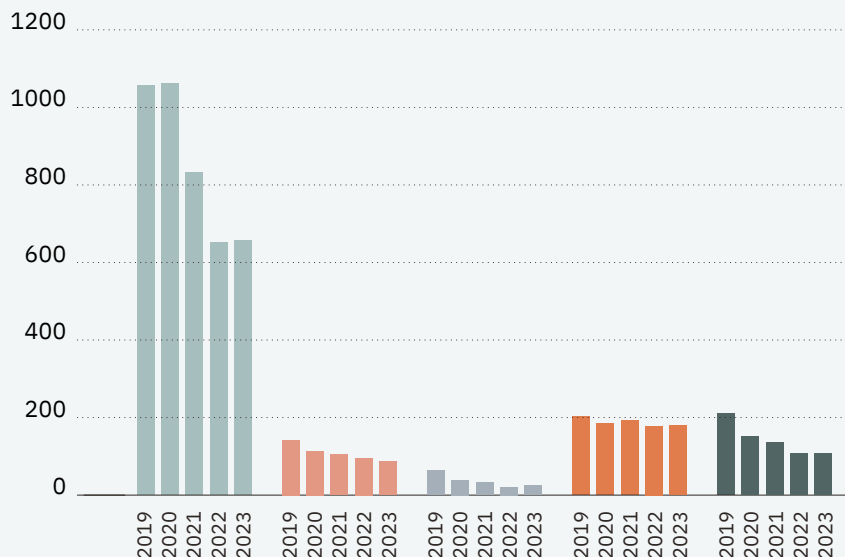
Antall behandlede saker 2019–2023

- Anke over dom i sivile saker
- Fagdommersaker
- Meddomsrett – avgrenset anke
- Bevisanke under 6 års strafferamme
- Bevisanke over 6 års strafferamme

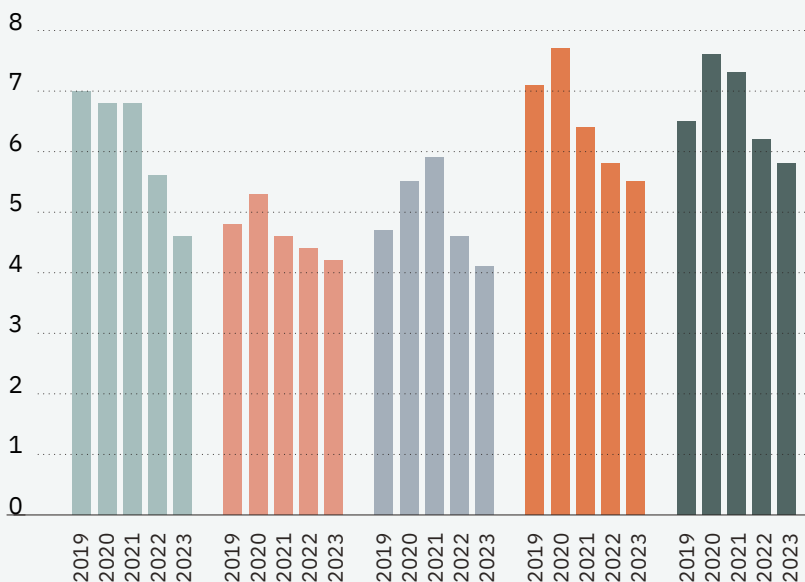
Antall saker i restanse 2019–2023

- Anke over dom i sivile saker
- Fagdommersaker
- Meddomsrett – avgrenset anke
- Bevisanke under 6 års strafferamme
- Bevisanke over 6 års strafferamme

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid (md.)

- Anke over dom i sivile saker
- Fagdommersaker
- Meddomsrett – avgrenset anke
- Bevisanke under 6 års strafferamme
- Bevisanke over 6 års strafferamme

Jordskifterettene

Jordskifterettene fikk i 2023 inn 1157 saker, noe som er tilnærmet identisk saksinnngang som i 2022. Sett over et lengre tidsperspektiv er det lavt. Det ble avgjort 1296 saker, som er en nedgang på sju prosent sammenlignet med 2022. Reduksjonen i antall saker i restanse fortsetter, og antallet foreliggende saker ble redusert med ni prosent. Flere av jordskifterettene har hatt et søkelys på å ferdigstille foreliggende saker med høy alder, noe som medfører en økning i gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Antallet foreliggende saker med en alder på mer enn to år er redusert med bortimot 40 saker gjennom 2023. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle avgjorte saker er på 17,3 måneder, som er en økning på 1,1 måneder fra 2022. Variasjonen i saksbehandlingstid mellom de ulike jordskifterettene er fortsatt betydelig.

Høyesterett

Høyesterett avgjorde 51 sivile saker og 32 straffesaker etter muntlig behandling i avdeling. Til sammen mottok Høyesterett 2078 anker, fordelt på 441 anker over dom i sivile saker, 354 anker over dom i straffesaker, 578 anker over kjennelse eller beslutning i sivile saker og 705 anker over kjennelse eller beslutning i straffesaker.

Les mer om saksavvikling i Høyesteretts årsmelding.

Samisk rettsikkerhet i domstolene

Domstoladministrasjonen opprettet i 2015 et samisk forum for domstolene i Norge. Samisk forum skal behandle spørsmål av betydning for ivaretagelsen av samenes rettsikkerhet. Med dette menes alle saksområder der hensynet til samisk språk, kultur og samfunnsliv har betydning, både for den enkelte og for det samiske folk. Samisk forum skal også bidra til kompetanseheving, informasjonsutveksling og kunnskapsdeling, herunder bidra til utvikling av beste praksis for domstolenes behandling av slike saker.

Forumet har i 2023 gjennomført to seminarer for dommere og andre medarbeidere i domstolene. Det ene seminaret var konsentrert om samisk kultur og problemstillinger knyttet til arealbruk i det sør-samiske området. Det andre seminaret ble arrangert i tingretten i Tana, med ulike temaer knyttet til hvilken betydning opprettelsen av Indre Finnmark tingrett har hatt for samisk rettsutvikling og rettsforståelse.

Samisk forum har også bidratt med innspill til styret i Domstoladministrasjonens oppfølging av flere aktuelle tema og dialogen rundt disse med de respektive

Saksavvikling 2023

Sakstyper i jordskifterettene	Antall saker i 2023 (endring fra 2022)			Gj.snittlig saksbeh.tid	Vedtatte mål f.o.m. 2024
	Innkomne	Avgjorte	Restanse		
Jordskiftesak	1 157 (-)	1 296 (-7 %)	1 459 (-9 %)	17,3 md. (+1,1)	
Rettsendrende:	426 (15 %)	435 (2 %)	634 (-2 %)	21,5 md. (+2,6)	15 md.
Rettsfastsettende:	671 (-6 %)	784 (-12 %)	769 (-13 %)	15,5 md. (+0,1)	9 md.

departementer. Samisk forum har også vært representert i arbeidsgruppen som har utarbeidet rapporten «Samisk rettsikkerhet i justissektoren».

Les mer på siden Samisk i domstolene på domstol.no.

Sámi riektesihkarvuoha duopmostuoluin

Duopmostuollohálddahus ásehii 2015:s sámi foruma Norgga duopmostuoluide. Sámi forum galgá meannudit gažaldagaid mat leat mearkkašahti sihkkarastit sápmelaččaid riektesihkarvuoda. Dáinna oaivvilduvvo buot áššiid gos sámi giella, kultuvra ja servvodateallin lea mearkkašahti sihke earkil olbmuide ja sámi álbmogii. Sámi forum galgá maid bargat gelbbolašvuodaloktemin, diehtolonohallamin ja máhttojuohkimin, dás maid bargat ovddidit buoremus práksisa duopmostuoluid meannudeamis dákkár áššiin.

Forum lea 2023:s čadahan guokte seminára duopmáriidda ja eará mielbargiide duopmostuoluin. Okta seminára lei sámi kultuvrra birra ja čuolmmaid mat leat čatnon areálageavaheapmái lullisámi guovlluin. Dat nubbi seminára lágiduvvui diggegottis, Deanus, iešguđetge temáin mat guske makkár mearkkašupmi Sis-Finnmárku diggegotti ásaheamis lea leamašan sámi riekteovdáneamis ja riekteáddejumis.

Sámi forum lea maid váikkuhan cealkámušain Duopmostuollohálddahusa stivrii das mo čuovvulit áigequovdilis temáid ja dialoga guoskevaš departemeanttain. Sámi forum lea maid ovddastan bargojoavkkus mii lea bargan rapportain «Sámi riektesihkarvuoha justiisasuorggis».

Loga eanet sámi áššit duopmostuoluin domstol.no siiddus.

Domstolene i samiske forvaltningsområder

Da domstolene ble sammenslått i 2021, fikk jordskifterettene og tingrettene nye navn. For de 16 domstolene som lå i samiske forvaltningsområder, ble det startet et arbeid for å få vedtatt nye samiske navn.

Arbeidet ble gjort i tett samarbeid med Sametingets språkavdeling og Sametingets stedsnavntjeneste.

Per desember 2023 hadde 13 av de 16 domstolene vedtatte navn eller anbefalt skrivemåte, på henholdsvis nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk.

For de tre domstolene Lofoten og Vesterålen jordskifterett, Helgeland tingrett og Helgeland jordskifterett er arbeidet med å fastsette navnene fortsatt i prosess.

Duopmostuolut sámi hálddašanguovlluin – namat sámegillii

Go duopmostuolut ovttaštahthojuvvojedje 2021:s ožžo eanajuohkinrievttit ja diggegottit odđa namaid. Dan 16 duopmostullui sámi hálddašanguovllus álggahuvvui odđa bargu mearridit odđa sámi namaid.

Bargu dahkui lagas ovttasbargguin Sámedikki giellaossodagain ja Sámedikki báikenammanevvohagain.

Juovlamánus 2023:s ledje 13 dan 16 duopmostuolus mearriduvvon namat dahje ávžžuhuvvon čállinvuohki, sihke davvisámegilli, julevsámegillii ja lullisámegillii.

Dan golbma duopmostuolus, Lufuohta ja Viestterálas eanajuohkinriekti, Helgolánda diggegoddi ja Helgolánda eanajuohkinriekti lea proseassa mearridit nama ain jođus.

I Helgeland tingrett har de rustet opp skilting og informasjon på sørsamisk. Rettssal står både på norsk og samisk.

Foto: Helgeland tingrett

Fakta

13 dan 16
duopmostuolus
mat leat sámi
hálddašanguovllus
lea mearriduvvon
namma dahje
ávžžuhuvvon
čállinvuohki, sihke
davvisámegilli,
julevsámegillii ja
lullisámegillii.

Nordsamisk forvaltningsområde / Davvisámi hálddašanguovllut

Hålogaland lagmannsrett	Holgolátti lágamánneriekti
Midtre Hålogaland tingrett	Gaska-Holgolátti diggegoddi
Nord-Troms og Senja tingrett	Davvi-Romssa ja Sáccá diggegoddi
Sis- ja Nuorta-Finnmárkku diggegoddi	Indre og Østre Finnmark tingrett
Vestre Finnmark tingrett	Oarje-Finnmárkku diggegoddi
Finnmark jordskifterett	Finnmárkku eanajuohkinrieki
Lofoten og Vesterålen jordskifterett	(navn på samisk i prosess)
Nord-Troms jordskifterett	Davvi-Romssa eanajuohkinrieki
Ofoten og Sør-Troms jordskifterett	Ufuohtá ja Oarje-Romssa eanajuohkinrieki

Sørsamisk forvaltningsområde / Lullisámi hálddašanguovllut

Frostating lagmannsrett	Frostatingen laakemaenniereakta
Helgeland tingrett	Helgelanden digkiereakta (hybridløsning er valgt, endelig navn i prosess)
Helgeland jordskifterett	Helgelanden laantejuakoereakta (hybridløsning er valgt, endelig navn i prosess)
Trøndelag tingrett	Tröndelagen digkiereakta
Trøndelag jordskifterett	Tröndelagen laantejuakoereakta

Andre mål av betydning for domstolene

Rule of law index

Hvert år lager World Justice Project (WJP), som arbeider for å fremme rettsstaten rundt om i verden, «Rule of Law Index». Der vurderes kvaliteten på rettsvesenet i 142 land verden over. Rangeringen er basert på intervjuer med privatpersoner og juridiske eksperter.

WJP ser på åtte indikatorer:

Maktfordeling, fravær av korrupsjon, åpenhet i forvaltningen, fundamentale rettigheter, lov og orden, håndhevelse

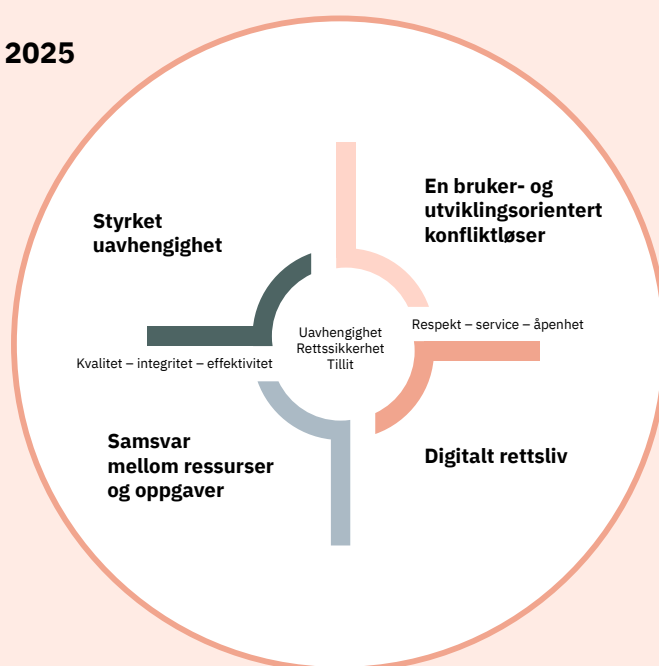
av regelverk og hvordan rettssystemet fungerer, konfliktløsning og tvistemål, samt straffesaker.

I den samlede rangeringen i denne indeksen er Norge på andreplass, som i alle de åtte årene målingen har foregått. Danmark har vært vurdert som marginalt bedre enn Norge i like mange år. Norge er rangert som beste land i kategoriene åpenhet i forvaltningen (open government) og sivil rettspleie (civil justice).

[Les om Norges plassering i World Justice Project.](#)

III. Årets aktiviteter og resultater

Strategisk plan 2025

Strategisk plan - Domstolene 2025

Domstolene følger i stor grad opp de prioriteringene og tiltakene som styret har fastsatt for 2023.

Oppnå sterkere fagmiljø og bedre ressursutnyttelse

Tingrettene og jordskifterettene rapporterer om egne tiltak for å styrke fagmiljøene. I de fleste tingrettene er det etablert en nestlederrolle, med et særskilt ansvar for kompetanse for dommere og dommerfullmektiger.

I de fleste tingrettene og jordskifterettene er det etablert faggrupper på tvers av rettskretsen, for ulike sakstyper, for både dommere og saksbehandlere. Det blir arbeidet med fagutvikling på ulike måter, i strukturerte fora og møteplasser, og gjennom generell økning i erfaringsutveksling i arbeidshverdagen.

Sammenslåing, samhandling og samarbeid var tema på årets dommerseminar, der ulike dommere delte erfaringer og praksis fra fagmiljøene og kompetansearbeid i egen domstol.

I 2023 har domstolene fortsatt arbeidet med gjennomføring av felles rutiner og bruk av dommer- og saksbehandlerressurser

på tvers av rettsstedene. Innenfor jordskiftedomstolene brukes også tekniske utredere på tvers av rettsgrenser.

Gjennom aktiv endringsledelse blir det gjennomført organisatoriske grep, kompetansetiltak, standardisering av arbeidsprosesser, kulturbygging og holdningsarbeid for å bedre ressursutnyttelsen i domstolene.

Rettsmekling

Den nye strukturen, med større og styrkede fagmiljø, legger godt til rette for ytterligere bruk av rettsmekling i sivile saker. I løpet av 2025 vil 96 rettsmeklere fra lagmannsrettene, tingrettene og jordskifterettene ha gjennomført «Kompetanseløpet for rettsmeklere».

Rapporteringen etter ny domstolstruktur viser at nærmest alle domstolene har eller er i ferd med å spesialisere rettsmeklingen, og at flere brukere har fått tilgang til rettsmekling som konfliktløsningsmetode.

Domstolene rapporterer om stor oppmerksomhet rundt rettsmekling, også fra ledelsen. De melder om konkrete tiltak, både for å øke antall saker som går til rettsmekling og for å øke kvaliteten. Domstolene melder om mer aktiv kommunikasjon med partene for å motivere til rettsmekling. Flere har utvalgte dommere som tar kontakt med partene for innsalg av rettsmekling. I de fleste domstolene møtes rettsmeklerne jevnlig til erfaringsutveksling og fagmøter, blant annet for deling av erfaring som kan øke antall rettsmeklinger og gjøre meklingsene enda bedre.

Så godt som alle domstolene har i dialog med Domstoladministrasjonen fastsatt måltall for meklingsprosent og forlikprosent for 2023. Ved årets slutt er de fleste domstolene innenfor de måltallene de har satt seg. For tingrettene har det skjedd en gradvis økning i andelen meklebare saker som blir meklet, fra 24,1 prosent ved innføringen av tiltak i strategisk plan til 28 prosent for 2023. Noen av domstolene rapporterer at de etter hvert opplever å ha nådd nivået for antallet saker som bør bli meklet i domstolene. Dette standpunktet har sammenheng med oppnådd forlikprosent,

som på nasjonalt nivå nå ligger på 77,0 prosent, som er en markant utvikling fra 2019 da forlikprosenten var på 68,7 prosent. Dersom noen oppnår forlik i opp mot 100 prosent av sakene, betyr dette at de ikke har fremmet nok saker til meking. På den annen side, om noen fremmer for mange saker som ikke blir forlikt, vil dette være u hensiktsmessig ressursbruk. En meklingsprosent som inneværende år tyder på at domstolene er blitt flinke til å identifisere og mekle de riktige sakene, selv om det for enkelte av tingrettene fremdeles er muligheter for å oppnå en høyere andel saker og høyere forlikprosent.

For lagmannsrettene kan en økt gjennomføring av meking i tingrettene ha innvirkning på andelen meklebare saker som kommer inn til lagmannsrettene. Meklingsprosentene er ganske stabile i området, med 13,4 prosent i 2019 til 12,8 prosent i 2023. Forlikprosenten er også stabil på 70,2 prosent for 2023, men det er en liten nedgang om en ser på foregående år under ett. Lagmannsrettene melder at de opplever at de mekler den andelen saker som porteføljen tillater, og at de ligger på et riktig nivå.

Aktiv saksstyring

Dette har vært en prioritert satsing i flere år, både i sivilprosessen og i straffeprosessen. I 2023 har det vært arbeidet videre med å gjennomføre endringer i straffeprosessloven som trådte i kraft 1. juli 2022, gjennom rutiner om Bedre og mer effektiv straffesaksbehandling i domstolene. Aktiv saksstyring i straffesaker var en egen heldagssesjon på årets dommerseminar, med rundt 240 deltakere. Det var også hovedtema på SEND-seminaret i mai i Oslo.

Flere av tingrettene rapporterer at de har organisert saksforberedelsen av straffesaker slik at de blir gjennomført av én eller et mindre antall dommere. På denne måten får de mer lik saksbehandling, og mer effektiv behandling av sakene.

Flere av tingrettene har utarbeidet egne samhandlingsrutiner og maler. De fleste tingrettene trekker også fram aktørmøter, dommerlunsjer og fagmøter som arenaer for å ta opp aktiv saksstyring. Flere av tingrettene rapporterer at de gjennomfører planmøter i straffesaker av en viss varighet, hvis saken fremstår kompleks eller gjelder en gjerningsperson under 18 år.

Lagmannsrettene rapporterer om flere planmøter i straffesakene. Flere av lagmannsrettene rapporterer at de har implementert nasjonal retningslinje for behandling av straffesaker, men at de også har utviklet egne lokale rutiner eller retningslinjer for saksforberedelse, aktiv saksstyring, ankeforhandling og veiledning til aktørene i tillegg. Flere av lagmannsrettene har også spesialisert saksforberedelsen, ved å legge dette ansvaret på én eller et fåtall dommere. Aktiv saksstyring er tema både på interne møter og i møter med eksterne aktører.

I sivile saker rapporterer flere av tingrettene at en mindre gruppe dommere har ansvaret for saksforberedelsen i enkelte sivile saker. Flere av tingrettene har utarbeidet egne veiledere for behandling av sivile saker, og det er opprettet egne maler for prosessuelle spørsmål og for planmøter. Enkelte av tingrettene trekker fram at de har oppsøkt lokale advokatkontorer for å veilede og sikre samhandling, slik at sakene kan bli behandlet mer effektivt. Også i behandlingen av sivile saker trekker flertallet av tingrettene fram kompetanseheving gjennom fagmøter, fagdager, dommerlunsjer og i aktørmøter.

Noen av domstolene har også sett på muligheten for normering av rettsmøtetid, egne spor for konkrete sakstyper og aktiv saksstyring i barnelovsaker. Moderat spesialisering er også nevnt av noen av tingrettene. De har trukket fram at spesialisering gir bedre innsikt og kunnskap, og at det er enklere for dommeren å være aktiv i saksstyringen på felt som de behersker. Enkelte av tingrettene har forsøkt å sette av tid for dommere til saksforberedelse i større og krevende saker.

Lagmannsrettene rapporterer at de arbeider aktivt med de sivile sakene. En av lagmannsrettene opplyser at de setter av mer tid til saksforberedelse i sivile saker. En annen lagmannsrett har flyttet de innledende saksforberedelsene i barnevernssaker til en avdeling for å få mer aktiv saksstyring. En av lagmannsrettene har hatt seminar med advokatene når det gjelder å spisse sakene ytterligere og redusere rettsmøtetimene. En av lagmannsrettene trekker også fram betydningen av stabil bemanning av ankeutvalgene, og de har redegjort for sin saksstyring av sivile saker på sine nettsider. Også lagmannsrettene trekker fram viktigheten av interne og eksterne møter for å øke kompetansen.

Effekten av aktiv saksstyring

Når det gjelder effekten av satsningene på aktiv saksstyring over tid, er tingrettene delte i sine tilbakemeldinger. Noen av tingrettene opplyser at saksbehandlingstiden i både sivile saker og straffesaker er forbedret, og at de ligger innenfor kravene til saksbehandlingstid. Noen ser en større effekt av aktiv saksstyring under saksforberedelsen, men at det fortsatt er en del å hente i gjennomføringen av hovedforhandlingen og i domskrivingsfasen. Noen trekker fram at aktiv saksstyring gir en mer lik behandling, bedre tilskjæring, raskere berammelser og kortere og mer effektive forhandlinger. Enkelte av tingrettene har også fått tilbakemelding fra aktørene om at de har en rask og effektiv saksbehandling. Andre igjen trekker fram at det er liten mulighet for å måle effekten ved å hente ut tall fra saksbehandlingssystemet LOVISA. Enkelte av tingrettene uttaler at det er vanskelig å måle effekten av aktiv saksstyring, og at det er behov for å se dette over en lengre tidsperiode. Noen trekker fram at dommeren har for liten tid til å kunne arbeide så grundig som ønskelig med aktiv saksstyring.

Noen av tingrettene trekker også fram at aktiv saksforberedelse i både sivile saker og straffesaker fører til merarbeid for dommerne, uten at dette medfører tilsvarende besparelser under hovedforhandlingen og domskrivningen.

Blant lagmannsrettene blir det trukket fram at det å etablere en felles kultur med aktørene i retten, for en effektiv behandling av sakene, tar tid. Det er imidlertid en oppfatning om at medarbeiderne i domstolen har forståelse for behovet for aktiv saksstyring og at det blir jobbet aktivt, men at den konkrete effekten er vanskelig å måle presist. Noen av lagmannsrettene mener å se en begynnende kulturendring, men at det kan være vanskelig å måle effekten foreløpig. Det pekes på viktigheten av gode saksforberedelser og planmøter som nøkkelen til aktiv saksstyring.

En av lagmannsrettene mener effekten er god, og at de ser en kulturendring, særlig blant prosessfullmektiger i sivile saker. I sivile saker har de i flere år hatt stort søkelys på aktiv saksstyring og tilskjæring av saker. De har brukt en god del ressurser på planleggingsmøter og oppfølging av frister i saksforberedelsen, og de skal nå evaluere gevinsten av dette arbeidet.

Fristsakene

Alle de alminnelige domstolene rapporterer på konkrete tiltak for å holde de lovbestemte fristene (fristsakene), blant annet i saker med mindreårige. De fleste domstolene fremholder at de får satt av tid til disse sakene innen fristen gjennom omfordeling av ressurser internt, men at det er eksterne faktorer som er årsaken når målene for saksbehandlingstid ikke blir holdt i et mindretall av sakene. En årsak til dette, som blir spesielt nevnt, er at aktører fra påtalesiden ikke kan stille innen fristen. Mange av domstolene har et konkret samarbeid med statsadvokatene/påtale om tidfesting på forhånd, for å sikre at fristene blir holdt. Det har i løpet av 2023 blitt utarbeidet en styringsverktøy i PowerBI, som gir domstolledere i tingrettene, og etter hvert i lagmannsrettene, oppdatert status på fristsaker i egen domstol. Riksrevisjonen har i sin rapport til Stortinget høsten 2023 besluttet at de fortsatt skal følge opp blant annet domstolenes gjennomføring av saksbehandlingstider, og da særlig i fristsaker. Dette vil dermed også være et viktig satsingsområde med ulike tiltak for 2024.

Rekruttering

2023 har vært preget av et stramt arbeidsmarked. Dette har også preget søkertilfanget til Norges domstoler. I 2023 ble det derfor satt i gang et arbeid for å få på plass en strategi for arbeidsgiverprofilering for Norges domstoler. I løpet av 2024 vil det bli satt i gang ulike tiltak for å skape oppmerksomhet rundt en mulig karriere i Norges domstoler.

Søker tilfanget til jordskifterettene er i enkelte deler av landet på et kritisk lavt nivå. I 2023 har det derfor vært søkelys på økt informasjon om jordskifte på de aktuelle utdanningsinstitusjonene, for å skape nysgjerrighet, kunnskap og interesse for jordskiftefaget blant studentene. I forlengelsen av dette ble det gitt tilbud om sommerjobb i jordskifterettene.

Domstoladministrasjonen har også i 2023 jobbet sammen med andre nasjonale aktører, for å få på plass et utdanningstilbud i Nord-Norge, ved universitetet i Tromsø. Domstoladministrasjonen har også dialog med Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Høgskolen Vestlandet om studieplaner, tema for master- og bacheloroppgaver, og eventuelle bidrag fra domstolene inn i undervisningen.

Bærekraft

Arbeidet med bærekraft er forankret i domstolene gjennom dialog med domstolledere og de tillitsvalgte. Det er innarbeidet i strategisk plan og i en nasjonal handlingsplan for bærekraft i Norges domstoler, som ble vedtatt av styret i 2023.

Et område som peker seg ut for aktuelle tiltak for å redusere miljøbelastninger i domstolene, er domstolslokaler og energiforbruk. På dette området kan det være til dels betydelige effekter av miljøtiltak, ikke minst også økonomisk. Slike tiltak kan være investeringer i energireduserende tiltak og alternative energikilder, for eksempel solceller, men ikke minst styring og reduksjon av energibruk.

Fakta

Bærekraft

Drammen tinghus, som ble ferdigstilt i 2023, er et passivhus med solceller på taket.

Domstollokalenes ulike standarder påvirker energibruken. Domstolene rapporterer om disse ulikhetene, også mellom egne rettssteder. Flere domstollokaler er i eldre bygninger med relativt dårlig isolasjon, mens andre lokaler er av moderne standard og med høy energiklasse. Dette blir fornyet gradvis med etableringen av nye rettslokaler.

Det kan nevnes at Drammen tinghus, som ble ferdigstilt i 2023, er et passivhus med solceller på taket. Det er i tillegg lagt opp til automatisk avslåing av teknisk utstyr i rettssalene utenfor arbeidstid. Dette har betydelig effekt på energibruken, og er et tiltak som vil vurdert innført også for andre tinghus med en større andel teknisk utstyr.

Direktørens resultatkrav

«Direktørens resultatkrav» er styrets forventning til direktøren, som vedtas årlig. I dette kapitlet rapporteres resultatene på noen av områdene som omtales i resultatkravet for 2023.

Langsiktig utvikling av virksomheten

Det har i 2023 vært satt søkelys på aktiv saksstyring og bruk av rettsmekling. For året 2023 ble det for hver enkelt domstol fastsatt mål for andel saker som skulle mekles av domstolene, og mål for forliksprosent. Både rettsmekling og aktiv saksstyring har blitt fulgt opp gjennom dialogmøtene Domstoladministrasjonen har hatt med den enkelte domstol. Dette har bidratt til å sette søkelyset på to viktige områder som kan bidra til reduserte kostnader for brukerne av domstolene.

I samarbeid med Den norske dommerforening og Den Norske Advokatforening etablerte Domstoladministrasjonen en arbeidsgruppe som skal utarbeide nye felles retningslinjer for behandling av sivile saker i tingrettene og lagmannsrettene. Les mer under Rettspolitisk arbeid.

Domstoladministrasjonen har også i sin dialog med Justis- og beredskapsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet understreket betydningen av å ha prosessregler og arbeidsprosesser i domstolene som kan bidra til å redusere kostnadene ved bruk av domstolene.

Samhandling, medbestemmelse og arbeidsmiljø

I Domstolkommisjonens delrapport II NOU 2020:11 *Den tredje statsmakt – Domstolene i endring*, var det en anbefaling om at det oppnås en strukturert og forutsigbar samhandling og involvering mellom ledelsen i domstolene og Domstoladministrasjonen.

I 2022 og 2023 er det derfor utviklet rutiner i samråd med ledelsen i tingrettene og jordskifterettene, som skal legge til rette for at formålet blir oppnådd i saker av viktighet og hvor det blir lagt føringer for domstolene.

Det er opprettet samhandlingsfora med utpekte domstolledere fra tingrettene og jordskifterettene, som i samarbeid med Domstoladministrasjonen planlegger struktur og jevnlig møtepunkter gjennom året, som skal sikre involvering i alle saker av viktighet for domstolene. Det blir avholdt faste lederfora for alle domstolkategorier to ganger i året, i tillegg til digitale møter i forkant av alle styremøtene, hvor det er mulig å komme med innspill til fremlagte og planlagte styresaker.

Evalueringen så langt har gitt gode tilbakemeldinger. Domstollederne i ny struktur, med 23 tingretter og 19 jordskifteretter, er nå tettere på beslutningsprosessene i Domstoladministrasjonen enn det som var tilfellet i domstolstrukturen før 2021, med 64 tingretter og 34 jordskifteretter.

Digitalisering og IT

Satsing på digitalisering i domstolene

Domstolene har siden 2017 gjennomført en betydelig og vellykket satsing på digitalisering av rettsprosessene, gjennom satsingen på Digitale domstoler (DD) og Elektronisk samhandling i straffesakskjeden (ESAS). Domstolene har i dag noen rettssaler tilrettelagt for en moderne og fleksibel gjennomføring av rettsmøter. Medarbeiderne i domstolene har moderne arbeidsverktøy, og det er etablert en rekke nye tjenester for digital samhandling mellom aktørene. Det er også utviklet nye løsninger som støtter arbeidsprosessene i domstolene. Nedenfor peker vi nærmere på hva som har vært sentralt i 2023 og hvilke verdier som er skapt for domstolene og brukerne.

Satsingen på digitalisering har i stor grad vært finansiert med øremerkede, men tidsbegrenset finansiering. Denne finansieringen opphører i løpet av 2024. Digitaliseringen må imidlertid fortsette, og gå over i digital transformasjon for å sikre domstolene som en relevant og attraktiv konfliktløser for alle landets innbyggere også i fremtiden. Det er derfor i det året som er gått brukt betydelige ressurser på å legge rammer og planer for en videre digitalisering. Dette krever imidlertid også i fortsettelsen tilførsel av friske midler over statsbudsjettet. Det er derfor utviklet og oversendt et satsingsforslag for budsjettårene 2025-2028 som skal sikre en videre digitalisering og fornying, med søkelys på å sikre alle som bor i Norge tilgang til domstolene.

Meddommere på Aktørportalen

Etter at alle tingrettene tok i bruk Aktørportalen, og for å sikre en effektiv og sikker digital samhandling med meddommerne, har samtlige av lagmannsrettene også tatt i bruk tjenesten i juni 2023. Det er nå totalt cirka 35 000 meddommere som er registrert som brukere av portalen.

Elektronisk samhandling med selvprosederende parter på Aktørportalen

I 2022 ble det etablert en første versjon av en tjeneste for digital samhandling

med selvprosederende parter i saker for jordskiftedomstolene. I første halvår 2023 ble det utviklet og tatt i bruk en fullverdig tjeneste som ivaretar både innsendinger og forkynninger med videre. Ved utgangen av 2023 var det cirka 5600 selvprosederende parter som hadde benyttet tjenesten. Dette gir stor verdi for den som er den selvprosederende parten, som får tilgang til all informasjon umiddelbart og samtidig med de som er representert ved advokat. Tjenesten effektiviserer og forenkler arbeidet for jordskiftedomstolene, som dermed ikke lenger er like avhengig av fysisk utsending av dokumentene i saken til et mulig stort antall selvprosederende parter. Bare i én enkelt sak kan det spare betydelig tid og kostnader i form av kopiering og porto om alle selvprosederende parter tok portalen i bruk.

Beramming av saker

Gjennom prosjektet «Oppgjør etter dødsfall» blir det etablert en ny og viktig tjeneste for lettere å kunne gi helhetlig støtte til brukerne i forbindelse med en livshendelse knyttet til «dødsfall og arv». Prosjektet er tverrsektorielt, og ledelsen er lagt til Digitaliseringsdirektoratet. Den første versjonen av en helhetlig løsning for de etterlatte i form av tjenesten «Digitalt dødsbo» skulle vært lansert i første kvartal 2024. Det er imidlertid forsinkelse i nødvendig regelverksarbeid samt usikkerhet rundt den videre finansieringen av drift, forvaltning og videreutvikling i Digitaliseringsdirektoratet. Lansering av løsningen er dermed utsatt.

Tidfesting av saker (beramming)

Det er lagt ned betydelige ressurser de siste årene for å etablere og ta i bruk en ny tjeneste som forbedrer prosessen og systemstøtten knyttet til beramming i domstolene. Domstolene begynte å ta i bruk den nye webbaserede berammingsløsningen i 2022, og utover i 2023 er en rekke nye funksjoner og tjenester levert. Siden høsten 2023 har tingrettene hatt en helt ny løsning, som bidrar til å sikre en god og effektiv berammingsprosess både for de større tingrettene og de mindre. Ved årsskiftet var det cirka ti tingretter som hadde tatt i bruk løsningen. Interessen for å ta i bruk tjenesten er stor, og allerede nå i januar

2024 har en rekke tingretter tatt den i bruk eller planlegger å gjøre det i løpet av svært kort tid. Det er allerede gjort over 10 000 beramminger i ny løsning. Det blir nå gjort tilpasninger for at løsningen skal støtte lagmannsrettens særskilte behov. Den vil bli pilotert i lagmannsrettene i første halvår. Jordskiftedomstolene vil kunne ta i bruk løsningen i første halvår 2024.

Elektroniske samhandlingsløsninger i straffesakskjeden (ESAS)

Arbeidet med å styrke den elektroniske samhandlingen i straffesakskjeden pågår for fullt i et godt og tett samarbeid med særlig Politidirektoratet, Politiets IT-enhet og Kriminalomsorgsdirektoratet. I 2023 har arbeidet som ble startet i 2022 fortsatt, og løsningen for strukturerte avgjørelser i varetektsfengslinger og fengslingsforlengelser ble satt i produksjon høsten 2023, i første omgang som en pilot hos domstolene, politi- og påtalemyndigheten og kriminalomsorgen i Trøndelag. Det har vært enkelte forskyvninger i arbeidet, blant annet som følge av modernisering av Virksomhetenes IT-plattformer og endringer i leverandører av utviklingskapasitet hos Politiets IT-enhet. Det er gjort betydelig forberedende arbeid for en rekke tjenester som er planlagt å bli tatt i bruk i 2024. Det inkluderer blant annet strukturerte begjæringer og avgjørelser i både tilståelsessaker og meddomsrettsaker, i tillegg til en første versjon av en «Digital rettsbok».

Ny ordning for fri rettshjelp/fri sakførsel

Regjeringen har arbeidet med en ny retts-hjelpsordning som skal sikre at flere får fri rettshjelp. Domstolene og Domstol-administrasjonen har sammen med blant annet Statens sivilrettsforvaltning bidratt i arbeidet med å vurdere hvilke nye tjenester og eventuelt endringer i eksisterende systemstøtte som må bli utviklet for å støtte målet om en bedre ordning for fri rettshjelp. Stortinget vedtok senhøsten den nye ordningen, med virkning fra 1. januar 2024. Utviklingen av nye tjenester og løsninger vil ha høy prioritet i 2024.

Endringer i tvisteloven og støtte for anonym vitneførsel og rettsmekling

Stortinget vedtok i 2022 flere endringer i tvisteloven. Endringer som skal bidra til en enda større bruk av rettsmekling, trådte i kraft 1. juli 2023. Ved årsskiftet trådte også en annen viktig endring i kraft. Den gjelder mulighet for anonym vitneførsel, også i sivile saker og særlig i saker som omhandler barn. Ikke minst er det utviklet ny og helt nødvendige funksjonalitet i domstolenes saksbehandlingsløsning for å sikre det enkelte barns, eller andre vitners, anonymitet.

Innføring av tider for saksbehandling i jordskifterettene

Høsten 2023 ble det besluttet å innføre saksbehandlingstider for saker som blir behandlet i jordskifterettene. Det er i løpet av høsten 2023 gjort nødvendige tilpasninger i LOVISA, domstolenes saksbehandlingsplattform, for å støtte en effektiv prosess og sikre en god oppfølging av at sakene blir behandlet innenfor de fristene som Stortinget har fastsatt.

Investering i utstyr

I 2023 har en stor del av investeringene i teknisk utstyr gått til nybygg og ombygging av rettslokaler. Dette inkluderer store prosjekter som Høyesterett, og lokaler i Halden, Drammen, Bodø, Egersund, Molde, Brønnøysund og Volda. I tillegg har digitaliseringen av rettsaler og leveranse av videokonferanseløsninger fortsatt i så stor grad som mulig.

Samlet ble 25 rettsaler heldigitalisert i tråd med vedtatt standard, og 30 videomøterom ble etablert. Med dette er 37 prosent av i alt 434 rettsaler heldigitalisert, mens det i 86 prosent av salene er tilgang til å bruke videokonferanse i saksbehandlingen.

Mot slutten av året lyktes det å skaffe finansiering til fornyelse av en utdatert PC-park, slik at alle medarbeidere, fra tidlig 2024, vil disponere maskiner som er mindre enn tre år gamle. Det er viktig i et sikkerhetsperspektiv.

Fakta

37 prosent av i alt 434 rettsaler i domstolene er heldigitalisert. I 86 prosent av salene er det tilgang til å bruke videokonferanse i saksbehandlingen.

Sikre og stabile IKT-løsninger i en digital rettsprosess

I 2023 hadde domstolene stabile IT-løsninger, med god tilgjengelighet og opptid.

Deler av domstolenes IT-løsninger har stor kompleksitet, hvor infrastruktur og standard programvare blir levert av driftsleverandøren, mens egenutviklet kode blir levert internt og av våre utviklingsleverandører.

Det har vært tilfeller der enkelttjenester har vært utilgjengelige i begrenset omfang og med relativt små konsekvenser. Vårt mål ved hendelser er raskt og effektivt å gjenopprette tjenestene samt i ettertid arbeide for at samme hendelse ikke skal skje på nytt.

Forsterket fundament for informasjonssikkerhet og informasjonsforvaltning

Digitalisering av rettsprosessen har så langt gitt gode resultater. Samtidig er det avdekket at videre utvikling må bygges på et forsterket fundament for å ivareta informasjonssikkerhet og -forvaltning.

Prosjektet «*Informasjonssikkerhet under DD II*» (Digitale domstoler II) er sentralt i dette og er organisert med tre deloppgaver:

- Sikkerhetsarkitektur
- Identitets- og tilgangsstyring
- Informasjonsforvaltning

Deloppgaven Sikkerhetsarkitektur skaper en fremtidsrettet sikkerhetsmodell, med mulighet for innføring av mikro-segmentering som et viktig teknisk grep.

Identitets- og tilgangsstyring introduserer et nytt IGA-system (Identity Governance and Administration) for å ha full kontroll over identiteter, roller og rettigheter i IT-systemene.

Det tredje deloppgaven, Informasjonsforvaltning, skaper oversikt gjennom kartlegging og kategorisering av informasjonen som domstolene behandler.

På grunn av gjennomføringen av ny domstolstruktur i 2021, ble oppstart av prosjektet utsatt cirka åtte måneder. Prosjektets tre deloppgaver er planlagt med gjennomføringsaktiviteter ut første kvartal 2024.

Digital arbeidsplass og Microsoft 365

Digital arbeidsplass er målbildet i et langsiktig arbeid for å sikre medarbeiderne i domstolene tilgang til digitale verktøy for effektivt og sikkert å kunne utføre oppgavene sine. Formålet er økt produktivitet og kvalitet, bedre kommunikasjon og samarbeid, og bedre kunnskapsdeling.

Innføring av Microsoft 365 (M365) er første steg i retning Digital arbeidsplass, og har tre viktige faktorer.

- I. **Generell modernisering av den tekniske plattformen**
- II. **Økt informasjonssikkerhet**
- III. **Produktivitetsforbedring**

Før sommeren 2023 ble alle medarbeidere i domstolene og Domstoladministrasjonen flyttet over på den nye plattformen M365. Dette innebar at alle PC-er ble satt opp på nytt, med nye og forbedrede sikkerhetsmekanismer, samt at brukerne fikk tilgang til utvalgte applikasjoner for kontorstøtte og samhandling. Det ble også gjennom året arbeidet med å sikre domstolenes systemer og data ytterligere, gjennom å ta i bruk teknologi som plattformen gjør tilgjengelig, blant annet for å oppnå mål beskrevet i prosjektet Digitale domstoler II.

I forbindelse med overgangen ble det også lagt ned et betydelig arbeid i kommunikasjon og kompetansebygging. Domstoladministrasjonen har sammen med utvalgte domstoler utarbeidet veiledere, kunnskapsbase og videobasert opplæring for å sikre best mulig nytte og verdi av investeringen. Arbeidet vil fortsette i 2024, ved at ytterligere funksjonalitet vil bli tatt i bruk der det er hensiktsmessig.

M365 har også vært vurdert som viktig med tanke på anskaffelse av ny driftsplattform for domstolene, fordi dette er en tidsmessig løsning som gir tilgang til et større leverandørmarked enn den gamle plattformen ville gjort. Innføringen av Microsoft 365, som er en standardisert løsning oppsatt etter beste praksis, vil formodentlig også medføre redusert risiko for uønskede hendelser i forbindelse med overgangen til ny driftskontrakt høsten 2024.

Modernisering av LOVISA

Domstolenes saksbehandlings-system LOVISA ble utviklet tidlig på 2000-tallet, og har gjennomgått flere moderniseringsløft.

I 2023 har det vært jobbet videre med modernisering av LOVISA, etter at det i 2022 ble påstartet et nytt arbeid med dette. Det har vært særlig søkelys på

framtidig arkitektur og etablering av grunnleggende felleskomponenter. Det er blant annet etablert en integrasjon for å lese inn informasjon fra Tilsynsrådet for advokatvirksomhetens advokatregister samt tjeneste for personinformasjon.

Det vil bli arbeidet videre med den underliggende teknologien for å legge til rette for ytterligere utvikling av løsningen. Det er et mål å øke andelen strukturerte data og legge til rette for større grad av gjenbruk og deling av data. Målsettingen om å komme over på en webbasert arbeidsflate består. Hovedmålet for moderniseringen er å gi kortere saksbehandlingstid og en mer konsistent saksbehandling i domstolene, samt å gi en utvidet beslutningstøtte til brukere av systemet.

Fakta

Domstoladministrasjonen har utviklet en strategi for arbeidsgiverprofilering for Norges domstoler.

Systematisk og målrettet rekruttering

Med bakgrunn i mandat fra styret i Domstoladministrasjonen har Domstoladministrasjonen utviklet en strategi for arbeidsgiverprofilering for Norges domstoler. Målet er todelt:

1. Øke antall kvalifiserte dommere og dommerfullmektiger som søker seg til domstolene, særlig prioritet for dommere, dommerfullmektiger og tekniske utredere i jordskifterettene.
2. Bidra til å beholde strategisk viktig kompetanse. Strategien ble vedtatt i styret 18. desember, og skal settes ut i livet fra 2024. Arbeidet omhandler generell og oppdatert markedsføring i aktuelle kanaler, i tillegg til spesifikke tiltak overfor ulike stillingsgrupper.

Organisasjons- og lederutvikling

Med ny domstolstruktur har Domstoladministrasjonen jobbet tett med domstolene om en god lederstruktur, som bidrar til tillit og samhandling på tvers av rettsstedene og medarbeidergruppene.

Domstoladministrasjonen har hatt løpende dialog med lederne ute i domstolene gjennom faste lederfora og dialogmøter, både digitalt og fysisk.

Domstolene er tilbudt et eget kompetansekonsept for lokal gjennomføring av tillitsreformen. Hensikten er økt kunnskap om målet med og innholdet i reformen, og økt bevissthet rundt enkle grep som hver enkelt leder kan gjøre i hverdagen. Lederne er også gjort kjent med tiltakene til DFØ om ledergruppeutvikling, for gjennomføring lokalt i den enkelte domstol.

Rundt 150 ledere har deltatt på kompetanseprogram for «Hvordan få med deg folka?», med søkelys på styrkebasert ledelse og viktigheten av psykologisk trygghet for å lykkes med tillitsreformen og involverende utviklingsarbeid. Seminaret ble gjennomført digitalt med ledergrupper fra rundt tre og tre domstoler.

Hver måned blir det gjennomført digitale HR-forum. Målgruppen er administrasjonssjefer, men flere ledere og HR-medarbeidere deltar. Her blir ulike temaer som handler om ledelse og organisering satt på dagsorden. Det blir gjort opptak, slik at alle har mulighet for å få med seg det som blir delt.

Kompetanseutvikling, dommere, dommerfullmektiger og utredere

Introduksjonsprogram for dommere

Introduksjonsprogrammet går over fem moduler. 90 dommere i de alminnelige domstolene og jordskifterettene har gjennomført programmet i 2023.

Introduksjonsprogram for dommerfullmektiger

Programmet går over to moduler. I 2023 har 83 dommerfullmektiger fra de alminnelige domstolene og jordskifterettene gjennomført programmet.

Dommerseminaret 2023

Rundt 500 dommere deltok på det årlige todagers dommerseminaret, fordelt på fem fysiske seminarer. Det ble gjennomført ett seminar i Bergen, ett i Tromsø, og tre i Lillestrøm.

Første dagen var temaene:

- Våre perifere domstoler – hvor blir rettssakene av?
- Sammenslåing, samhandling og samarbeid – hvor vondt har det gjort, hva har vi fått til og hva mer kan vi oppnå?
- Bekjempelse av cyberkriminalitet
- Sammenhengen mellom straffnivå for ulike kriminalitetstyper – et rettsfilosofisk perspektiv.
- Narkotikasakene etter Høyesteretts kursendring – utmåling og andre problemstillinger.
- Jordskifterettsdommernes erfaringer med prosessreglene i jordskifteloven og presentasjon av arbeidsgruppas rapport.

Fakta

Det første av tre kull har gjennomført Kompetanseløpet for rettsmeklere. Kull nummer to er i gang.

Den andre dagen var inndelt i ulike valgbare sesjoner, der noen var felles og andre var tilpasset alminnelige domstoler og jordskifterettene. Dommerne kunne velge mellom følgende sesjoner: *Rettsmekling (felles), aktiv saksstyring i straffesaker, EØS-rett og om tilrettelagte avhør av barn (alminnelige domstoler) og skjønn og ekspropriasjon, noen grensedragninger og beste praksis i jordskifteretten.*

Aktiv saksstyring i straffesaker var en egen heldagssesjon på årets dommerseminar, med rundt 240 deltakere. Bakgrunnen var endringer i straffeprosessloven.

Rettsmekling

Det første av tre kull gjennomførte «Kompetanseløpet for rettsmeklere» i 2023. Kull nummer to er i gang. Deltakerne er fra lagmannsrettene, tingrettene og jordskifterettene.

Rundt 60 dommere deltok på Rettsmekling som fag, en heldagssesjon på årets dommerseminar.

Samarbeid mellom de nordiske landene

Det foregår et utstrakt samarbeid på domstolsområdet mellom de nordiske landene. Blant annet møtes normalt de nordiske administrasjonene for domstolene årlig, og nordiske dommere gjennom SEND-seminarene.

Det ble gjennomført et SEND-seminar i mai i Oslo, med til sammen 60 deltakere fra alle de nordiske landene. Tema var aktiv saksstyring i straffesaker. Det ble også gjennomført et SEND-seminar i

Stockholm i november, der tema var å lede en domstol med respekt for uavhengige dommere. På dette deltok åtte norske dommere.

Spesielt søkelys på barns beste i domstolene

Domstoladministrasjonen har i flere år arbeidet målrettet med kompetansetiltak for å sikre kvaliteten av domstolenes behandling av saker som berører barn.

I 2023 er det fortsatt arbeidet med tiltak for å følge opp avgjørelsene til Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) og Høyesterett på barnevernområdet. Nasjonal veileder for behandling av barnevernssaker i domstolene er oppdatert etter at den nye barnevernsloven trådte i kraft fra 1. januar 2023. Veilederen er ment å være et praktisk hjelpemiddel for dommere i tingrettene og lagmannsrettene. Den er lagt ut på intranett og domstol.no, og er innarbeidet i barnrettsmodulen på introduksjonsprogrammet for nye dommere.

Arbeidet med eget kompetanseløp for dommere i barnesaker har fortsatt i 2023. En arbeidsgruppe, opprettet av Domstoladministrasjonen, leverte i desember 2021 forslag om konkrete nasjonale og regionale/lokale kompetansetiltak til dommere, samt forslag om tiltak som kan sikre tverrfaglighet og samarbeid med aktører på barnefeltet. Tiltakene har søkelys på å bygge sterke fagmiljø på saksfeltet, og utnytte mulighetene som dagens domstolstruktur åpner for.

Filmen «Til barnets beste - samarbeidsmodell for tingrett og familievern i foreldretvister» presenterer det mangeårige samarbeidet mellom Trøndelag tingrett og familievernkontoret i foreldretvistsaker.

Domstoladministrasjonen har i 2023 gitt anbefalinger om opprettelse av faggrupper for barnesaker i alle tingrettene og lagmannsrettene. Høsten 2023 ble det opprettet nasjonal faggruppe for barnesaker som består av lokale faggruppeledere. Formålet er å sikre og utvikle kompetansearbeidet på barnefeltet i domstolene.

I løpet av 2023 har Domstoladministrasjonen bidratt praktisk og økonomisk i tverrfaglige kompetansetiltak arrangert lokalt og regionalt av domstoler eller av tverrfaglige fora. Tema har blant annet vært «Barnesamtalen» og «Samværsstans i høykonfliktsaker – hvordan forstår og løser vi disse sakene?». Domstoladministrasjonen har videre bidratt til å produsere en film som presenterer det mangeårige samarbeidet mellom Trøndelag tingrett og familievernkontoret i foreldretvistsaker. Målet er å inspirere til tilsvarende samarbeid i resten av landet. Filmen «Til barnets beste – en samarbeidsmodell for tingrett og familievern i foreldretvister» er **publisert på domstol.no**.

Domstoladministrasjonen har bistått Bufdir i oppdrag fra Barne- og familiedepartementet knyttet til samværs hindring/-vegning. Arbeidet endte i 2022 i rapporten «Utredning av saker etter barneloven hvor det er stans i samvær mellom barn og en forelder». I 2023 har Domstoladministrasjonen bidratt til oppfølging av rapporten, blant annet ved presentasjoner på seminarer.

Domstoladministrasjonen gikk i 2021 inn som samarbeidspart i forskningsprosjektet «*Children's Right to Participation*» ved Universitetet i Bergen. Hovedmålsettingen ved prosjektet er å utvikle ny kunnskap og kompetanse for å møte utfordringer knyttet til barns medvirkning i barnevernssaker. Domstoladministrasjonen har gjennom 2023 bidratt i prosjektet med informasjon om veiledere og anbefalinger, tilrettelegging for spørreundersøkelser og intervjuer av dommere og ved deltakelse i workshoper. Prosjektet løper frem til 2026, og Domstoladministrasjonen vil fortsette sitt samarbeid og bidrag i prosjektet til dette avsluttes.

Dommerpodden

Dommerpodden startet i 2018 og har frem til nå hatt 70 episoder. Mange av episodene ligger på mellom 3000 og 5000 avspillinger, noe som tilsier at Dommerpodden lyttes til av mange utenfor domstolene. Redaksjonen består nå av dommerne Ragnar Lindefjeld og Ola Berg Lande og dommerfullmektig Mikkel Østhagen Hamar, alle fra Oslo tingrett.

Tema var:

- Dommen som fag
- Belastninger i jobben
- Oppsettende virkning i fengslingssaker
- Endringer i tvisteloven
- Beslutningspsykologi og «støy»
- Vitnepsykologi og hukommelse
- Advokatenes ti på topp
- AI, domstolene og rettssystemet
- Rettsmekling og forhandlinger – med Bob Bardone
- Bevistvister om partsoppnevnte sakkyndiges underlagsdokumenter
- Den menneskelige faktoren ved tolkning av digitale bevis
- Voldgift

Programlederne for Dommerpodden: Fra venstre, tingrettsdommer Ola Berg Lande, dommerfullmektig Mikkel Østhagen Hamar og tingrettsdommer Ragnar Lindefjeld.

Studiepermisjon for dommere

Hvert fjerde år kan dommere i tingrettene, lagmannsrettene og jordskifterettene få en måned studiepermisjon. Dette blir organisert av den enkelte domstolen. Studiepermisjon er et virkemiddel for å heve kompetansen til dommerne. Det blir stilt krav til faglig innhold og rapportering.

I 2023 var det 95 dommere som hadde en måneds permisjon til fordypning i ulike fagfelt.

Det er mulig å søke Domstoladministrasjonen om permisjon i ytterligere en måned. Det er også mulig å søke om støtte til dekning av merutgifter, som for eksempel til reise og seminaravgift under permisjonene. I 2023 var det til sammen ti dommere som fikk støtte til merutgifter. Elleve dommere fikk etter søknad én ekstra måned studiepermisjon.

Kompetansetiltak for saksbehandlere og tekniske utredere

Det ble gjennomført ulike faglige kompetansetiltak for saksbehandlere og tekniske utredere i 2023. Det var rundt 950 påmeldte.

Kompetansekaféer

Det ble gjennomført elleve månedlige en-times digitale kompetansetiltak, totalt elleve kaféer. Tema i 2023 var blant annet Aktørportalen, digitalt arkiv, saksflyt LOVISA, forkynning i inn- og utland, Proweb, Kart/Gis og statistisk måling.

Saksbehandlere

Kompetansetiltakene for saksbehandlere i de alminnelige domstolene har blant annet hatt disse temaene:

- Tvang og gjeld
- Straff og straffeprosess
- Arv og skifte
- Den vanskelige samtalen

Det har også vært gjennomført webinar om Narkotikaprogram med domstolskontroll, og film om ny barnelov ble markedsført til egen kompetanseheving. Det ble gjennomført to fysiske samlinger med rundt 50 deltakere på hver. De andre tiltakene har vært digitale.

Tekniske utredere

For jordskiftedomstolene ble det arrangert flere regionale samlinger hvor kompetansetiltak rettet mot tekniske utredere og saksbehandlere i jordskifteretten ble avholdt. Det var søkelys på aktiv saksstyring og tekniske oppdateringer for tekniske utredere.

Kompetanseutvikling i Domstoladministrasjonen

I 2023 har åtte nye medarbeidere gjennomført introduksjonsprogrammet som ny medarbeider i Domstoladministrasjonen.

Innføring av Microsoft 365 var årets felles kompetanseløft i Domstoladministrasjonen. Det har vært gjennomført en rekke kompetansetiltak i forbindelse med innføring av den nye plattformen Microsoft 365 for alle ansatte i Norges domstoler. Tiltakene spenner fra introduksjonskurs til erfaringsdeling, med blant annet seminarer, webinarer, e-læring, veiledere og filmer. I tillegg skjer det faglig kompetanseutvikling i den enkelte avdeling.

Rettspolitisk arbeid

Det ble høsten 2023 satt ned en arbeidsgruppe med deltakere fra domstolene, Den Norske Advokatforening og Domstoladministrasjonen som skal utarbeide nye rutiner for behandling av sivile saker. Disse skal erstatte gjeldende retningslinjer datert 7. januar 2019. Arbeidsgruppen er i mandatet bedt om å særlig sette søkelys på gjennomføring av saksforberedelse og rettsmøter, herunder samhandlingen mellom aktørene og bruk av tekniske løsninger. Hovedhensikten med å utarbeide felles retningslinjer er å bidra til at sivile saker behandles effektivt og med høy kvalitet i tingrettene og lagmannsrettene. Retningslinjene skal bidra til reell tilgang til domstolene, at behandlingen av den enkelte sak blir begrenset til det nødvendige og at veksten i sakskostnader begrenses. Arbeidsgruppen skal levere forslag til nye retningslinjer og eventuelle tilhørende maler eller anbefalinger innen 1. mai 2024.

Endringer i straffeprosessloven trådte i kraft 1. juli 2022. Formålet med endringene i straffeprosessloven er å oppnå en mer effektiv og rettssikker straffesaksbehandling, blant annet gjennom å tilrettelegge for mer aktiv dommerstyring. Aktiv saksstyring har vært tema på dommerseminarene i 2023, og implementering av endringer i straffeprosessloven knyttet til aktiv saksstyring har vært et satsningsområde for lagmannsrettene og tingrettene i 2023. Aktiv saksstyring har også vært tema i alle dialogmøtene mellom Domstoladministrasjonen og den enkelte domstol.

Regelverksutvikling

Domstoladministrasjonen har i 2023 vært involvert i arbeidet med å utarbeide en forskrift om digitalt dødsbo. Forskriften er hjemlet i arveloven § 88a, og er ment å legge til rette for effektive og brukervennlige digitale tjenester for skifte av dødsbo. Arbeidet vil fortsette i 2024.

Særskilt om jordskifterettene

Forenkling av arbeidsprosesser i jordskifterettene

Da ny jordskiftelov trådte i kraft 1. januar 2016, var noe av målsettingen med lovarbeidet å legge til rette for en effektiv, rimelig og trygg prosess. Etter hvert som erfaringen med den nye loven har blitt større, har det også kommet innspill om at deler av saksbehandlingsreglene er for omstendelige og tidkrevende sett opp mot sakens omfang. Jordskifterettsleder Øystein J. Bjerva leverte, etter oppdrag fra Domstolkommisjonen, rapporten «Jordskifterettens saksbehandlingsregler – forslag til forenkling og økt fokus på effektivitet». Kommisjonen tok ikke stilling til forslagene i rapporten, men forutsatte at forslagene ble utredet videre.

Domstoladministrasjonen satte ned en arbeidsgruppe i 2022, som etter et nærmere mandat avga en rapport hvor blant annet Bjervas forslag ble nærmere utredet. I tillegg fremmet arbeidsgruppen også andre forslag til endringer. Rapporten ble ferdigstilt i januar 2023, og er oversendt til Landbruks- og matdepartementet for oppfølging.

Internasjonalt arbeid

Styret i Domstoladministrasjonen vedtok i 2021 «Mål og handlingsplan for internasjonalt arbeid i DA for 2021-2025». Den beskriver tre hovedmål for det internasjonale arbeidet i Domstoladministrasjonen:

- Domstoladministrasjonen skal gjennom deltakelse i europeisk domstolsamarbeid innhente – og bidra til - god praksis for uavhengige domstoler, preget av rettssikkerhet og høy tillit.
- Domstoladministrasjonen skal ved ekstern finansiering bidra til rettsoppbyggende arbeid i andre land som en del av norsk utenrikspolitikk. Arbeidet skal bidra til velfungerende, uavhengige domstoler og rettssikkerhet for innbyggerne i de land vi samarbeider med.
- Domstoladministrasjonens internasjonale virksomhet skal bidra med internasjonale erfaringer inn i arbeidet med strategisk plan.

Internasjonalt samarbeid

Domstoladministrasjonen er aktiv i EU-nettverket European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ), og deltar blant annet i prosjektet «Independence, Accountability and Quality». Prosjektet har en systematisk tilnærming for å kartlegge og bidra til å forbedre de deltakende landenes arbeid på området. Metoder er blant annet undersøkelser av hvordan medlemslandene oppfyller bestemte kriterier, og undersøkelser blant dommere om uavhengighet. Domstoladministrasjonen deltar også i EU-nettverket European Judicial Training Network (EJTN).

Domstoladministrasjonen er norsk medlem i den europeiske kommisjonen for effektivitet i justissektoren (CEPEJ) i Europarådet. CEPEJ publiserer hvert andre år en svært omfattende evalueringsrapport av europeiske rettssystemer. I CEPEJ deltar Domstoladministrasjonen også i initiativ om god praksis og erfaringsdeling innenfor digitalisering.

Europarådets HELP-program

Norges domstoler deltar i Europarådets HELP-program, der kompetansearbeidet hovedsakelig omhandler Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

Samarbeid mellom de nordiske landene

Det foregår et utstrakt samarbeid på domstolsområdet mellom de nordiske landene. Blant annet møtes normalt de nordiske administrasjonene for domstolene årlig, og nordiske dommere gjennom SEND-seminarene.

Bilateralt samarbeid og utveksling

Domstoladministrasjonen har i flere år samarbeidet med Raad voor der Rechtspraak i Nederland om erfaringsutveksling innen sentrale områder. Ved forespørsler kan Domstoladministrasjonen også delta ved internasjonale besøk. I 2023 har Domstoladministrasjonen blant annet deltatt ved slike besøk fra Indonesias Høyesterett og fra Tigray-regionen i Etiopia.

Rettsoppbyggende arbeid

Det rettsoppbyggende arbeidet er konsentrert om EØS-midlene og domstolene i Vest-Balkan. Deltakelse i prosjekt knyttet til rettsoppbyggende arbeid blir finansiert utenfor domstolene sitt budsjett.

EØS-midlene

Norge har siden inngåelsen av EØS-avtalen, etter avtale med EU, bidratt til sosial og økonomisk utjevning i EU gjennom EØS-midlene. I nåværende programperiode er Domstoladministrasjonen program-partner sammen med Justis- og beredskapsdepartementet, Politidirektoratet og Kriminalomsorgsdirektoratet i justisprogram i Bulgaria, Litauen, Romania, og som partner alene i Kroatia.

I 2023 har sentrale oppgaver vært å styrke bilaterale forhold mellom Norge og mottakerlandene, videreutvikle innholdet i programmene samt å bidra til gjennomføring av prosjekter knyttet til disse. Avtalene mellom Norge og mottakerlandene skal styrke europeisk domstolkultur, blant annet med forbedret

implementering av Den europeiske menneskerettskonvensjonen og EU-lovgivning.

Noen eksempler på aktiviteter i 2023:**Bulgaria**

Professor emeritus Jon T. Johnsen fra Universitetet i Oslo med flere, har etter studiebesøk og intervjuer med sentrale aktører i Bulgaria, skrevet en rapport med en oversikt av dagens bulgarske system, med analyse av dets fordeler og ulemper og anbefalinger til endringer. I det samme prosjektet organiseres det 15 seminarer for opplæring av bulgarske jurister i rettshjelp for sårbare grupper/Romanikvinner. To norske eksperter, en policyekspert og en bistandsadvokat, bidrar med presentasjoner og diskusjon, og vil lage en video som vil bli brukt for opplæring i fremtiden.

Kompetanseutvikling av dommere og menneskerettighetsutdanning i Bulgaria:

Det er gjennomført to sesjoner av «Forum for Human Rights» organisert i Sofia, som involverer barn og dommeretikk. Som norsk ekspert bidro en tingrettsdommer. En norsk dommer har også holdt en workshop for bulgarske dommere om hvordan de skriver dommer for å oppfylle Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

En arbeidsgruppe bestående av både bulgarske og norske eksperter (fra IMDI) studerte det nasjonale og internasjonale rettslige rammeverket for virksomheten til rettstolker og god praksis introdusert i Norge. Dommere og representanter fra Superior Judicial Council i Bulgaria besøkte Norge i juni 2023 for å lære om tolking i domstolene. Delegasjonen besøkte også Søndre Østfold tingrett.

Norske eksperter har sammen med en arbeidsgruppe av bulgarske eksperter bidratt til en rapport om «Restorative Justice».

Domstoladministrasjonen har, sammen med en arbeidsgruppe av bulgarske eksperter, bidratt til en rapport om forbedring av prosessen for utvelgelse og evaluering av dommere i Bulgaria.

Kroatia

Det ble gjennomført studiebesøk fra en kroatisk delegasjon til Oslo i mai 2023 om det nye kompetanseløpet for rettsmeklere. I det samme prosjektet bidrar en norsk sorenskriver og en advokat sammen med kroatisk eksperter til å utarbeide en komparativ analyse av systemet for rettsmekling i flere EU-land. Det blir nå lagd et dokument med anbefalinger med forslag til endringer i det kroatisk systemet.

For det kroatisk prosjektet om evaluering av dommere, har en norsk lagdommer og en professor fra Universitetet i Bielefeld, sammen med kroatisk eksperter, utarbeidet en komparativ analyse av evalueringssystem i flere EU-land. Et dokument med anbefalinger for foreslåtte endringer i det kroatisk systemet vil bli skrevet i sluttfasen av prosjektet.

Litauen

Domstoladministrasjonen har gjennomført et program om bruk av kunstig intelligens i domstolene for Norge og Litauen. Det har vært gjennomført flere webinarer i tillegg til studiebesøk til Storbritannia.

Studiebesøk/hospitering fra Litauen:

For å overføre god praksis har det vært gjennomført studiebesøk i små grupper. Tema var blant annet konsentrerte rettsmøter, hvordan få partene til å møte opp, mekling, strategi, GDPR og ledelse. Dommere og utredere fra nesten alle de 29 domstolene i Litauen besøkte fem tingretter, Borgarting lagmannsrett, Høyesterett og Domstoladministrasjonen.

To lagdommere har bidratt i prosjektet i Litauen til en studie om utvelgelse og evaluering av dommere. Denne studien har ført til introduksjonen av en ny modell som nå er tatt i bruk i Litauen.

Norge har også bidratt til utviklingen av en praktisk veileder med god praksis i rettsforhandlinger.

Romania

Norske tingrettsdommere og en norsk påtalejurist har deltatt på en rekke seminarer med opplæring av rumenske dommere og påtalemyndigheten ved

barneavhør. I det samme prosjektet besøkte en delegasjon av rumenske dommere og påtalemyndighet Trondheim i september 2023 for å lære om barneavhør og Barnehus-konseptet.

To norske dommereksperter har deltatt sammen med rumenske eksperter på flere seminarer i Bucuresti, der rumenske dommere og påtalemyndigheten har lært om Den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 3, straffegjennomføring og overholdelse av menneskerettighetene ved tvangsavgjørelser. I prosjektet har de norske ekspertene også bidratt til utviklingen av en praktisk veileder om barneavhør. For det samme rumenske prosjektet har to norske lagdommere, sammen med rumenske eksperter, skrevet en praktisk veiledning for dommere og påtalemyndighet om straffegjennomføring.

Vest-Balkan

Domstolene i Norge har i lang tid bistått regionen Vest-Balkan i rettsoppbyggende arbeid.

Domstoladministrasjonen inngikk i 2022 en ny og utvidet avtale med Utenriksdepartementet for å kunne bistå landene på Vest-Balkan med støtte til videre domstolsreformer. Avtalen er femårig, men uttrykker en intensjon om langsiktig norsk støtte til rettstatsoppbygging på Vest-Balkan, med Domstoladministrasjonen og norske domstoler som partner.

Avtalen inneholder dels regionale aktiviteter i regi av Domstoladministrasjonen samt underliggende prosjekter i noen land. Domstoladministrasjonen er gjennom avtalen ansvarlig for både resultat, økonomi og gjennomføring overfor Utenriksdepartementet, samtidig som Domstoladministrasjonen avtaler tilsvarende forpliktelser med en relevant aktør for implementering i de respektive mottakerland.

I Bosnia og Hercegovina skal Domstoladministrasjonen bidra til styrking av domstolrådet «High Judicial and Prosecutorial Council».

Det er blant annet gjennomført en ekstern gjennomgang av om hvordan rådet fungerer og om utvelgelsen av dommere. Det er også gjennomført aktiviteter om overordnet ledelse og om bedre budsjettprosesser. I tillegg blir det gjennomført en rekke aktiviteter knyttet til raskere gjennomføring av straffesaker, der flere norske dommere deltar.

I Kosovo er prosjektet koblet til det norskfinansierte saksbehandlingssystemet CMIS. Så vel funksjonaliteten av systemet, som brukerservice og hvordan CMIS kan brukes som ledelsesverktøy er elementer.

Domstoladministrasjonen har også etablert en regional arbeidsgruppe for å utvikle bedre praksis knyttet til Den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 6. Domstoladministrasjonen har også gjennomført seminarer for ledelsen av domstolrådene i syv land på Vest-Balkan.

På grunn av omprioriteringer har Utenriksdepartementet redusert budsjettet knyttet til Vest-Balkan.

Det betyr at et prosjekt for å utvikle saksbehandlingssystem i Nord-Makedonia ikke vil bli startet opp.

Du kan lese mer om Domstoladministrasjonens internasjonale arbeid i **rapport til styret fra november 2023.**

Åpenhet og tillit

Domstol.no er den viktigste eksterne kommunikasjonskanalen for Norges domstoler. Målgruppene for nettstedet domstol.no er domstolens brukere og faste aktører, i tillegg til media, skoleelever, studenter og det rettsøkende publikummet.

Etter at nettstedet ble relansert i 2022, ble det i 2023 arbeidet videre med tekster og navigasjon for det viktigste innholdet. Spesielt innholdet om dødsfall, arv og skifte har blitt omarbeidet etter analyse av blant annet statistikk og brukerhenvendelser. I tillegg har mer av innholdet blitt tilgjengelig på nynorsk og samisk.

En delegasjon med rumenske dommere og påtalemyndigheter besøkte Trondheim i september 2023 for å lære om barneavhør og Barnehus-konseptet.

Statistikk – mest besøkte sider i 2023*

1. Aktørportalen for advokater
2. Aktørportalen for meddommere
3. Skjema for arv og skifte
4. Når går rettssaken?
5. Meddommar
6. Oslo tingrett
7. Dødsfall, arv og skifte
8. Rettsgebyr og kostnader
9. Lese en dom
10. Privat skifte
11. Notarialbekreftelse
12. Hordaland tingrett
13. Finn domstol (domstoloversikt)
14. Hvem er arvinger
15. Timebestilling notarialbekreftelse

**Høyesteretts nettsted er ikke medregnet i denne statistikken*

Universell utforming

Det er lagt ned et betydelig arbeid for at nettsidene skal oppfylle kravene til universell utforming på kode, design og innhold. Det er fremdeles noen feil i kode og design, selv om noe ble rettet i 2023. Når det gjelder redaksjonelt innhold, altså tekster og filmer, ble det også i 2023 lagt vekt på å øke kompetansen på universell utforming blant de som lager innhold til nettstedet. Tilgjengelighetserklæringen er publisert på domstol.no og på [nettstedet uustatus.no](https://www.domstol.no/om-oss/tilgjengelighetserklaring).

Pressetjenesten

Pressen har tilgang til en pressetjeneste hvor det blir lagt ut en versjon av listene for beramning av rettsmøter. Denne gir mer utfyllende informasjon enn det publikum får tilgang til. I pressetjenesten ligger også tiltaler og dommer. Det vil variere fra domstol til domstol hvor mye de publiserer, og hvor ofte de publiserer denne informasjonen.

Mediekontakt

Virksomheten til domstolene er en sentral del av norsk samfunnsliv og har derfor stor offentlig interesse. De fleste forespørslene fra mediene kommer til den enkelte domstolen, og dreier seg om konkrete rettssaker og rettsavgjørelser.

Domstoladministrasjonen håndterer årlig cirka 400 forespørslers fra mediene om egen virksomhet, administrative spørsmål og statistikk fra domstolene. Det blir stadig oftere bedt om oversikt over rettssaker om et bestemt tema. Saksbehandlingssystemet til domstolene er ikke et statistikkverktøy. Derfor er det begrenset hvor detaljerte og komplette sakslistene blir. Etter å ha fått listen, kan mediene kreve innsyn i avgjørelsene hos domstolene.

Domstoladministrasjonen følger statens kommunikasjonspolitikk, og praktiserer derfor meroffentlighet. Dette betyr i praksis at det alltid skal vurderes om et dokument skal gjøres kjent helt eller delvis, selv om det etter bestemmelser i loven kan gjøres unntak fra offentlighet, og at det «bør gi innsyn dersom hensynet til offentlig innsyn veier tyngre enn behovet for unntak» (offentlighetsloven § 11).

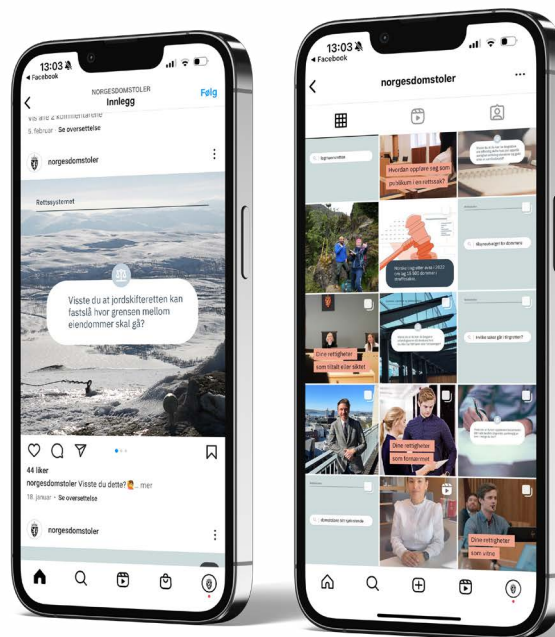
Samfunnskontakt

Domstoladministrasjonen er, som den enkelte domstol, uavhengig av politiske myndigheter. Samtidig er Domstoladministrasjonen avhengig av et godt samarbeid med den lovgivende (Stortinget) og den utøvende (regjeringen) makt, som vedtar lover og regler, budsjettene til domstolene og organiseringen av domstolene.

Justis- og beredskapsdepartementet har i all hovedsak ansvar for domstolene i regjeringen. Landbruks- og matdepartementet har ansvar for jordskifterettene. Dermed er det viktig at det politiske miljøet kjenner godt til virksomheten og utfordringene til domstolene. Derfor har Domstoladministrasjonen faste, formelle møter med politisk ledelse i Justis- og beredskapsdepartementet to ganger per år, og ett møte med Justiskomiteen i Stortinget. Kontakten med politisk ledelse i Landbruks- og matdepartementet er mer sporadisk, og etter behov. I tillegg blir det gjennomført møter med det politiske miljøet ved behov. Det er også faste møter mellom Domstoladministrasjonen og den administrative ledelsen i Justis- og beredskapsdepartementet.

Fakta

Norges domstoler fikk sin egen Instagram-konto i 2023. Hensikten er å øke kunnskap og tilgjengeliggjøre informasjon om rettigheter og plikter i Norges domstoler.

Sosiale medier

I 2023 har Domstoladministrasjonen økt aktiviteten på sosiale medier. Domstoladministrasjonen deler innhold på kanalene Facebook og LinkedIn, og benytter ikke lenger X (Twitter). Facebook er en kanal med potensial for å nå store deler av befolkningen. LinkedIn gir mulighet til å kommunisere med fagmiljøer og organisasjoner.

Domstoladministrasjonens Facebook-konto har 5294 følgere og LinkedIn-kontoen har 4448, med en økning på litt over 1100 nye følgere i 2023. Det blir publisert saker fra domstol.no, nyhetssaker som handler om Norges domstoler, dommerutnevnelser, åpning av nye tinghus, meddommervalg med mer. Samme innhold blir lagt ut i begge kanaler, bortsett fra stillingsannonser, som kun blir postet på LinkedIn.

Domstoladministrasjonen eier og administrerer også Norges domstolers Instagram-konto. Instagram er en visuell plattform der grafisk profil, bilder og videoer spiller en sentral rolle. Norges domstolers Instagram har som hensikt å øke kunnskap og tilgjengeliggjøre informasjon om rettigheter og plikter i Norges domstoler. Det blir også delt innhold under #påinnsida, hvor ulike personer som jobber i domstolene blir løftet fram. Kontoen startet opp i mai 2023, og har 831 følgere.

Intranett

I 2023 hadde intranettet til domstolene i overkant av 1 million sidevisninger, en nedgang på 400 000 besøk fra 2022. Hver bruker besøkte sidene i gjennomsnitt 237 ganger, en nedgang på 200 besøk. Lesertallene på nyhetene har også gått ned fra 318 000 sidevisninger til 257 000.

2023 var året for store endringer på arbeidsflaten, da organisasjonen innførte Microsoft 365.

De mest leste nyhetene i 2023 dreide seg da også om endring av rutiner, bruk av nye programmer, kalendere og systemer. 250 samhandlingsgrupper ble avviklet, og organisasjonen gikk over på bruk av Teams i Microsoft 365.

Av fagstoff har de mest besøkte sidene vært samlingssidene Erfaringsbanken, Kompetanseportalen og Nyheter i LOVISA.

Det er satt i gang et arbeid med nytt intranett, og nye samarbeidsløsninger i M365 er innført. Målet er at Norges domstoler skal ta i bruk nytt intranett innen høsten 2024. Hensikten er blant annet å styrke digital internkommunikasjon og kunnskapsdeling.

Nynorsk i sosiale medier og internett

De siste årene har en arbeidsgruppe utarbeidet skriveregler for hvilken nynorsk som skal brukes i domstolenes maler og veiledninger for det rettssøkende publikum, og også jobbet for å etablere en god kultur for å bruke nynorsk som rettspråk og arbeidsspråk. En planlagt fagsamling om nynorsk som rettspråk og arbeidsspråk ble satt på vent under covid-19-pandemien.

I 2023 etablerte dommere og andre interesserte seg i eget team i domstolenes nyinnførte Microsoft 365. Teamet er ment for samhandling for de som bruker, eller ønsker å bruke, nynorsk som rettspråk eller arbeidsspråk. I tillegg ble arbeidet med å få gjennomført fagsamlingen for nynorsk startet. Den er stadig like aktuell.

Når det gjelder bruk av nynorsk på digitale flater innfrir domstolene slik for 2023:

Domstol.no: 18 prosent

Sosiale medier:

Instagram 8,6 prosent

LinkedIn: 12,9 prosent

Facebook: 14 prosent

Meddommere

Domstoladministrasjonen bistår domstolene, kommunene og fylkeskommunene i forbindelse med valg av meddommere og skjønnsmedlemmer. Forberedelsene til valget i 2024 begynte i 2023.

Domstoladministrasjonen har utarbeidet en ny kommunikasjonsplan for meddommervalgene. Domstolenes behov for arbeidslivskyndige meddommere og skjønnsmedlemmer for neste utvalgsperiode (2025-2028) har blitt kartlagt. Retningslinjene for valg av meddommere og skjønnsmedlemmer, som blir sendt til kommuner og fylkeskommuner i 2024, har blitt revidert. Domstoladministrasjonen har innført en ny type kategorisering av skjønnsmedlemmers kyndighet for å gjøre det enklere for domstolene å finne frem til skjønnsmedlemmer med relevant kompetanse til hvert enkelt skjønn.

Domstoladministrasjonen har ansvar for å oppnevne arbeidslivskyndige meddommere etter forslag fra hovedorganisasjonene i arbeidslivet. Etter fjorårets kartlegging av samarbeidet med hovedorganisasjonene, har Domstoladministrasjonen utarbeidet nye retningslinjer for valgprosessen. Det ble også planlagt et webinar for å styrke kommunikasjonen mellom hovedorganisasjonene og Domstoladministrasjonen i forbindelse med valget, som vil bli gjennomført i 2024.

I 2023 begynte også det tekniske arbeidet med å forbedre portalen for meddommerutvalg. Portalen brukes primært til innmelding av valgte meddommere og skjønnsmedlemmer fra henholdsvis kommunene og fylkeskommunene. Arbeidet inkluderer utviklingen av ny funksjonalitet, og en planlagt utvidelse for bruk i forbindelse med valg av arbeidslivskyndige meddommere.

Vitnestøtte

Domstoladministrasjonen har inngått avtale om vitnestøtte i norske domstoler med Norges Røde Kors.

En vitnestøtte er en frivillig person som tilbyr medmenneskelig støtte og praktisk informasjon til vitner som møter i domstolen. Du kan lese mer om vitnestøtte her: [Vitnestøtte | Norges domstoler](#)

I tillegg til oppsøkende vitnestøtteaktivitet i domstolen tilbyr Røde Kors også digital vitnestøtte. Digital vitnestøtte drives av Hordaland Røde Kors. Tilbudet retter seg både mot dem som skal avgi vitneforklaring digitalt og derfor ikke møter i retten, men er også et tilbud til vitner som skal møte fysisk i domstolen og som ønsker å prate med en vitnestøtte før rettssaken. Digital vitnestøtte kan bestilles på domstol.no.

Alle tingrettene tilbyr vitnestøtte, men ikke ved alle rettsstedene. Alle lagmannsrettene har vitnestøtteordning. Alle domstolene med unntak av én lagmannsrett og tre tingretter tilbyr også vitnestøtte i sivile saker. Dette gjelder først og fremst i saker etter barnevernloven og barnelova.

“Et trygt vitne er et godt vitne” er slagordet for vitnestøtte. Tanken bak er at et vitne som har fått god informasjon om hva som vil skje i retten og hatt noen å snakke med, bedre kan konsentrere seg om sin forklaring. Trygge vitner som avgir en god forklaring, gir retten et bedre grunnlag for sin avgjørelse.

IV. Styring og kontroll av virksomheten

Styrets arbeid

I 2023 ble det avholdt seks ordinære og to ekstraordinære styremøter. De ekstraordinære styremøtene knyttet seg til behandling av høring av klage- og ankesystemet i Arbeids- og velferdsetaten og Trygderetten og til behandling av ekstern budsjettanalyse med Domstoladministrasjonens forslag til balansert budsjett for Norges domstoler de neste tre årene. Disse to møtene ble gjennomført digitalt, i tillegg til det ordinære styremøtet i april.

Også i 2023 har økonomi stått sentralt i styrets arbeid. Det er lagt ned et betydelig arbeid for å synliggjøre behovet for å styrke grunnfinansieringen, blant annet gjennom en ekstern budsjettanalyse av domstolene. I forbindelse med budsjettprosessen høsten 2023, ble det også gjennomført et møte med Justiskomiteen i Stortinget.

Regjeringen foreslo å styrke budsjettet til domstolene for 2023 med 25 millioner kroner i den såkalte nysalderingen. I budsjettforliket ble domstolene ytterligere styrket med 40 millioner kroner. Dette er den største økningen av budsjettet til domstolene i løpet av en budsjettåst. Dette betyr at Stortinget har sett, og forstått, situasjonen for den tredje statsmakt.

For første gang deltok Norges domstoler på Arendalsuka. Det ble gjennomført åpen dag i Agder tinghus, hvor både tingretten, jordskifteretten og lagmannsretten hadde

egne orienteringer for publikum. Det ble arrangert en debatt om barns møte med domstolene. Domstoladministrasjonen gjennomførte også et arrangement om domstolene og kunstig intelligens. Her fikk en full sal høre Microsoft, Teknologirådet, Advokatfirmaet Thommessen og direktør i Domstoladministrasjonens tanker om hvordan kunstig intelligens vil påvirke og forandre rettsvesenet.

I mars 2022 satte Domstoladministrasjonen ned et utvalg som skulle utrede hvordan arbeidet med samisk i justissektoren kan bli organisert og samordnet. Utvalget hadde representanter fra politiet, konfliktrådene og domstolene. Utvalget mener at aktørene i justissektoren vil ha stor nytte av å samordne tjenester knyttet til kompetanse om samisk språk og kultur. Styret i Domstoladministrasjonen sluttet seg til konklusjonene i rapporten i sitt møte den 24. april 2023, og tar initiativ til å begynne arbeidet med å etablere et senter for samisk språk i justissektoren. Styret foreslår at det etableres i Tana, samtidig som det også bør bygges kompetanse på lulesamisk og sørsamisk for eksempel i Tysfjord og Røros.

Lønnssystemet til dommere har vært et diskusjonstema lenge. Domstoladministrasjonen har hatt møte med Kommunal- og distriktsdepartementet og statens personaldirektør om fremtidig lønnsystem for dommere.

Styret har også hatt ulike byggeprosjekter på sakskartet, og det er gledelig at det er bevilget penger til oppstart av renovering av Bergen tinghus. Det er også arbeidet med rutiner og oppfølging innen blant annet arkiv, personvern, IKT sikkerhet.

For å sikre at styret har tilstrekkelig kunnskap både om Domstoladministrasjonen og om domstolene, ble to av styremøtene avholdt i Trondheim mens resten av styremøtene ble avholdt rundt om i landet. Ett møte ble holdt i Bergen tinghus, hvor styret møtte domstolledelsen i Hordaland tingrett, Gulating lagmannsrett og Hordaland jordskifterett. Ett annet ble holdt i nye Drammen tinghus, hos Buskerud tingrett og Vestre Viken jordskifterett. Der var deler av styret til stede på den offisielle åpningen av Drammen tinghus. Styremøte og studietur i juni ble gjennomført i Lillehammer og Hamar, hos henholdsvis Vestre Innlandet tingrett, Eidsivating lagmannsrett og Østre Innlandet tingrett. Styret møtte også domstolledelsen fra Vestre Innlandet jordskifterett og Østre Innlandet jordskifterett.

Gjennom året har styret hatt møter med Justiskomiteen i Stortinget, Innstillingsrådet for dommere, Tilsynsutvalget for dommere, Den norske Dommerforening og Riksrevisjonen. Under styremøtet i Bergen holdt representanter fra det Juridiske fakultet innlegg om relevante tema og prosjekt knyttet opp mot domstolenes virke. I styremøtet med vararepresentantene i september i Trondheim besøkte styret Justismuseet.

Det har også vært digitale møter med hovedtillitsvalgte i Dommerfullmektigforeningen (DFF), Parat/NTL, NITO/Tekna, og med Hovedverneombudet.

Styreleder og nestleder har deltatt i møter med Justis- og beredskapsministeren og deltatt i lederfora med domstolledere i 2023. Det er også gjennomført møte med Sametinget, Juristforbundet, Advokatforeningen og Landbruks- og matministeren.

[Les saksframlegg og styreprotokoller fra styremøtene på domstol.no.](#)

Internkontroll og risikovurderinger

I 2023 er det arbeidet med en metodisk tilnærming til risikostyring for driftssiden i Domstoladministrasjonen. Risikovurderingsverktøyet som benyttes, er utviklet av KPMG og formidlet via DFØ.

Prioriterte områder for virksomhetsrisikostyringen har vært risiko og sårbarheter identifisert i retningslinjene gitt til Domstoladministrasjonen gjennom regjeringens «oppdrag- og tildelingsbrev» og målene for nye rettskretser. Hver avdeling i Domstoladministrasjonen har fått tildelt de retningslinjene som tilhører ansvarsområdene til avdelingen. For noen av retningslinjene har flere avdelinger et ansvar.

Retningslinjene for 2023 har vært:

1. Legge til rette for brukerorientering og utvikling i domstolene som gir reell tilgang til domstolene og riktige avgjørelser til rett tid
2. Sørge for effektiv ressursutnytting gjennom felles praksis og større satsing på aktiv saksstyring og utnytting av de mulighetene til effektiv saksavvikling som allerede ligger i lovverket.
3. Legge til rette for systematisk kvalitetsutvikling
4. Legge til rette for at domstolene oppfyller Stortingets mål for gjennomsnittlig saksbehandlingstid
5. Sørge for sikre og stabile IKT-løsninger i en digital rettsprosess, der personopplysninger og annen informasjon blir behandlet på en trygg måte.

6. Sikre systematisk og målrettet rekruttering og kompetanseutvikling for ledere og medarbeidere i domstolene og Domstoladministrasjonen
7. Sikre at oppgaveløsningen i domstolene skjer i forsvarlige og trygge rammer
8. Sikre et godt avgjørelsesgrunnlag for regjeringen og Stortinget

Mål for rettskretser:

- Oppnå sterkere fagmiljø
- Oppnå bedre ressursutnyttelse

Hver avdeling i Domstoladministrasjonen har levert en tertialvis risikovurdering, samtidig med avdelingenes økonomiske rapportering. Ledergruppen i Domstoladministrasjonen har hatt ansvaret for vurdering og prioritering av tiltak, og disse har vært håndtert fortløpende i henhold til kost/nytte. Styret informeres når risikosituasjonen tilsier at dette er nødvendig.

I 2023 har ikke domstolene vært direkte involvert i arbeidet med virksomhetsrisikostyring. Det har vært en tett oppfølging av saksavvikling og egne dialogmøter med ledelsen i alle domstolene, hvor blant annet status for virksomheten og hovedutfordringer har vært tema.

Identifisere mål/krav

Identifisere risikoer og tiltak

Vurdere og prioritere risikoer

Etablere tiltak

Rapportering og oppfølging

Arkivtjenesten

På styremøtet 26.-27. september besluttet styret at det skal opprettes en felles arkivtjeneste for administrative saker i domstolene. Lovpålagte oppgaver skal utføres av arkivtjenesten i Domstoladministrasjonen. Denne skal være lokalisert i Trondheim. Videre ble det også besluttet at alle domstoler skal ta i bruk det digitale saks- og arkivsystemet ACOS WebSak for de administrative sakene. Perioden for innføring vil være 2024-2025. Arkivtjenesten i Domstoladministrasjonen har i 2023 også fortsatt arbeidet med å følge opp det pågående kassasjonsarbeidet i fagsakene ute i domstolene for å klargjøre disse for en senere avlevering til Arkivverket.

Rekruttering av kvalifiserte dommere

På grunn av stramme budsjetter i 2023 var det stillingsstopp i domstolene. Det har derfor vært noe lavere aktivitet for Innstillingsrådet for dommere og for sekretariatet. Sekretariatet har i større grad enn tidligere år lagt til rette for kompetansetiltak for Innstillingsrådet.

Tolk

Domstolene behandler hvert år et betydelig antall saker hvor det er behov for tolk for fremmedspråklige parter og vitner. Det benyttes jevnlig tolk i både straffesaker og sivile saker. Saksavviklingen og rettssikkerheten i sakene avhenger av at domstolene har god tilgang til høyt kvalifiserte tolker i mange forskjellige språk.

For å lette domstolens tilgang til kvalifiserte tolker har domstolene tilgang til en felles tolkebestillingsløsning. Tolker som ønsker å bli registrert i løsningen, blir lagt inn med samme kvalifikasjoner som de er registrert med i Nasjonalt tolkeregister, og domstolene kan filtrere på tolkenes kvalifikasjonsnivå og avstand til rettsstedet.

Domstoladministrasjonen har hatt et ønske om å øke domstolenes tilgang til samiskspråklige tolker. I 2023 ble det derfor sendt en oppfordring til alle samiskspråklige tolker registrert i Nasjonalt tolkeregister om å registrere seg i domstolenes tolkebestillingsløsning.

Domstoladministrasjonen har i 2023 hatt et samarbeidsmøte med styret i Norsk tolkeforening. Møtet er en nyttig arena for å utveksle erfaringer rundt tolkebruk i norske domstoler.

Brukerundersøkelser

Det er satt i gang et arbeid for å se på organisasjonens ulike behov knyttet til faktabasert kunnskap om domstolene og brukere. Aktiviteter som blir besluttet å sette i gang, er tilknyttet satsinger i strategisk plan, undersøkelser som er årlige eller sjeldnere (jf. European Network of Councils for the Judiciary-undersøkelsen, store meddommerundersøkelser osv.), samt dialog med ulike interessenter, som for eksempel tolker, advokater osv.

Det er ikke gjennomført store brukerundersøkelser i regi av Domstoladministrasjonen i 2023, men vi har hatt dialog med en domstol i forbindelse med en lokal brukerundersøkelse.

En eventuell gjennomføring av en ny ENCJ-undersøkelse, basert på piloten i 2021-2022, utvidet med noen spørsmål knyttet til kvalitet, vil ut fra gjeldende planer bli gjennomført tidligst i 2025.

Helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid (HMS)

Sykefravær

Norges domstoler hadde i 2023 et totalt sykefravær på 5,1 prosent. Det er en økning på 0,2 prosentpoeng sammenlignet med 2022. Utviklingen for instansene er samlet sett:

- Lagmannsrettene: 3,7 prosent (mot 4,0 prosent i 2022)
- Tingrettene: 5,4 prosent (mot 5,2 prosent i 2022)
- Jordskifterettene: 5,4 prosent (mot 4,3 prosent i 2022)

20 domstoler (41 prosent) oppgir en nedgang i sykefraværet for 2023 sammenlignet med 2022. I 2022 var resultatet 20 prosent. Åtte domstoler (16 prosent) hadde en uendret utvikling. Fire domstoler oppgir behov for bistand i sykefraværsoppfølgingen, mot seks i 2022. Domstoladministrasjonen yter løpende tilbud om lederstøtte i sykefraværssaker. I 2023 ble det i tillegg gjennomført et eget kurs for administrasjonssjefene, og sykefraværsoppfølging var tema i HR-forum. Hovedarbeidsmiljøutvalget (HAMU) for domstolene følger utviklingen i alle sine møter. Både styret og samarbeidsrådet satte søkelys på sykefravær i 2023.

HMS-kompetanse

Hvert år blir det gjennomført grunnopplæring i HMS i Norges domstoler. I 2023 var det økt deltakelse grunnet lovendringen for endring av kravet til etablering av arbeidsmiljøutvalg (AMU). 53 prosent av domstolene oppgir ved årsrapporteringen å ha HMS-kompetansen på plass for alle roller. På verneombudsområdet skjer det ofte naturlige skifter ved utløp av verv, og det er behov for å gjøre opplæringen som "ny i rollen" tidsnøytral. En videreutvikling av HMS-opplæringen, ved bruk av nytt intranett, er prioritert for 2024. Halvparten av domstolene benytter i dag sentral HMS-håndbok og felthåndbok som hjelpemiddel i opplæringen av nytilsatte.

Internkontroll

Det er nødvendig med en rettet innsats inn mot enkelte domstoler slik at 100 prosent kan oppnås på dokumentasjonskravet, jf. krav i internkontrollforskriften. Dette gjelder innen områdene «kartlegging og risikovurdering» og «revideringer» (sikre at HMS-systemet fungerer etter hensikt). 80 prosent har dette etablert. Det er innhentet en oversikt over hvilke kartlegginger og risikovurderinger som gjøres i domstolene. For jordskifte-domstolene utgjør alenearbeid den største risikoen ved arbeid ute i felt.

HMS-avvik

Det ble etablert et nytt digitalt avvikssystem i 2023. 90 prosent rapporterer å ha tatt det i bruk. Innen HMS ble det meldt totalt 85 avvik. Tre avvik fikk alvorlighetsgraden kritisk og omhandlet: En nestenulykke, behov for medisinsk hjelp i rettsmøte og manglende rømningsvei til sikker sone. Avvik innen «vold og trusler» blir omtalt under Sikkerhet og beredskap. Nær halvparten av alle HMS-avvik omhandlet fysisk arbeidsmiljø (feil/mangler/skader), herunder inneklima og lysforhold.

Arbeidsmiljø

Det arbeider i overkant av 2000 medarbeidere i Norges domstoler. Domstoladministrasjonen mener arbeidsmiljøet i all hovedsak er godt. I 2023 ble det ikke rapportert noen tilfeller av uønsket seksuell oppmerksomhet, ett tilfelle av mobbing/trakassering, fire tilfeller av utilbørlig adferd og sju tilfeller av personkonflikter med ulikt nivå/konsekvens for arbeidsmiljøet. Ingen domstoler har mottatt varsel om kritikkverdig forhold etter arbeidsmiljøloven kapittel 2 A.

Sentral retningslinje benyttes i Norges domstoler ved:

- Håndtering av personkonflikter, trakassering og utilbørlig atferd
- Varsling av kritikkverdig forhold.

Avdeling for HR og kommunikasjon i Domstoladministrasjonen utøver lederstøtte og er kjent med nevnte tilfeller. Ekstern bistand er benyttet i noen få tilfeller. HRK-avdelingen opplever at lokal ledelse tar raskt tak i avvik og arbeidsmiljøsaker på personalområdet. Trivsel og forebyggende arbeid står sentralt.

Medarbeiderundersøkelsen

Medarbeiderundersøkelsen for Norges domstoler er forankret i hovedarbeidsmiljøutvalget. Dette er en trivsels- og engasjementsundersøkelse, der søkelyset er satt på medarbeidernes opplevelser innenfor ulike temaer. Det er et viktig verktøy for domstolene i å utvikle arbeidsmiljøet og gjennomføringsevnen.

I 2023 gjennomførte alle lagmannsrettene og Domstoladministrasjonen medarbeiderundersøkelsen med en svært høy svarprosent på 93 prosent. I korthet viste resultatet et gjennomgående høyt engasjement i jobben. Oppfølgings- og utviklingsarbeidet vil pågå i 2024, med søkelys på bevarings- og utviklingsområder i dialog med medarbeidergruppene.

Tingrettene og jordskifterettene gjennomfører medarbeiderundersøkelsen i mars 2024.

Tilsyn

Det var ingen domstoler som fikk tilsyn fra Arbeidstilsynet i 2023.

Bedriftshelsetjeneste

Domstoladministrasjonen anbefaler at domstolene tilknytter seg godkjent bedriftshelsetjeneste (BHT). Alle domstolene har en plikt til å tilknytte seg godkjent BHT dersom risikoforholdene tilsier det, selv om domstolene ut fra næringskode ikke er lovpålagt å inngå en slik avtale.

60 prosent av domstolene har dekningsgrad på alle rettsstedene i sin rettskrets. Flere har forskjellige BHT-avtaler innenfor rettskretsen på grunn av ny domstolstruktur. Flere er i dialog om anskaffelse av en samlet bedriftshelsetjeneste.

HMS- og arbeidsmiljøarbeidet for 2024

Av prioriteringer oppgir de fleste domstolene følgende områder:

- Medarbeiderundersøkelsen
- Etablere arbeidsmiljøutvalg
- Avtale med godkjent bedriftshelsetjeneste

Medarbeiderundersøkelsen er et konkret og viktig organisasjonsutviklingstiltak med med virkning for på flere områder for domstolene. I tillegg oppgir domstolene å sette søkelys på:

- God sykefraværsoppfølging
- Revidere risiko- og sårbarhetsanalyser, og gjennomføre beredskapsøvelse
- Større søkelys på medarbeiderskap og ivaretagelse, arbeidsbelastning, psykososialt arbeidsmiljø, bærekraft, vernerunder, trygghet i feltarbeid
- Egne fag- og HMS-dager

I 2023 lanserte Domstoladministrasjonen i samarbeid med noen domstoler flere inspirasjonsfilmer om ivaretagelse ved særlig belastende saker. I tråd med policy må kulturarbeidet fortsatt holdes tak i, og debrifing inngå som et tilbud ved domstolene.

Mangfold, likestilling og lærlinger

Å behandle alle mennesker som likeverdige er en grunnleggende del av domstolenes idé- og verdigrunnlag. Det gjelder uavhengig av kjønn, alder, etnisitet, religion/livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering eller kjønnsidentitet/kjønnsuttrykk.

Samarbeidsrådet for domstolene har vedtatt en mangfoldserklæring for Norges domstoler. Denne lyder:

«Norges domstoler skal være en inkluderende og mangfoldig arbeidsplass, der alle medarbeidere verdsettes og har like muligheter. Domstolene skal ha en kultur preget av åpenhet, likestilling og mangfold. Vi mener at inkludering og mangfold er en styrke. Vi ønsker medarbeidere med ulike kompetanser, fagkombinasjoner, livserfaring og perspektiver for å bidra til en enda bedre oppgaveløsning – og vil tilrettelegge for medarbeidere som har behov for det. Domstolene skal arbeide for å oppnå kjønnsbalanse på alle nivåer i virksomheten. Norges domstoler skal etterleve kravene fra norske myndigheter og EU når det gjelder mangfold, likestilling og inkludering.»

Samarbeidsrådet har også vedtatt en overordnet handlingsplan for mangfolds- og inkluderingsarbeidet i Norges domstoler. Denne ble sist oppdatert i november 2023 og gjort gjeldende ut 2025. **[Handlingsplan kan leses på domstol.no](#)**

I dialogen med domstolene, og gjennom ulike kompetansetiltak innenfor ledelse, arbeidsmiljø og rekruttering, blir mangfold og inkludering løftet fram som viktige tema. Ved rekruttering blir det synliggjort i kunngjøringstekstene et ønske om mangfold, blant annet gjennom økt andel ansatte med innvandrerbakgrunn, med nedsatt funksjonsevne og med hull i CV-en. Søkere blir oppfordret til å krysse av i jobbsøkerportalen dersom de er i disse målgruppene, og disse søkerne blir

vurdert særskilt. Elleve domstoler oppgir at de i 2023 har ansatt til sammen 13 medarbeidere med nedsatt funksjonsevne, hull i CV eller innvandrerbakgrunn.

Norges domstoler streber etter en likestillingspolitikk som sikrer balanse i rekrutteringen av kvinner og menn, like muligheter for karriereplanlegging, unngå kjønnsrelaterede lønnskjevheter og tilstrebe nødvendig fleksibilitet i ulike faser av arbeidslivet. God fleksibilitet kan gjøre det enklere både for kvinner og menn å kombinere karriere og omsorgsansvar.

Domstolene rapporterer om bevissthet rundt regelverk og holdninger for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Det er blant annet satt i gang konkrete tiltak for å tilrettelegge for medarbeidere og meddommere med syns- og/eller hørselsnedsettelse, og det er også søkelys på bedre universell utforming for medarbeidere og meddommere med behov for rullestol. Åtte domstoler rapporterer også om tiltak i samarbeid med NAV eller arbeidsmarkedsbedrifter i 2023, for å bidra til at mennesker som har vanskelig for å komme seg inn på arbeidsmarkedet, får arbeidspraksis, og dermed større muligheter til å oppnå fast ansettelse. Domstoladministrasjonen har også gode erfaringer med dette.

Det er stor overvekt av kvinner i saksbehandlerstillinger og administrative lederstillinger i domstolene, og overvekt av menn blant tekniske utredere og jordskiftedommere. Blant dommere og domstolledere i de alminnelige domstolene nærmer det seg balanse mellom kjønnene. Blant dommerfullmektigene er det en liten overvekt av kvinner. Det er en forholdsvis lav rotasjon i faste stillinger i domstolene. En endring i kjønnsfordelingen vil derfor ta tid, uavhengig av hvilke tiltak som blir satt inn.

Domstolene og Domstoladministrasjonen har en rekke retningslinjer og rutiner som alle samlet sett skal bidra til å fremme likestilling, hindre diskriminering og forebygge trakassering, mobbing, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold. Blant annet er temaene behandlet i virksomhetens tilpasningsavtale til Hovedavtalen i staten, i ulike personalpolitiske dokumenter og rutiner samt i egne dokumenter som eksempelvis «Retningslinje for håndtering av personkonflikter, trakassering, utilbørlig atferd mv.», «Veileder – vold

og trusler mot medarbeidere i domstolene og Domstoladministrasjonen» samt i domstolenes egen rekrutteringsguide.

Likestillings- og diskrimineringsloven § 26a pålegger statlige arbeidsgivere en utvidet plikt til å redegjøre for den faktiske tilstanden når det gjelder kjønnslikestilling i virksomheten, og hva virksomheten gjør for å oppfylle aktivitetsplikten. Redegjørelsesplikten er delt inn i områder det skal redegjøres for hvert år, og områder det skal redegjøres for hvert andre år.

Kjønnsbalanse i virksomheten

Andel kvinner og menn som er ansatt i deltidsstillinger (antall eller prosent)

Andel menn og kvinner som er midlertidig ansatte (antall eller prosent)

	Kjønnsbalanse		Deltid		Midlertidige	
	Tall	Prosent	Tall	Prosent	Tall	Prosent
Kvinner	1257	64 %	91	87 %	125	62 %
Menn	715	36 %	14	13 %	78	38 %
Total	1972	100 %	105	100 %	203	100 %

Note: Rapporteringen er basert på tall per 31.12.2023. Både midlertidige ansatte og vikarer er definert som midlertidige. Midlertidige inkluderer også dommerfullmektiger. Fordelingen endrer seg ikke dersom disse tas ut. Følgende inngår ikke i rapporteringen: Personer på ulike arbeidsmarkedstiltak uten lønn, pensjonister og timelønnede medarbeidere.

Kjønnsbalansen er tilnærmet den samme som i 2022. Det var færre deltidsansatte ved utløpet av 2023 enn året før (105 mot 130 i 2022) og midlertidig ansatte (203 mot 269 i 2022), noe som antas å være en følge av ansettelsesstoppen i domstolene.

Gjennomsnittlig tall uker foreldrepermisjon for kvinner og menn

	Snitt foreldrepermisjon i uker
Kvinner	29,45
Menn	13,94

Note: Foreldrepermisjoner krysser ofte over kalenderår, og det kan derfor være skjevheter i rapporteringen knyttet til permisjoner som startet i 2022, og som fortsatte i 2023. Snittet for kvinner er på samme nivå som i 2022, mens det er en liten nedgang i snittet for menn (15,11 uker i 2022).

Kartlegging av ufrivillig deltid

Statlige arbeidsgivere skal i henhold til likestillings- og diskrimineringsloven § 26 og krav fra Bufdir annethvert år kartlegge omfanget av eventuell ufrivillig deltid. I loven står det at ufrivillig deltid er når den deltidsansatte «ønsker og er tilgjengelig for å jobbe mer». Dette ble første gang gjort i 2021, og ble gjentatt i månedsskiftet september/oktober 2023.

Undersøkelsen ble sendt ut som en anonym undersøkelse til alle de 77 faste ansatte medarbeiderne som er registrert i deltidsprosent i virksomheten.

Tall fra undersøkelsen i 2021 gjengis i parentes under.

Undersøkelsen fikk en svarprosent på 66 (68). Av de 50 som svarte, var 44 kvinner og seks menn.

68 prosent av respondentene oppga innledningsvis i undersøkelsen at de ikke ønsker å jobbe i heltidsstilling (76 prosent). 16 (12) respondenter oppga at de ønsker å jobbe i full stilling. 6 (5) av disse hadde imidlertid selv tatt initiativ til en stillingsreduksjon, mens 10 (7) oppga at stillingen de søkte på, var en deltidsstilling.

Totalt oppga 11 (8) respondenter at de ønsker å jobbe mer enn de gjør i dag, mens de resterende 5 (4) ønsker å beholde dagens stillingsbrøk. Ingen oppga at de ønsker å gå ned i stillingsandel. Det er vanskelig å vite hvorfor noen flere denne gangen oppgir at de ønsker å jobbe mer enn for to år siden. En mulig årsak kan være den økonomiske utviklingen og dyrtiden vi nå er inne i.

Ved spørsmål om årsaken til at medarbeideren er i deltidsstilling (flere alternativer var mulig) oppgis: Ikke vært relevante heltidsstillinger å søke (2/4), helsesituasjon (3/3), ønsker bedre tilrettelegging (2/2), arbeidsgiver har ikke kommet med tilbud om utvidet stilling (5/2) og andre årsaker (3/1).

Domstoladministrasjonen vil jobbe videre med oppfølging av svarene i undersøkelsen. Siden undersøkelsen var anonym, er det ikke mulig å koble svarene til enkelte medarbeidere. Oppfølgingen vil derfor måtte skje gjennom generell informasjon og veiledning knyttet til arbeidsgivers tilretteleggingsplikt og deltidsansattes fortrinnsrett til utvidet stilling. Domstoladministrasjonen vil også oppfordre domstolene til å ta opp spørsmålet med aktuelle medarbeidere i forbindelse med gjennomføring av medarbeidersamtaler.

Lønnsforskjeller og lønnsfordeling på ulike nivåer/grupper

	Gjennomsnitt av Kontantytelser – helårsekvivalent	Gjennomsnitt av Naturalytelser – helårsekvivalent
Administrative ledere	990 508	2 205
K	968 971	1 934
M	1 050 585	2 959
Avd. leder / Nestleder tingrett	1 503 796	1 868
K	1 512 760	2 142
M	1 494 833	1 593
Domstoladministrasjonens leder	1 845 750	5 985
M	1 845 750	5 985
Dommer	1 327 295	1 711
K	1 318 336	1 652
M	1 335 804	1 766
Dommerfullmektige /opplæring	603 703	1 814
K	605 569	1 833
M	601 214	1 790
Domstolleder tingrett	1 658 626	2 164
K	1 617 444	2 192
M	1 697 933	2 138
Førstelagmann	1 781 290	19 835
K	1 820 808	26 904
M	1 682 495	2 162
Høyesterett dommer	2 065 914	2 653
K	2 108 246	1 593
M	2 041 220	3 271
Høyesterett Justitarius	2 392 509	1 959
K	2 392 509	1 959
Teknisk utreder jordskifte	695 530	2 128
K	671 302	2 103
Total	8 549 10	2 215

	Gjennomsnitt av Kontantytelser – helårsekivalent	Gjennomsnitt av Naturalytelser – helårsekivalent
M	702 240	2 135
Jordskiftedommer	976 061	1 749
K	933 769	1 620
M	988 933	1 789
Jordskifterettsleder	1 184 971	2 142
K	1 170 314	1 593
M	1 189 857	2 325
Lagmann	1 491 726	1 593
K	1 523 809	1 593
M	1 471 310	1 593
Lærlinger	189 494	1 168
K	215 111	1 322
M	142 530	885
Renholdere	436 749	5 531
K	425 911	6 303
M	458 424	3 982
Saksbehandlere	603 003	1 930
K	588 876	1 955
M	659 942	1 828
Timelønnet	564 446	6 244
K	594 745	7 396
M	542 142	5 395
Total	8 549 10	2 215

Kartleggingen av lønnsforskjeller og lønnsfordeling på ulike nivåer/grupper viser, i likhet med forrige kartlegging i 2021, at det i all hovedsak er tilnærmet lik lønn mellom kjønnene i domstolene og Domstoladministrasjonen. Der hvor det er forskjeller, kan dette knyttes til forklarbare årsaker som for eksempel antall ansatte en leder har ansvar for, eller ansiennitet hos saksbehandlere. Alle ordinære dommere i samme instans har samme lønn, og lønnsforskjeller mellom mannlige og kvinnelige dommere skyldes derfor at beløpene i tabellen er omregnet til helårsekvivalenter.

Når det gjelder lærlinger, får disse utbetalt lønn etter en felles normert modell i staten. De mottar 30 prosent av årslønn første halvår, 40 prosent andre halvår, 50 prosent tredje halvår og 80 prosent fjerde og siste halvår. Siden det for tiden er langt flere kvinnelige enn mannlige lærlinger i virksomheten, gir dette utslag i kartleggingen selv om alle lærlinger på samme semester/år i staten har lik avlønning.

Lærlinger

I tildelingsbrevet til statlige virksomheter for 2023 ble det gitt en fellesføring om inntak av lærlinger. Virksomheter med mer enn 75 ansatte skal til enhver tid ha minst én lærling, og større virksomheter bør ha en ambisjon om flere lærlinger. Alle statlige virksomheter skal knytte seg til opplæringskontoret OK stat eller et annet opplæringskontor.

Det har over mange år blitt jobbet aktivt for å opprette lærlingeplasser og følge opp arbeidet med lærlinger, både i domstolene og i Domstoladministrasjonen. Virksomheten oppfylder kravet i fellesføringen. Domstoladministrasjonen er tilknyttet det statlige opplæringskontoret OK Stat, og har god dialog med vår kontaktperson der. Det er gjennomgående veldig god tilbakemelding på lærlingeordningen.

Det var ved utgangen av 2023 totalt 17 lærlinger fordelt på henholdsvis IT Driftsfaget og Service- og administrasjonsfaget i virksomheten. Det er innen disse to lærefagene det primært er naturlige arbeidsoppgaver for lærlinger i domstolene. De 17 lærlingene var fordelt på ti domstoler samt Domstoladministrasjonen. Et par domstoler planla, og arbeidet, for å ta inn lærling i 2023, men kom av ulike årsaker ikke i mål med prosessen. Andre domstoler har i 2023 økt antallet lærlinger. I tillegg oppgir sju domstoler at de ønsker eller planlegger å ta inn lærling eller øke antallet lærlinger i 2024.

Studenter i praksis

Statlige virksomheter skal etter fellesføringene for 2023 også rapportere på arbeidet med å ta imot studenter i praksis. Dette er i tråd med intensjonene i regjeringens arbeidslivsrelevansmelding. Flere domstoler oppgir at de tar imot studenter i praksis. Særlig i jordskifterettene har dette vært mye benyttet. Flere av jordskifterettene opplever at dette også har en positiv effekt på rekrutteringen til blant annet stillinger som tekniske utredere og jordskiftedommerfullmektiger.

Sikkerhet og beredskap

Domstolene har i 2023 fortsatt arbeidet med å få oversikt over sikkerhet og beredskap ved rettsstedene sine. Planverk, rutiner og fysiske tiltak har blitt samordnet.

Domstoladministrasjonen har rettet søkelyset mot råd og veiledning, samt mot å styrke grunnsikringen i domstolene i året som har gått. De fleste nybygde og rehabiliterte rettsstedene har fått etablert videoovervåkning som en del av sin grunnsikring.

Fakta

Totalt har 30 domstoler kameraovervåking pr. 1. januar 2024.

Rapporteringen fra domstolene viser tydelige tegn på at nåværende domstolstruktur har hatt en positiv effekt. Det rapporteres om en økt grad av deling av sikkerhetsfaglige dokumenter og tiltak på tvers av rettsstedene. Det er en liten økning i domstoler som har gjennomført «Ledelsens årlige gjennomgang» av disse internkontrollområdene: Sikkerhet og beredskap, HMS, informasjonssikkerhet og personvern. Dette tiltaket er ment for domstolenes ledelse årlig for å øke ledelsens systematiske sikkerhetsarbeid. Det er planlagt å gjennomføre tiltaket i 18 domstoler i 2024.

Sikkerhetsdokumentasjon

Blant domstolene er det 37 som opplyser at de ikke har mangler innen sikkerhetsdokumentasjonen i 2023, mot noen færre i 2022. Av de tolv domstolene som melder om mangler, dreier det seg i ulik grad om dokumentasjon for kontinuitetsplan, lokalt tilpassede tiltakskort, risiko og tiltaksoversikt for domstolen og beredskapsplan. Kun én domstol rapporterer at all dokumentasjon mangler. Dette speiler det samme som i 2022. Domstolene jobber godt med å samordne dokumentasjonen mellom rettsstedene.

Fysisk sikkerhet

33 domstoler forteller at de har innført nye eller oppdaterte sikkerhetstiltak i løpet av 2023. Av tiltak kan nevnes: Skille mellom ytre og indre sone, byttet ut toppsystem for videoovervåking, etablert videoovervåking ved flere rettssteder der det ikke fantes fra før, skiftet låser, nye verneklær, stengt ytterdør, ringeklokke ved ytterdør, adgangskort med bilde, overfallsalarm ved alle rettssteder, bytte av kortlesersystem, engasjert pensjonerte politifolk som sikkerhetsbetjenter, byttet til elektronisk adgangskontroll.

I løpet av 2024 planlegger 30 domstoler å innføre sikkerhetstiltak. Av tiltak kan nevnes:

- Videoovervåking
- Anskaffe nødpeilesender In-reach til bruk i terreng
- Sladding av vinduer mot innsyn
- Skifte ut låser
- Risikovurderinger for rettssteder
- Etablere indre/ytre sone
- Innføre personalsluse
- ID-kort for ansatte
- Bruke kroppsskanner til stikkprøvekontroller
- Mer innsyn i rettssaler
- Testing av overfallsalarmer med videre

Kameraovervåking er innført i 30 domstoler. Det er en økning på fire domstoler fra året før. Kun to domstoler opplyser at de har avvik i rutinene for kameraovervåking. De består stort sett i manglende skilting av kamerabruken.

Elleve domstoler rapporterer at de benytter adgangskort med bilde ved alle sine rettssteder. Elleve domstoler har ved noen, men ikke alle rettsstedene, mens 13 domstoler benytter adgangskort uten bilde.

Avvik og trusler

I mars 2023 ble det etablert et nasjonalt elektronisk avviks- og forbedrings-system for domstolene og Domstoladministrasjonen som heter «Samsvar avvik». Systemet gir domstolledelsen oversikt over ulike typer avvik og forbedringsforslag samt statistikk, og man får ansvarliggjort tiltakshaver og dokumentert hendelser og tiltak. 43 domstoler opplyser at de har tatt i bruk systemet, mens seks sier at de ikke har tatt det i bruk.

På spørsmål om hvordan domstolene vil motivere medarbeidere til å ta i bruk Samsvar avvik, svares det for eksempel:

Domstolene arbeider systematisk med å motivere medarbeiderne til å ta i bruk det nye avvikssystemet.

Det ble i 2023 registrert totalt 272 saker i avvikssystemet, fordelt på ulike avviksområder. 64 saker relaterer seg til vold, trusler og kriminalitet, 85 til HMS, 50 til personvern, 24 til IKT-avvik, og tre saker relateres til feltarbeid.

Ser man på ulike kategorier, relaterer 96 saker seg til kategorien "annet", og 40 til arbeidsmiljø. 27 saker relateres til konfidensialitet, 20 til annet personvern, 18 til brudd på interne rutiner/prosedyrer etc., sju saker der personer har truet med selvmord, seks saker om sjikane på sosiale medier, 17 tilfeller av trusler mot dommere, åtte tilfeller av skadeverk, to tilfeller av vold mot sikkerhetsmedarbeider, ett tilfelle av trussel mot andre aktører (forsvarer, aktor, sakkyndig med flere), fire trusler mot domstolen eller Domstoladministrasjonen, sju trusler mot saksbehandler, og to tilfeller av tyveri. Det har blitt registrert én bombetrussel og ett innbrudd, og ett

tilfelle av trussel mot fornærmet.

Ingen av truslene mot dommere er fremsatt i retten, men har kommet i ettertid på SMS, e-post, brev eller via telefon. To avvik er registrert som svært alvorlig, åtte avvik som alvorlig, ett avvik som mindre alvorlig, og fire saker er ikke påført alvorlighetsgrad.

De sju registrerte truslene mot saksbehandlere dreide seg om ulike typer trusler.

Domstoladministrasjonen er ekstra oppmerksom på trusler som foregår utenom domstolens trygge rammer, da slike kan føles som en ekstra psykisk belastning for den som utsettes for trusselen og vedkommendes familie.

Øvelse og kompetanse

Av domstolene opplyser 38 at de har øvd på elementer innen sikkerhet og beredskap i 2023. Av disse har 89 prosent gjennomført brannøvelser, 18 prosent papirøvelser, og 32 prosent har gjennomført førstehjelpsøvelse. Hele 50 prosent har gjennomført førstehjelpskurs. 16 prosent (mot åtte prosent i 2022) har øvd på kriseledelse i domstolen, og åtte prosent har hatt øvelser med politiet.

Elleve prosent har avholdt øvelse med andre eksterne enn politiet. 13 prosent har gjennomført egen sikkerhetsdag med øvelse, og 26 prosent har gjennomført sikkerhetsdag uten øvelse.

Det planlegges en rekke øvelser og kompetanseheving i løpet av 2024. Aktuelle tiltak er: Sikkerhetsdager, beredskapsøvelse mot trusselsituasjoner, risikovurderinger, brannøvelser, førstehjelpskurs, bordøvelse om trusler i rettssaler, fellesøvelser etter samlokalisering, førstehjelp, øve kriseledelsene, evakueringsøvelser med videre.

Informasjonssikkerhet

På spørsmål om domstolen har gjennomført trussel- og risikovurdering som omfatter informasjonssikkerhet i løpet av de siste tolv månedene, svarer 39 prosent ja og 61 prosent nei. Av dem som svarte ja på foregående spørsmål, svarte 53 prosent at det ble identifisert risikoreduserende tiltak, mens 47 prosent svarte nei.

Når det gjelder hvilke risikoreduserende tiltak som ble identifisert, var det for eksempel: Låse PC-en når den forlates, ikke ukritisk laste ned programmer på PC-en, skjerpe rutinene for tilgang til personopplysninger og innføre sletterutiner for e-post.

På spørsmål om domstolen har rutiner for hva de skal gjøre hvis de mistenker at det har skjedd en informasjonssikkerhetshendelse, svarer 65 prosent ja, mens 35 prosent svarer nei. Når det gjelder rutine for hvordan ansatte skal melde om en informasjonssikkerhetshendelse, svarer 73 prosent at de har innenfor arbeidstiden, 57 prosent utenfor arbeidstiden, og 27 prosent har ingen rutine for slik varsling. 61 prosent av domstolene opplever at Domstoladministrasjonen kommuniserer tydelig hvilke forventninger Domstoladministrasjonen har til

informasjonssikkerhet, mens 39 prosent mener at det ikke er tydelig.

Når det kommer til hva domstolene selv mener er de største utfordringene med informasjonssikkerhet i egen domstol, blir det gitt noen eksempler:

- Å få formidlet informasjon til alle rettssteder innen rettskretsen
- Å få alle ansatte til å forstå viktigheten av informasjonssikkerhet
- Å formidle retningslinjer og informasjon som gjør budskapet forståelig
- Bevisstgjøring og etterlevelse
- Mangel på arkivsystem
- Manglende kunnskap
- Manglende IT-kompetanse og forståelse
- Komplisert regelverk og begrenset med tid til å jobbe med dette
- Vanskelig å holde oversikt over hva den enkelte medarbeider foretar seg
- Fysiske dokumenter tilgjengelig på kontoret for andre personer med adgang

Hvert år i oktober blir Nasjonal sikkerhetsmåned gjennomført. 82 prosent svarer at de gir informasjonssikkerhet økt oppmerksomhet, mens ni prosent svarer at de ikke gjør dette.

Økt kunnskap rundt fagområdet informasjonssikkerhet er ønsket av 88 prosent av domstolene, mens det er 12 prosent som opplyser at de ikke har behov.

For dem som ønsker mer kunnskap, kunne de svare på flere alternativer. 79 prosent svarte at de ønsker e-læring – Enkeltleksjoner pr. tema, 70 prosent ønsker kurs/samling i egen domstol, 53 prosent ønsker kurs/samling med andre domstoler, 51 prosent ønsker skriftlig veiledningsmateriale, 23 prosent podkast, og 30 prosent E-læring.

Fakta

Etableringen av M365 i domstolenes administrative saksbehandling har gitt tilgang til moderne sikkerhetsløsninger.

Oppfølging fra Domstoladministrasjonen

Ut fra tilbakemeldingene i årsrapporten for 2023, vil Domstoladministrasjonen følge opp de domstolene som opplever utfordringer med å få registret avvik, samt med å få på plass dokumentasjon og sikkerhetstiltak. Et av målene til Domstoladministrasjonen er at alle domstolene og rettsstedene skal ha den samme fysiske grunnsikringen, og at alle skal ha en tilfredsstillende beredskap.

Informasjonstrygghet

Det nasjonale risikobildet har sjeldent vært i så stor endring som i dag. Krigen i Ukraina, Kinas voksende ambisjoner og utvidelsen av NATO vil få stor betydning for nasjonal sikkerhet.

Samtidig som den raske takten i teknologisk utvikling og digitalisering av samfunnet skaper muligheter for bedre tjenester, blir det også skapt rom for aktører som truer samfunnets interesser, gjennom blant annet økende antall mulige flater for angrep utenfra og mer komplekse sårbarheter. Disse aktørene benytter seg av stadig flere virkemidler for å oppnå målene sine, og domstolene må oppdatere risikovurderinger og tiltak i takt med endringene i risikobildet.

Åpenheten i samfunnet vårt gjør oss eksponert for innhenting av informasjon og påvirkning, blant annet fra fremmede lands etterretningstjenester. Dette er forhold som både virksomheter, myndigheter og privatpersoner må være oppmerksomme på, og handle deretter for å motvirke eventuelle teknologiangrep.

Det er ikke avdekket at domstolene i 2023 har blitt utsatt for målrettede cyberangrep. IT-systemene blir kontinuerlig utsatt for angrepsforsøk og forsøk på å kartlegge

svakheter i sikkerhetsbarrierene.

Et større antall generiske phishingangrep er automatisk avvist, men det har vært tilfeller som har sluppet gjennom og først blitt stanset når medarbeidere har forsøkt å åpne vedlegg med skadevare. Dette synliggjør behovet for sikkerhet i flere lag.

Antall sikkerhetshendelser som er oppdaget gjennom logg- og nettverksanalyse har vært stabilt lavt i 2023.

Domstoladministrasjonen arbeider kontinuerlig med å beskytte domstolenes IT-systemer mot angrep, og informasjons-sikkerhet er gitt høy prioritet. Som et ledd i dette pågår det et større arbeid med å modernisere og ytterligere sikre nettverksstrukturen i domstolene. Arbeidet vil fortsette inn i 2024.

Det har i 2023 pågått et etableringsprosjekt for å ta i bruk Microsoft 365-plattformen i den administrative saksbehandlingen i domstolene. Med etableringen av M365 har domstolene fått tilgang til moderne sikkerhetsløsninger, som i mye større grad benytter kunstig intelligens og proaktive tjenester for å sikre domstolenes tjenester ut mot internett.

Personvern

Innføringen av M365 som ny IT-plattform har vært et stort og ressurskrevende prosjekt, også innen personvern. Det har vært en rekke personvern faglige spørsmål og vurderinger knyttet til både eksisterende og ny funksjonalitet i løsningen samt praktisk bruk gjennom hele 2023. Personvernombudet har vært involvert.

Fakta

Det er registrert flere personvernnavvik i 2023. Dette skyldes sannsynligvis innføringen av nytt og enklere avvikssystem.

Tilstrekkelig beskyttelsesnivå for personopplysninger til USA

Den 10. juli 2023 kom EU-kommisjonen frem til at det er et tilstrekkelig beskyttelsesnivå for personopplysninger for overføring av personopplysninger til USA (såkalt adekvansbeslutning). Dette har gjort det enklere å benytte amerikanske systemleverandører. Det har derfor vært mindre behov for å gjøre tredjelandsvurderinger enn det som har vært tilfelle de tre foregående årene.

Avvikshåndtering

Domstoladministrasjonen anskaffet i 2023 et nytt digitalt avvikshåndteringsverktøy, der også personvernnavvik blir registrert og håndtert. Dette har gjort avvikshåndteringen enklere, både med registrering, håndtering, rapportuttak og nødvendig dokumentasjon. Det er nå også blitt enklere å holde kontroll på 72-timersfristen i personvernregelverket for registrering av de personvernnavvikene som eventuelt skal bli meldt inn til Datatilsynet.

Antallet avvik som er registrert har hatt en jevn økning etter innføringen, noe som sannsynligvis skyldes en enklere måte å registrere avvik på. Det er registrert langt flere personvernnavvik i 2023 enn tidligere år. Dette er et godt tegn, da avviksregistrering er viktig for det kontinuerlige forbedringsarbeidet i en virksomhet. Det er meldt to avvik til Datatilsynet i 2023. Begge er lukket av

Datatilsynet uten ytterligere oppfølging derfra, noe som betyr at Datatilsynet er tilfreds med håndteringen og med tiltakene som er satt i gang for å forebygge lignende avvik.

Det er 20 domstoler som har etablert egne faggrupper for personvern. 31 domstoler har etablert rutiner for internkontroll når det gjelder personvern, og 28 domstoler har sletterutiner som ivaretar prinsippene om lagringsbegrensning og dataminimering i personopplysningsloven. Hele 46 domstoler opplyser at de melder personnavvik som oppstår i domstolen.

Norges domstoler har 22 databehandleravtaler med eksterne leverandører som behandler personopplysninger på vegne av domstolen (ikke inkludert de leveransene som blir levert i regi av Domstoladministrasjonen).

På spørsmål om i hvilken grad det lagres personopplysninger om ansatte på en sikker måte, har sju prosent svart i stor grad, og 27 prosent i svært stor grad.

Når det gjelder spørsmål om behov for et fagnettverk innen personvern for domstolene, svarer 73 prosent at det er behov, mens 27 prosent svarer nei.

Innkjøp og anskaffelser

Domstoladministrasjonen har i 2023 gjennomført et stort antall anskaffelser innen renholdstjenester og inventar på ulike rettssteder.

I tillegg er det jobbet med større innkjøp på følgende områder:

- Konsulenttjenester for IT og digitalisering
- Vikartjenester
- Bankterminaler og kasseløsning for domstolene
- Bistand til lederutvikling
- Kurs- og konferansetjenester

Det er også jobbet med oppfølging av løpende avtaleforhold og forberedelse av større innkjøp for 2024, slik som IT-driftsavtale og informasjonstavler til tinghus.

I 2023 har domstolene og Domstoladministrasjonen benyttet fellesavtaler inngått av Statens innkjøpssenter for flyreiser, reisebyråttjenester, forbruksmateriell, PC-skjermer, PC-klienter, mobilabonnement, mobiltelefoner og nettbrett.

Det er forventet at bruk av slike fellesavtaler vil gi gode avtalevilkår og redusere intern ressursbruk på anskaffelsesområdet.

På IT-området har arbeidet med anskaffelse av ny avtale for IT-drift lagt beslag på mye ressurser i 2023. Konkurransen ble kunngjort i oktober og har tilbudsfrist i januar 2024 med påfølgende forhandlinger. Kontrahering er planlagt å skje i månedsskiftet april/mai.

Det skal inngås en rammeavtale som skal ivareta domstolenes behov for drift, transisjons- og utviklingsevne (på driftsområdet), lisenspartner og skypartner.

Avtalen skal sikre domstolene og Domstoladministrasjonen tilgang til og stabil drift av nødvendig IKT-infrastruktur og støtte opp under virksomhetens strategiske ambisjon om sikre, stabile og fleksible IKT-løsninger (jf. Strategisk plan for domstolene - Domstolene 2025).

Rettsbygninger

Også i 2023 har det vært høy aktivitet når det gjelder lokalprosjekter i domstolene. Det er fremdeles rettssteder uten tilfredsstillende lokaler både for medarbeidere og brukere. Behovene er større enn budsjettmidlene som er bevilget på dette området.

Drammen tinghus

Buskerud tingrett, Vestre Viken jordskifterett og Borgarting lagmannsrett (en rettssal) flyttet inn i nytt tinghus i Drammen sommeren 2023. Prosjektet har gått etter planen, under ledelse av Statsbygg som er huseier. Tinghusprosjektet er det største siden ferdigstillelsen av nytt bygg for Gulating lagmannsrett i 2011.

Hamar tinghus

En mulighetsstudie for ombygging av tinghuset på Hamar ble avsluttet våren 2023. Behovet for ny tinghusløsning har sammenheng med et økt arealbehov for Eidsivating lagmannsrett etter utvidelsen av lagdømmet med rettskretsene til Follo og Nordre Østfold tingrett og Søndre Østfold tingrett. Studien, som ble gjennomført av Statsbygg, viser at det eksisterende tinghuset, med ombygginger og et mindre tilbygg, kan omfatte den økte aktiviteten til lagmannsretten i tillegg til en samlokalisering med jordskifteretten. Det vil imidlertid være større utgifter knyttet til en ombygging i form av økt årlig husleie og investeringer i inventar og utstyr.

Fakta

Drammen tinghus stod ferdig sommeren 2023. Det er det største tinghusprosjektet som er realisert siden 2011.

Stavanger tinghus

En konseptvalgutredning (KVU) for ny tinghusløsning i Stavanger for Sør-Rogaland tingrett, Gulating lagmannsrett og Sør-Rogaland jordskifterett ble ferdigstilt våren 2023. Utredningen anbefaler et nybygg til formålet. Selv om et nybygg vil være det rimeligste alternativet, vil dette gi et betydelig høyere husleienivå samt større utgifter i inventar og utstyr. I 2024 vil det gjennomføres en kvalitetssikring (KS) 1 av KVU.

Tønsberg tinghus

Justis- og beredskapsdepartementet besluttet i 2023 at det skal settes i gang bygging av et nytt tinghus i Tønsberg, som et brukerfinansiert statlig byggeprosjekt. Tinghuset skal omfatte lokaler til Vestfold tingrett, som i dag har aktivitet på tre rettssteder, Vestfold jordskifterett samt Agder lagmannsretts aktivitet i Vestfold. Bygging av det nye tinghuset blir satt i gang i 2024 og vil bli ferdigstilt høsten 2025. Statsbygg er byggherre.

Nye rettslokaler på mindre rettssteder

I 2022 ble det vedtatt at rettsstedene Egersund, Finnsnes, Volda, Halden, Mysen og Brønnøysund skulle få nye lokaler. Med unntak av Mysen og Finnsnes, som blir ferdigstilt vinteren 2024, er de øvrige lokalene tatt i bruk. Den økonomiske situasjonen i domstolene har gjort det nødvendig å utsette anbudskonkurranser for rettslokaler på flere rettssteder. Inntil videre er eksisterende leieforhold forlenget.

I noen lengre leieforhold med lite funksjonelle lokaler, blant annet i Namsos, er det gjort mindre bygningsmessige tilpasninger.

Oslo tinghus

Ny lov om etterretningstjeneste gjorde det nødvendig å etablere et lokale i Oslo tinghus for å kunne håndtere informasjon som er gradert på nivået «strengt hemmelig». Disse lokalene ble ferdigstilt og tatt i bruk våren 2023. Både Oslo tingrett, Borgarting lagmannsrett og Høyesterett vil kunne benytte spesiallokalene.

Ringerike, Asker og Bærum tingrett

Høsten 2023 ble det inngått ny leiekontrakt med Entra Eiendom AS for nye permanente rettslokaler for tingretten i Sandvika. Dette er på samme sted som de opprinnelige rettslokalene for domstolen. Innflytting i nye lokaler vil være sommeren/høsten 2025. Domstolen har i dag midlertidige rettslokaler i Sandvika på grunn av anleggsvirksomhet i nærområdet.

Bodø tinghus

Et nytt tinghus i Bodø, som er en samlokalisering av Lofoten og Salten tingrett og Salten jordskifterett, ble tatt i bruk høsten 2023. Lokalene omfatter også en rettssal til Hålogaland lagmannsrett.

Bergen tinghus

Domstoladministrasjonen og Statsbygg leverte primo 2023 forprosjekt på brukerstyr for, og rehabilitering av, tinghuset i Bergen. I løpet av 2023 har prosjektet vært gjennom en ekstern kvalitetssikring (KS2).

Samlet er det gjennomført fire prosjekt, omtalt som delprosjekt.

- E1 - Rehabilitering/ombygging av tinghuset
- E2 - Brukerutstyr
- E3 - Anskaffelse av midlertidige lokaler i byggeperioden
- E4 - Anskaffelse av tilleggslokaler i nabobygget

Av disse har Domstoladministrasjonen ansvar for E2-E4, mens Statsbygg har ansvar for E1.

Domstoladministrasjonen og Statsbygg mottok 19. desember 2023 oppdragsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet for gjennomføringen av prosjektet «ny tinghusløsning i Bergen». Tingretten skal inn i midlertidige lokaler som ferdigstilles 1. mai 2024. Rehabiliteringen av Bergen tinghus skal være ferdig primo 2027.

V. Vurdering av framtidssutsikter

Samfunn og utviklingstrekk

Befolkningsutvikling og geografisk fordeling

Ved inngangen til 2023 var det i underkant av 5,5 millioner innbyggere i Norge.

De siste befolkningsframskrivingene fra Statistisk sentralbyrå (2022) viser at Norge vil ha 5,9 millioner innbyggere i 2040, altså en økning på om lag 0,4 millioner innbyggere fra i dag.

I Domstolkommisjonens utredning (NOU 2019:17) kom det fram at det ble forventet forholdsvis beskjedne økte bemanningsbehov i norske domstoler i tiden framover.

Samtidig pekte Domstolkommisjonen på at det vil være svært forskjellig utvikling i saksinngang for den enkelte domstol, blant annet knyttet til at befolkningsvekst i rettskretsene er ulik. Over lengre tid har befolkningsstrømmene i Norge gått fra nord til sør, og fra distrikt til mer urbane strøk. Dette har medført at befolkningen

i spredtbygde strøk har gått ned, mens andelen som bor i tettbygde strøk, har økt. **SSB publiserte i juli 2022 en ny prognose**, med perspektiv til 2050, som bekrefter at de dominerende strømmene fortsetter. Mens regionen Viken er ventet å få en vekst i innbyggertall på 19 prosent fram til 2050, er innbyggertallet i Nordland antatt å gå ned med to prosent. Hele 40 prosent av kommunene er ventet å få redusert innbyggertallet sitt mot 2050.

Videre peker SSB på en generell aldring av befolkningen, der tendensen er mest tydelig i distriktskommunene. Det fremheves blant annet at enkelte distriktskommuner vil ha 1/3 av innbyggere som er over 70 år. Domstolkommisjonen viste til at personer over 66 år i mindre grad har saker for domstolene. Utviklingen i befolkningsstrømmer og andelen eldre i befolkningen vil ha betydning for saksinngangen i den enkelte domstol i tiden framover.

Langsiktige endringer i profilen på virksomheter med tilstedeværelse, kan påvirke porteføljen av saker som de ulike domstolene må håndtere. Dette kan over tid påvirke det faglige innholdet i dommerrollen og kompetansebehov til øvrige ansatte. Domstolene er representert med virksomhet mange steder. Gitt et mer sammensatt innhold i den virksomheten domstolene skal utøve, samt kompetansekrav som følger av en omfattende digitalisering, gir det mer sammensatte kvalifikasjonskrav til de som skal fylle stillinger i domstolene fremover. Det er ikke gitt at rekruttering til dette brede spekteret av stillinger og kompetanse er like enkelt i alle deler av landet.

Digitalisering

Domstolenes strategi Domstolene 2025 har «Digitalt rettsliv» som ett av sine fire hovedmål. Siden prosjektet Digitale Domstoler ble etablert i 2017, har domstolene gjennomgått en betydelig digitalisering. Dette har bidratt til at domstolene er blitt mer effektive, og har gitt betydelige samfunnsøkonomiske gevinster. Digitaliseringen er i all hovedsak gjennomført innenfor de gitte budsjettene, og med de resultater som ble forespeilet da prosjektene startet.

Plan for digital transformasjon

Domstolene må fortsette digitaliseringen i årene som kommer. Allmennheten, politiske myndigheter og partene vil forvente at domstolene tar i bruk ny og tilgjengelig teknologi, for eksempel KI. Derfor er det gjennom det siste året blitt arbeidet med en plan for «digital transformasjon» av domstolene. Målet er å sikre alle innbyggere like god tilgang

til domstolene, uavhengig av økonomi, bosted eller bakgrunn. Kostnadene ved å bringe en sak inn for domstolene må reduseres. Flere må kunne føre sin egen sak uten å bruke advokat. Det må lages løsninger for selvbetjening. Domstolene og andre aktører må få flere løsninger for å samhandle og samarbeide digitalt. Slik kan digitaliseringen øke effektiviteten og styre rettssikkerheten. Digital transformasjon innebærer at alle sider av domstolenes virksomhet vil bli påvirket, og må gjennomgå store endringer. For eksempel vil regelverk måtte endres, og prosesser utformes helt på nytt.

Internasjonalt samarbeid om digitalisering

Utviklingen av nye, digitale tjenester, og bruk av KI, er i tillegg til å være regulert gjennom norsk lov, også regulert på internasjonalt plan. Norges domstoler deltar i en rekke internasjonale fora, som for eksempel European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ), European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), European Cyberjustice Network og Consultative Council of European Judges (CCJE). Gjennom prosjekter som “Foster Transparency of Judicial Decisions and Enhancing the National Implementation of the ECHR” (TJENI) bidrar Norge i arbeidet med å finne felles, europeiske standarder for anonymisering av rettsavgjørelser. Det internasjonale samarbeidet gir tilgang til kompetanse om den seneste utviklingen på området. CEPEJ har for eksempel laget etiske prinsipper og retningslinjer for bruk av KI i rettssystemet.

I desember 2023 vedtok CCJE sin Opinion No. 26 (2023) "Moving forward: the use of assistive technology in the judiciary". Målet med dette dokumentet er å sikre effektiv og praktisk tilgang til rettsvesenet, samtidig som den opprettholder og allmennhetens tillit til rettsvesenet. EUs regulering av KI vil sette rammene for utvikling av tjenester for dommere, domstolene og allmennheten.

Finansiering

Regjeringen arbeider med en ny, nasjonal strategi for digitalisering. Den vil legge føringer for den videre digitalisering av offentlig sektor, og reguleringer for teknologien. Digitaliseringsrådet har påpekt at dagens budsjettprosesser og finansieringsmodeller for digitalisering av offentlig sektor ikke er gode nok. De gjenspeiler ikke at dette ikke lenger er en prosjektoppgave, men en integrert del av normal drift. Det bør derfor i større grad finansieres gjennom driftskostnadene. Dette gjelder også for domstolene. En analyse utført av Metier viser at domstolene ikke har driftsmidler til å kunne finansiere helt nødvendige utgifter til digitalt utstyr, og utvikling av nye løsninger.

Kostnadene knyttet til digitalisering av domstolene belaster domstolenes budsjetter, eller finansieres i dag med øremerkede prosjektmidler og satsningsforslag. Store deler av gevinstene er det andre som får, for eksempel partene, advokater og påtalemyndigheten. Det er viktig at det blir tatt hensyn til

denne samfunnsøkonomiske gevinsten ved digitalisering og transformasjon av domstolene, når Regjeringen og Stortinget behandler budsjettet for domstolene i årene som kommer.

Videre digitalisering

Modernisering av domstolenes saksbehandlingssystem, LOVISA, er ett av de konkrete og viktige prosjektene som må gjennomføres i den kommende perioden. Dagens løsning bygger på 20 år gammel teknologi. Den er blitt kontinuerlig utviklet og vedlikeholdt. Men den har gått fra å ha noen få tusen brukere, til flere titalls tusen. For at domstolene skal kunne ha stabil og sikker drift, og for at det skal være mulig med videre digitalisering, er det helt nødvendig å gå over til nye løsninger.

I Digitaliseringsrundskrivet påpeker Regjeringen at digitaliseringen av offentlig sektor gir mer samordning, samarbeid og deling av data, både med andre offentlige aktører og private virksomheter. Dette er også viktig for domstolene. Prosjektene Oppgjør etter dødsfall (OED) og Elektronisk samhandling i straffesakskjeden (ESAS) skal bidra til raskere, bedre og mer effektiv samhandling. Finansiering av slike sammenhengende tjenester er imidlertid svært utfordrende. Budsjettssystemet, med tildeling fra departement til virksomhet gjør det svært krevende å gjennomføre prosjekter som omfatter flere virksomheter og sektorer.

Fakta

En trusselaktør er en organisasjon eller person som gjennomfører eller planlegger dataangrep.

Teknologiutvikling og sakssammensetning

Den teknologiske utviklingen går raskt og påvirker domstolenes enkeltsaker og samlede saksportefølge. Teknologiutviklingen har ført til at nye typer saker og rettslige problemstillinger har kommet til, og at enkelte sakstyper har blitt mer aktuelle enn tidligere. På sivilsakssiden har immaterielle rettigheter blitt en mer aktuell tvistegenstand, og kontraktstvister gjelder i økende grad slike rettigheter, samt erverv eller bruk av teknologi eller teknologibaserte løsninger.

Stadig flere straffbare forhold blir begått på nett, ved bruk av moderne kommunikasjonsløsninger og sosiale medier, eller ved bruk av teknisk utstyr. Det er flere eksempler på omfattende saker om seksuallovbrudd, hvor de straffbare forholdene er begått på nett og der en står ovenfor et stort antall fornærmede. Utviklingen har også gjort det enklere for fremmede stater å drive etterretning, spionasje og påvirkning i andre stater og organisasjoner, noe som kan generere saker også i norske domstoler.

De nett- og teknologibaserte straffesakene synes generelt å ha større omfang enn de mer tradisjonelle kriminalitetsformene. Den teknologiske utviklingen medfører dessuten at domstolene må forholde seg til andre metoder når det gjelder etterforskning og bevissikring, for eksempel ulike former for kommunikasjonskontroll og andre databaserte tvangsmidler.

Utviklingen i sakstyper og tvistegenstand medfører at andre rettskildefaktorer blir aktuelle, særlig i sivile saker. Domstolene må blant annet forholde seg til nye kontraktsstandarder, bransjestandarder og internasjonal privatrett. På straffesakssiden har teknologiutviklingen medført behov for ny lovgivning som domstolene må håndtere. Reglene om «grooming» og «skimming» kan være eksempler på dette. Den tekniske utviklingen medfører dessuten behov for utvikling av regelverk for nye etterforskningsmetoder som domstolene må forholde seg til ved påtalemyndighetens bruk av tvangsmidler. Utviklingen medfører at domstolene må kjenne til andre rettsfakta enn i mer tradisjonelle sakstyper, og en tendens til at faktum blir mer omfattende og komplisert. Det stilles større krav til teknologiforståelse. Bevismaterialet i sakene har også en annen form enn vitne- og dokumentbevisene i de mer tradisjonelle sakstypene. Elektroniske bevis av ulik type – logger, trafikkanalyser, mediemateriale med videre – må presenteres på en hensiktsmessig måte for retten, og deretter analyseres og forstås. Mengden bevismateriale synes også å øke, noe som kan skyldes at sakene blir mer omfattende, og at digitaliseringen fører til at større mengder materiale rent faktisk er tilgjengelig og kan brukes som bevis. Bevisituasjonen i den enkelte sak synes å bli både mer omfattende og komplisert som følge av den teknologiske utviklingen.

Kriminalitetsutvikling

Langsiktige endringer i hvilke straffesakstyper det begås lovbrudd innenfor, hvilke saker politi/påtalemyndigheten prioriterer, og hvilke saker som blir etterforsket frem til en tiltale vil påvirke aktiviteten og ressursbehovene i domstolene. Dersom politiet/påtalesiden prioriterer å påtaleavgjøre saker på områder med høy kompleksitet, vil dette generere tidskrevende saker i domstolene.

Politiet utgir hvert år en oversikt over nøkkeltall knyttet til anmeldelser og **påtaleavgjørelser (Strasak-rapporten)**.

Covid-19-pandemien påvirket både kriminalitetsutviklingen og arbeidssituasjonen innen ulike deler av straffesakskjeden. Strasak-rapportens 2022-utgave viser en økning i anmeldelser (9 prosent) sammenlignet med 2021, men det er likevel på et nivå noe under

snittet for perioden 2016-2021. Det ble påtaleavgjort 18 000 flere saker i 2022 enn i 2021 (304 000 saker). Det kan forklare at en i 2022 igjen observerte en økning i antall innkomne enedommersaker i tingrettene, etter et 2021 med lavt antall innkomne saker. Enedommersakene er tett knyttet til aktivitet innen etterforskning i politiet og et økt antall saker under etterforskning/påtaleavgjørelse i politiet, vil gi flere fengslingsaker, oppnevninger, bevisopptak i tingrettene og anker over kjennelser i slike saker til lagmannsrettene. Størst reduksjon i anmeldelser er det i saker knyttet til narkotika, miljølovbrudd og seksuallovbrudd, mens det er en økning i vinningslovbrudd, økonomilovbrudd og voldslovbrudd, jamfør figuren nedenfor (fra Strasak-rapporten 2022, side 66):

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Prosentendring mot 2021	Prosentendring mot gj.snitt 2016-2021
Vinningslovbrudd	113 610	101 895	99 541	101 402	92 932	84 809	105 090	23,9	6,1
Trafikklovbrudd	58 181	54 675	54 092	52 569	55 504	52 399	55 334	5,6	1,4
Annen kriminalitet	40 088	38 340	39 340	38 456	37 818	38 177	38 260	0,2	-1,1
Voldslovbrudd	31 702	32 540	26 885	33 034	30 722	29 100	32 439	11,5	2,4
Økonomilovbrudd	26 596	26 885	29 401	27 049	24 401	24 145	27 623	14,4	4,6
Skadeverk	16 952	17 175	16 889	17 284	21 050	19 603	19 378	-1,1	6,7
Narkotikalovbrudd	39 728	36 785	35 296	31 320	28 594	1 808	16 805	-15,2	-47,4
Seksuallovbrudd	7 066	7 978	8 347	6 874	6 874	8 006	7 391	-7,7	-1,6
Miljølovbrudd	2 397	2 174	1 962	2 629	2 629	2 645	2 229	-15,7	-4,3
Arbeidsmiljølovbrudd	791	835	860	791	736	820	796	-6,2	-5,1
Anmeldte lovbrudd i alt	337 111	319 666	318 566	310 821	301 287	279 512	305 318	9,2	-1,9

Internasjonalisering

Internasjonalisering medfører at domstolene i stadig større grad må forholde seg til saker med tilknytning til flere land. Norske selskaper har virksomhet i utlandet, nordmenn kjøper varer og tjenester fra utlandet, og nordmenn reiser og bosetter seg utenlands. Tilsvarende etablerer utenlandske selskaper seg i Norge, og utlendinger besøker og bosetter seg her.

Internasjonaliseringen øker sakenes kompleksitet idet faktum og bevismateriale blir vanskeligere tilgjengelig. Antallet saker som gjelder bistandsutveksling mellom norske og utenlandske myndigheter, øker. Norske domstoler må i økende grad forholde seg til andre lands interne rett, for eksempel tvister om immaterielle rettigheter knyttet til flere land eller kriminalitet begått på internett med fornærmede i en rekke flere land.

En annen side av internasjonaliserings-trenden er at en økende andel av bevismateriale som presenteres for norske domstoler, ikke er på norsk. Parter og vitner snakker ikke norsk. Skriftlige bevis, elektroniske bevis eller opptaksmateriale er på andre språk. Dette krever oversettelser og tolking. Vitner og bevismateriale kan også være vanskeligere tilgjengelig, både i faktisk og rettslig forstand. Dette kan komplisere den praktiske saksforberedelsen og gjennomføringen av rettsmøter.

Internasjonaliseringen fører dessuten til at rettskildet bildet utvikles kontinuerlig og blir mer komplisert. Internasjonale forpliktelser begrenser lovgivers handlingsrom, og særlig gjelder dette de internasjonale menneskerettighetene. De internasjonale rettsreglene med tilhørende kilder må hensyntas når intern norsk rett anvendes. Et stort antall norske

rettsregler og regelverk er basert på internasjonale avtaler, eksempelvis EU- og EØS-retten. De relevante internasjonale rettskildene må derfor hensyntas.

Domstolene må følgelig både i dag og i framtiden forholde seg til et mer sammensatt og dynamisk rettskildet bilde, og et økende antall enkeltsaker vil kreve mer omfattende avklaringer av rettsregler. Også Domstolkommissjonen peker på at «*internasjonal påvirkning på norsk rett og samfunnet generelt stiller nye krav til den dømmende virksomheten*» jmfør NOU 2019: 17, Domstolstruktur side 38.

Spesialisering

Det er en spesialiseringstrend i samfunnet, som i varierende grad berører ulike samfunnssektorer og fagområder. Tendensen går på mange områder i retning av større fag- og kompetansemiljøer, med spisset fagkunnskap og spesialiserte arbeidsoppgaver. Advokatbransjen utvikler seg eksempelvis i retning av stadig større og mer spesialiserte firmaer. Dette påvirker også domstolene.

Både spesialiserte parter og spesialiserte aktører har klare forventninger til domstolenes evne til å behandle spesielle sakstyper på en god måte. Det stilles høye forventninger til domstolenes juridiske kunnskaper, samt evne til å forstå og vurdere kompliserte faktiske forhold. Forventningene til at domstolene skal kunne tilby en tilpasset og egnet behandlingsmåte på ulike spesialområder synes også å være økende. På noen saksområder utfordres domstolene av alternative tvisteløsningstilbud, for eksempel voldgift i kommersielle saker og ulike nemndsløsninger i forbrukerforhold. På noen områder kan det bli utfordrende for domstolene å forbli samfunnets foretrukne tvisteløser.

Adgang til domstolene (foretrukken tvisteløser)

For å sikre hele befolkningen reell tilgang til domstolene er utformingen av reglene om fri rettshjelp/støtte til rettshjelp av stor betydning. Rettshjelpsutvalget har i NOU 2020: 5 Likhet for loven – (rettshjelpsloven) foreslått en ny lov om støtte til rettshjelp, som innebærer at flere enn tidligere vil få økonomisk støtte fra det offentlige, og at støtten i større grad vil være gradert etter behov. En oppfølging av dette forslaget vil kunne bidra til at flere får en reell tilgang til domstolene.

Det pågår et arbeid for å øke andelen saker som mekles i domstolene. Tvisteloven § 8-3 første ledd ble endret våren 2023, slik at retten skal beslutte at det skal foretas rettsmekling når den finner saken egnet for det. Det tilbys også et kompetanseløp i rettsmekling for dommere. I mange domstoler er det, eller vil det bli, innført spesialisering på rettsmeklingsfeltet. Økt grad av rettsmekling i domstolene vil kunne påvirke saksbehandlingstiden og partenes saks kostnader, noe som vil ha betydning for domstolenes aktualitet som konfliktløser.

I tillegg har endringer i tvisteloven gitt retten adgang til å sette ned saks kostnader uten å varsle prosessfullmektigene, gjort det enklere for å føre nødvendig kontroll med saks kostnadene for domstolene,.

Som en oppfølging av Domstolkommisjonens andre delutredning, vil tiltak som effektiviserer domstolenes behandling av sivile saker i første instans, bli nærmere vurdert. Formålet er å forenkle behandlingen og tilby mer fleksible behandlingsformer tilpasset den enkelte sak. Dette vil kunne gjøre behandlingen mindre kostnadskreven, og slik redusere partenes saks kostnader. Økt søkelys på saksforberedelse og utvikling av nye arbeidsmåter kan bidra til dette. Blant annet vil hybride behandlingsmåter, som i større grad kombinerer skriftlig og muntlig behandling, bli vurdert. Slike tiltak kan bidra til å styrke domstolenes stilling som den foretrukne tvisteløseren i samfunnet.

Flere av de områdene og tiltakene som omtales overfor, kan og bør støttes ved å etablere nye digitale plattformer og tjenester, det være seg plattformer som er tilrettelagt for saker med skriftlig behandling, for eksempel hele eller deler av småkravsprosessen, digital mekling eller lignende. I tillegg kan nye digitale tjenester øke tilgangen til domstolene ved å legge mer til rette for å kunne føre saken uten bruk av prosessfullmektig (selvprosederende part), redusere prosessrisiko ved å få en vurdering av sannsynlig utfall forut for at sak fremmes, eller på andre måter redusere kostnadene ved å bruke domstolene som konfliktløser.

Fakta

Utfordringene med rekrutteringen til jordskifterettene er ekstra store, særlig i Nord-Norge. Domstoladministrasjonen og andre aktører jobber for å få etablert en jordskiftefaglig utdanning i Nord-Norge.

Etablering av denne type digitale plattformer og tjenester legger også til rette for å etablere ulike former for digital beslutningsstøtte for domstolene, som vil bidra til å effektivisere domstolenes arbeidsmåter og prosesser. Dette vil kreve investeringer i grunnleggende teknologi, regelverksendringer og etablering av nye tjenester. Med dagens budsjettssituasjon forutsetter det imidlertid en økning av rammen til IT og digitalisering. Domstoladministrasjonen har derfor fremmet et satsingsforslag for budsjettåret 2025-2027, som omtalt tidligere.

Rekruttering og kompetanse

Dagens arbeidsmarked er krevende. Det er stor konkurranse mellom arbeidsgivere om arbeidskraft. Dette gjelder både private og offentlige virksomheter. Også for Norges domstoler er det et merkbart synkende antall søkere på ledige stillinger. Det registreres også større turnover, blant annet ved at flere av våre ansatte blir kontaktet direkte av andre arbeidsgivere eller av rekrutteringsfirma. Det er svært viktig at Norges domstoler jobber aktivt med arbeidsgiverprofileringen for å synliggjøre virksomheten som en attraktiv, interessant og relevant arbeidsplass. Det må jobbes videre for robuste fagmiljø, miljø for ledelse og arenaer for kompetanseutvikling for alle stillingsgrupper. Ikke minst må det arbeides for gode og tidsriktige vilkår og arbeidsformer som er tilpasset arbeidslivet

ellers. For at Norges domstoler skal oppfylle sitt samfunnsoppdrag, er det viktig å rekruttere, utvikle og beholde kompetente medarbeidere.

På grunn av den vanskelige rekrutteringssituasjonen vedtok styret at rekruttering skulle være et strategisk tiltak i 2023. Dette innebærer at både domstolene og Domstoladministrasjonen vil ha økt søkelys på dette i tiden fremover.

For jordskifterettene er utfordringene ekstra store. Det er særlig utfordrende i Hålogaland, hvor man har slitt med å rekruttere både teknisk personale og dommere. Årsaken til manglende søkergrunnlag til jordskifterettene er trolig sammensatt. Ved rekruttering av jordskiftedommere ønsker en kandidater med en bred og relevant yrkeserfaring. I dag er ikke lønnen til en jordskiftedommer konkurransedyktig med andre sammenlignbare stillinger i offentlig og privat sektor. En annen årsak til den vanskelige rekrutteringssituasjonen er at det er få kandidater med jordskiftefaglig utdanning som kommer fra Nord-Norge. Domstoladministrasjonen har derfor innledet dialog med både Justis- og beredskapsdepartementet, Landbruk- og matdepartementet og Universitetet i Tromsø om muligheten for å kunne etablere en jordskiftefaglig utdanning i Nord-Norge.

Den samiske rettssikkerheten i domstolene

Den samiske rettssikkerheten handler om hvordan Domstoladministrasjonen og domstolene ivaretar sine rettslige forpliktelser overfor samene i Norge. Det sentrale er at saker med samiske interesser skal behandles av dommere og domstoler som oppfyller de samme krav til kvalitet som i andre saker. Dette stiller særlige krav til kunnskap om same- og urfolksrett i domstolene, og kjennskap til de samiske språk og de samiske samfunn.

Med dagens domstolstruktur er alle jordskifterettene og tingrettene i Hålogaland lagdømme en del av det samiske språkforvaltningsområdet. Det samme gjelder Frostating lagmannsrett, Trøndelag tingrett og Trøndelag jordskifterett. Domstoladministrasjonens ansvar, i samarbeid med Samisk forum, er å tilrettelegge for å utvikle denne kompetansen i de aktuelle domstolene. Dette kan gjøres gjennom interne tiltak, men også ved at medarbeidere kan gis tilbud om permisjon for å tilegne seg språk og kulturkunnskap gjennom eksterne tilbydere.

En arbeidsgruppe bestående av Domstoladministrasjonen, domstolene, politiet, kriminalomsorgen og Konfliktrådet, har levert rapporten «Samisk rettssikkerhet i justissektoren.» Arbeidsgruppen anbefaler at det etableres en felles samisk kompetansetjeneste for justissektoren hvor de kan tilby bistand til oversettelse av dokumenter, tolking, informasjonsarbeid, utvikling og gjennomføring av kompetansehevede tiltak, oversettelse, og utvikling og fastsettelse av juridiske termer. Forslaget fra arbeidsgruppen er drøftet med Justis- og beredskapsdepartementet.

[Du kan lese rapporten på domstol.no](#)

Sámi dimenšuvdna duopmostuoluin

Sámi dimenšuvdna gusto mo Duopmostuollohálddahus ja Duopmostuolut áimmahuššet iežaset rievttálaš geatnegasvuodaid sápmelaččaid ektui Norggas. Váldo njuolggadus lea ahte áššit main lea sámi beroštumit galget meannuduvvot duopmárin ja duopmostuoluin geat devdet seamma gáibádusaid kvalitehtii go eará áššiin. Dát geatnegahtta erenoamážit duopmostuolu gelbbolašvuhtii sámi- ja eamiálbmot riektái, ja sii galget dovdat sámi gielaide ja sámi servodagaid.

Otná duopmostuollostruktuvrrain lea buot eanajuohkinrievttit ja diggegottit Hålogalándda lágaguovllus oassin sámi hálddašanguovllus. Dat seammá gusto Frostating lagamánneriektái, Tröndelagen digkiereakta ja Tröndelagen eanajuohkinriekti. Duopmostuollohálddahus geatnegasvuodta, ovttas Sámi forumain, lea heivehit ja ovdánahttit dán gelbbolašvuoda guoskevaš duopmostuoluin. Dát sáhtta dahkot sihke siskkáldas doaimmain, muhto maddái permišuvnna fáladagain mielbargiide geat dáhttot oahppat giela ja kulturgelbbolašvuoda olgguldas fáladagaid bokte. Bargojoavku, gos duopmostuollohálddahus, duopmostuolut, Bolesat. Kriminálafuolahus ja riidočoavdinráđđi, lea ovddidan raporta «Sámi riektesihkarvuodta justiiisasuorggis.» Bargojoavku ávžžuha ásahtit oktasaš sámi gealboguovddáža justiiisasuorggis gos sáhtta fállot veahkki jorgalit dokumeantaid, tulkomii, diehtujuohkinbargui, ovdánahttit ja čadahit gelbbolašvuodalokten doaimmaid, jorgaleapmái, ja ovdánahttit ja mearridit juridihkalaš tearpmaid. Bargojoavkku árvalus lea divaštallon Justiisa- ja geargusvuodadepartemeanttain.

[Don sáhttat lohkat raporta domstol.no](#)

Rettssteder

I en stram økonomisk situasjon er det en utfordring å opprettholde lokaler med en tilfredsstillende bygningsmessig standard på alle rettsstedene. Utover en moderne standard, som legger til rette for god funksjonalitet og effektivitet, settes det også krav til ivaretagelse av sikkerhet og universell utforming. I tillegg er det et mål å ha en tilstrekkelig og lik teknisk standard i alle de 430 rettssalene, samt andre type møterom for partene.

I prosjektene Digitale domstoler og Digitale Domstoler II er det bevilget særskilte midler til dette, men på langt nær tilstrekkelig til å standardisere det tekniske nivået i alle rettssalene.

Til statsbudsjettet 2024 ble det oversendt et satsingsforslag for å modernisere rettssaler og møterom med nytt teknisk utstyr, og for perioden 2025-2027 ble det utarbeidet et nytt satsingsforslag for å fortsette den digitale utviklingen i domstolene.

Makroøkonomiske utfordringer og krav til effektivisering

De økonomiske framtidssiktene tyder på at domstolene og Domstoladministrasjonen innenfor eksisterende budsjetttrammer må fortsette effektiviseringen der dette er mulig.

På oppdrag fra Domstoladministrasjonen gjennomførte Metier i 2023 en budsjettanalyse av den økonomiske situasjonen i domstolene og Domstoladministrasjonen for perioden 2024-2026. Utgifter til IT-utvikling og investeringer samt domstollokaler vil øke betydelig i perioden. Dette er for å dekke forpliktelser som påløper som følge av nye husleiekontrakter, fornyelse av teknisk utstyr, samt etterslep på forvaltning og vedlikehold av IT-løsninger for å gi sikker og stabil drift.

Uten et betydelig løft i grunnfinansieringen til domstolene må det finnes midler til nødvendige utgifter innenfor domstolenes budsjetter. Det vil være svært krevende, da store deler av budsjettet er bundet til faste utgifter som lønn og lokaler.

VI. Årsregnskap

Foreløpig årsregnskap er sendt til departementet.
Endelig årsregnskap for 2023 er klart 1. april 2024.

NORGES DOMSTOLER

*Domstolene skal være uavhengige.
De skal sikre og fremme rettssikkerheten
og verne om rettssamfunnet.
Domstolene skal til enhver tid ha høy
tillit i samfunnet.*

Besøksadresse:
Dronningensgate 2
7011 Trondheim

Postadresse:
Postboks 5678
Torgarden
7485 Trondheim

Tlf: 73 56 70 00

E-post:
postmottak@domstoladministrasjonen.no

www.domstol.no

Riksrevisjonen

DOMSTOLENE I NORGE

Org. Nr.: 984195796

Riksrevisjonens beretning

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert årsregnskapsoppstillingene for Domstolene i Norge for regnskapsåret 1. januar - 31. desember 2023. Årsregnskapsoppstillingene består av oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, virksomhetsregnskap og noter, herunder sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 5 432 220 067 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet. Oppstilling av virksomhetsregnskapet viser driftsinntekter på 5 436 352 501 kroner og driftskostnader på 5 436 069 283 kroner, avgifter og gebyrer direkte til staten er 302 788 kroner.

Etter Riksrevisjonens mening

- oppfyller årsregnskapsoppstillingene gjeldende krav,
- gir oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen med noter et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2023 og kapitalposter per 31. desember 2023, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten, og
- gir oppstilling av virksomhetsregnskapet med noter et dekkende bilde av virksomhetens resultater for 2023 og av eiendeler, gjeld og statens kapital per 31. desember 2023, i samsvar med statlige regnskapsstandarder (SRS).

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til lov, instruks og disse standardene er beskrevet nedenfor under Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjonen. Vi er uavhengige av virksomheten i samsvar med kravene i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 Code of Ethics utstedt av International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for informasjonen i årsrapporten. Øvrig informasjon består av ledelseskommentarer (i del VI) og annen øvrig informasjon (del I–V) i årsrapporten. Riksrevisjonens konklusjon ovenfor om årsregnskapsoppstillingene dekker ikke informasjonen i øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapsoppstillingene er det vår oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapsoppstillingene og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapsoppstillingene, eller hvorvidt den øvrige informasjonen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi

har plikt til å rapportere dersom den øvrige informasjonen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at den øvrige informasjonen i årsrapporten:

- er konsistent med årsregnskapsoppstillingene og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende regelverk

Ledelsens, styrets og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen og styret er ansvarlige for å utarbeide årsregnskapet som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS). Ledelsen og styret er også ansvarlige for slik intern kontroll som de finner nødvendig for å kunne utarbeide årsregnskapet som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet og styret har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig intern kontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapsoppstillingene

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapsoppstillingene som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapsoppstillingene.

Som del av en revisjon i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapsoppstillingene, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av internkontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapsoppstillingene får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapsoppstillingene, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapsoppstillingene gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Vi kommuniserer med ledelsen og styret blant annet om det planlagte innholdet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom revisjonen. Vi informerer overordnede departementet om funn og svakheter.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000 for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapsoppstillingene som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapsoppstillingene er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo, 30.04.2024

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Kari Haugen
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt.